

Dětský časopis ve výuce na 1. stupni ZŠ

Diplomová práce

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Veronika Janoušková**
Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Zadání diplomové práce

Dětský časopis ve výuce na 1. stupni ZŠ

Jméno a příjmení: Veronika Janoušková
Osobní číslo: P14000668
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Zadávací katedra: Katedra primárního vzdělávání
Akademický rok: 2017/2018

Zásady pro vypracování:

Cíle:

Poukázat na význam a možnosti využití dětského časopisu na 1. stupni ZŠ.
Vytvořit metodický materiál pro využití dětských časopisů ve výuce na 1. stupni ZŠ.

Metody:

Analýza obsahu aktuálních čísel dětských časopisů.
Průzkum mezi učiteli prostřednictvím rozhovorů na vybraných školách na Poděbradsku.

Postup:

Vyhledat, prostudovat relevantní literaturu.
Připravit a zrealizovat rozhovory.
Provést analýzu aktuálních čísel dětských časopisů.
Vytvořit metodický materiál.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

1. DOKOUPIL, Blahoslav. Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945-2000. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-041-4.
2. JANOUŠEK, Pavel. Přehledné dějiny české literatury 1945-1989. Praha: Academia, 2012. Literární řada. ISBN 978-80-200-2057-4.
3. KUBÍČEK, Jaromír. Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918: literatura a prameny, sbírky, bibliografie. V Brně: Moravská zemská knihovna, 2001. Bibliografie a prameny k vývoji Moravy, 39. ISBN 80-7051-133-8.
4. ŠVEC, Štefan. Česky psané časopisy pro děti (1850-1989). Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2478-5.

Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce: 30. listopadu 2017

Předpokládaný termín odevzdání: 1. května 2019

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

27. dubna 2022

Veronika Janoušková

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí své diplomové práce PaedDr. Jitce Jursové, Ph.D. za odborné vedení, její čas, trpělivost a veškerou pomoc, která byla neocenitelná.

Dále bych chtěla poděkovat svým žákům, díky kterým jsem měla možnost některé návrhy vyučovacích hodin vyzkoušet v praxi.

Nakonec bych ráda poděkovala všem, kteří při mně stáli a díky kterým jsem měla možnost svoji práci dokončit – rodině, kolegům a vedení fakulty.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá využíváním dětských časopisů při výuce na 1. stupni základních škol. Cílem práce je ukázat možnosti, kterými lze časopis do výuky vhodně zařadit, analyzovat obsah současných čísel vybraných dětských časopisů, zrealizovat rozhovory, na jejichž základě jsou vytvořeny vlastní návrhy vyučovacích hodin s využitím časopisů pro děti.

Teoretická část práce se zabývá specifikací dětského časopisu, vznikem a historií těchto časopisů, současnými dětskými časopisy a jejich třídění z hlediska věku mladých čtenářů a významem využití časopisů ve výuce.

Praktická část nabízí popis zrealizovaného průzkumu mezi vybranými učiteli na 1. stupni ZŠ, jehož cílem bylo zjistit, jakým způsobem a do jaké míry vybraní učitelé využívají dětský časopis ve výuce a které tituly k tomu nejčastěji používají. V této části je také analyzován obsah současných dětských časopisů a je vytvořen vlastní návrh vyučovacích hodin. Většina časopisů je vybrána na základě závěrů z průzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA

- dětský časopis
- média
- klíčové kompetence
- čtenářská gramotnost
- mediální výchova
- metody výuky

ABSTRACT

The thesis concerns itself with the use of magazines for youth at the elementary school level. The goal of the thesis is to show the possibilities of properly using magazines in the teaching process, analyze the contents of current issues of select magazines for youth, and realize interviews on which drafts of lessons that use magazines for youth are based.

The theoretical part of the thesis concerns itself with the specificity of magazines for youth, the creation, and history of these magazines, current magazines for youth, their classification based on the age of young readers, and the importance of using magazines while teaching.

The practical part provides a description of the realized research among selected teachers at the elementary school level with the goal of finding out in what way and to what degree these selected teachers use magazines for youth in their teaching and what titles are used the most. The contents of current magazines for youth are also analyzed in this part and an original design for lessons is created. Most of the magazines were selected based on the results of the survey.

KEYWORDS

- magazine for youth
- media
- key competencies
- literacy
- media education
- teaching methods

Obsah

Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 Časopis jako médium a jeho specifika	11
1. 1 Média	11
1. 2 Časopis jako médium.....	11
1. 3 Specifikum dětského časopisu	12
1. 4 Kritéria vymezení časopisů	12
2 Historie českých dětských časopisů	14
2.1 Vznik dětských časopisů	14
3 Současné dětské časopisy	20
3.1 Třídění dětských časopisů	20
3. 1. 1 Časopisy pro nejmenší a pro předškoláky.....	20
3. 1. 2 Časopisy pro čtenáře mladšího školního věku.....	22
3. 1. 3 Časopisy pro čtenáře staršího školního věku	24
3. 1. 4 Časopisy pro dospívající čtenáře	25
4 Dětský časopis a jeho význam	27
4. 1 Rozvoj klíčových kompetencí při používání časopisu	27
4. 2 Rozvoj čtenářské gramotnosti při používání časopisu	29
4.2.1 Mezinárodní šetření PISA, PIRLS	30
4.2.2 Rozvoj čtenářské gramotnosti	30
4.3 Mediální výchova a používání časopisu.....	32
4. 4 Metody výuky využitelné k práci s časopisem	33
PRAKTICKÁ ČÁST	39
5 Metodologie průzkumu	39
6 Obsah současných čísel dětských časopisů.....	45

6.1 Časopis ABC	45
6.2 Časopis Časostroj	48
6.3 Magazínek jednoty COOP	52
6.4 Mateřídouška	54
6.5 Sluníčko	59
7 METODICKÉ LISTY	62
Závěr.....	82
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
SEZNAM PŘÍLOH	85

Úvod

Diplomová práce se zabývá dětskými časopisy a jejich použitím ve výuce na 1. stupni základních škol. Cílem práce je poukázat na význam a možnosti využití dětského časopisu a vytvořit metodický materiál pro využití časopisů na 1. stupni ZŠ. Pro vytvoření metodického materiálu bylo třeba předem zrealizovat průzkum.

Vzhledem k tomu, že časopis je ve společnosti chápán především jako médium a prostředek k získávání informací, je teoretická část práce věnována popisu médií obecně a vymezení pojmu média, jak je chápán časopis jako médium a jaká jsou specifika časopisů určených dětem a kritéria vymezení časopisů obecně. Práce ve zkratce popisuje vznik a vývoj dětských časopisů od doby, kdy ještě nevznikali samostatné časopisy pro děti, ale materiály pro děti se objevovaly v časopisech pro dospělé, přes první samostatné časopisy, které sloužily především pedagogům jako mimočítanková četba, až po časopisy, které můžeme dnes najít na českém trhu. Časopisy, které jsou nyní u nás k dostání, jsou v práci tříděny do čtyř skupin z hlediska věku mladých čtenářů. Vzhledem k tomu, že má práce nabídnout způsoby a možnosti využití časopisů pro pedagogy, je kritérium třídění podle věku nejzákladnější třídění.

Jelikož je jeden z cílů poukázat na význam a možnosti využití časopisů ve výuce, nechybí ani kapitola didaktická, kde se objevuje použití časopisu nejen v rámci mediální výchovy, ale i využití pro rozvoj čtenářské gramotnosti, která je u mnohých žáků velkým problémem a stále je potřeba ji rozvíjet, k čemuž jsou časopisy vhodnou pomůckou a mohou sloužit i pro mimočítankovou četbu. Pro vzdělávání žáků je důležitý i rozvoj klíčových kompetencí, které se rozvíjejí napříč všemi vyučovacími předměty. Práce se proto věnuje i popisem všech kompetencí a tipům, jakým způsobem pedagog klíčové kompetence při práci s časopisem může u svých žáků rozvíjet. Důležitou podkapitolou jsou i vybrané metody, které lze pro práci s časopisem používat. Některé z metod jsou následně použité přímo v návrzích na vyučovací hodiny.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Časopis jako médium a jeho specifika

1.1 Média

V dnešní době jsou časopisy jedním z klasických médií, s kterými se setkáváme. Nejdříve je potřeba si vymežit pojem média a jaké jsou jejich funkce.

Média jsou hromadné sdělovací prostředky. Probíhá jimi mediální komunikace určená adresátům. Sdělení, která jsou pravidelně či průběžně nabízena velké skupině adresátů, kteří jsou anonymní, řadíme pod pojem masová média, zkráceně masmédia. (Mičienka, Jirák, 2007, s. 18)

Média mají 4 základní funkce. První funkcí je informovat o současné politické situaci a o tom, co se u nás i ve světě děje. Druhá funkce je pobavit adresáty, další funkcí je adresáty přesvědčovat a poslední funkce je zprostředkovat kulturu.

Ke sdělování se využívá buď tištěných médií nebo elektronických. Mezi tištěná média řadíme například noviny, časopisy nebo knihy. Elektronická média představují rozhlas nebo třeba televize. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 119) Krom těchto dvou typů médií jsou dnes používané i pojmy „stará“ média a „nová“ média. Mezi tzv. „stará“ média řadíme rozhlas a většinu tištěných médií. Pojem „nová“ média označuje média, která se objevila ke konci 20. století. Jsou to média, která jsou založena na digitalizaci a především počítačích a telekomunikacích. (Mičienka, Jirák, 2007, s. 285)

1.2 Časopis jako médium

Obecně lze říct, že časopis je periodická publikace, která může vycházet jednou týdně, jednou za čtrnáct dní, jednou měsíčně, jednou za čtvrtletí nebo i nepravidelně. V porovnání s denním tiskem se liší aktuálností, která je u časopisů menší, ale naopak se časopisy zabývají větší podrobností témat, kterým se věnují. Důvod je především ten, že jsou cílené na jasnou skupinu čtenářů. (Mičienka, Jirák, 2007, s. 282) Časopisy jsou určeny pro čtenáře, které poji nějaký společný zájem. Čtenář si časopis kupuje s tím, že ví, co by v časopise mělo být (např. pokud se zajímá o psy, koupí si čtenář časopis, který se zaměřuje na tato zvířata a naopak si nekoupí časopis, který se věnuje motorkám), jaký je jeho zájem a co ho baví.

Časopisy můžeme rozdělit do několika kategorií. Mezi nejznámější patří časopisy společenské. Sem zařazujeme ty časopisy, které mapují život společnosti. Najdeme v nich příběhy jiných lidí, rozhovory, názory a zprávy z oblasti kultury. Do této kategorie patří časopisy jako Květy, Instinkt, ale i další. Další skupinou časopisů jsou časopisy odborné,

kteře jsou určeny pro konkrétní skupinu odborníků – lékaři, učitelé, přírodovědci. Máme i časopisy zájmové. Do této skupiny řadíme časopisy pro motorkáře, automobilové nadšence, pejskaře, pro kutily. V kurzu jsou také časopisy bulvární, které se starají o drby. V těchto časopisech se můžeme dočíst především o celebritách, kterých se informace týkají a čtenáři mají tyto typy časopisů ve velké oblibě. Další skupinou časopisů jsou zábavné časopisy, které se většinou věnují „radám“ do života. Jak zhubnout, zbohatnout,... (Roth, 2005, s. 93-95)

Poslední kategorii tvoří časopisy dětské, kterými se v následujícím textu budeme zabývat podrobněji.

1. 3 Specifikum dětského časopisu

Časopisy pro děti, stejně jako jiná média určená dětem, jsou s časopisy pro dospělé v jistém protikladu. Není ovšem jednoduché vypsát a následně popsat rozdíly mezi těmito dvěma médii. Důvod je ten, že v dnešní době dochází k prolínání dětství a dospělosti v časopisech pro děti. Zároveň se ale řada rysů dětských časopisů objevuje v časopisech pro dospělé. Příkladem může být, že časopisy určené dospělým čtenářům přebírají nějaké rubriky od časopisů pro děti a to jsou třeba rubriky luštitelské, které jsou v dětských časopisech velmi oblíbené a objevují se v časopisech pro dospělé, kde jsou též velmi oblíbené. Do časopisů pro dospělé se začaly zařazovat i jisté formy komiksu, které jsou také oblíbené u dětských čtenářů. (Švec, 2014, s. 28)

1. 4 Kritéria vymezení časopisů

O dětských časopisech (ale i o časopisech pro dospělé) můžeme říct, že jsou samostatné, vyznačují se jistou profesionalitou, periodicitou, pestrostí obsahu a mají určitý význam a některé jsou i nadregionální. Nyní bych tyto pojmy krátce popsala a určila jejich význam v dětských časopisech.

Jak už bylo zmíněno, prvním kritériem pro vytyčení časopisu je samostatnost. Zde se bavíme o tom, zda to jsou časopisy, které vychází samostatně, mají svoji vlastní periodiku, vycházejí nezávisle na jiných časopisech. Nebo zda se objevuje dětská rubrika či příloha v novinách a časopisech pro dospělé. Za přílohy můžeme považovat i periodika, která nebyla vložena do jiných časopisů nebo novin, ale vycházela ve vlastním obalu, avšak byla přidružena k jistému časopisu – tzn. vycházela se stejnou periodicitou i distribucí. V dnešní době lze říci, že většina dětských časopisů už jsou samostatnými časopisy. (Švec, 2014, s. 21)

Dalším kritériem je profesionalita redaktorů časopisů. Znamená to, že redaktoři i vydavatelé by měli být profesionály. Měli by to být dospělí lidé, jejichž zájmy jsou s časopisem, který tvoří, spojené. Neprofesionální časopisy jsou například časopisy školní,

rodinné, třídní, táborové. Většinou se jedná o časopisy, které jsou vydávány dětmi a do kterých děti samy přispívají. Nejčastěji se můžeme s těmito časopisy setkat na školách, kde je obecně nazýváme jako časopisy školní. (Švec, 2014, s. 23-24)

Patří sem i periodicitu, která je pro každý časopis různá. Může být pravidelná i nepravidelná. Nepravidelná periodicitu dříve byla vlastností příležitostných tisků, které byly vydávány pro děti. Většina časopisů pro děti dnes vychází jednou za měsíc. (Švec, 2014, s. 25)

U časopisů dále můžeme určovat pestrost obsahu. Obsah by měl být pestrý, nehomogenní s jistou tematickou návazností. Tady můžeme říct, že obsah časopisů záleží na tom, pro jakou věkovou skupinu dětí je určen nebo zda se jedná především o časopis zájmový. Zájmové časopisy jsou určeny především pro děti staršího školního věku a dále pro dospívající děti. Zde můžeme zmínit časopisy pro dívky nebo například časopisy, které přibližují dětským čtenářům vědu. Jedná se zejména o časopis *ABC*. (Švec, 2014, s. 26-27)

Jedno z posledních kritérií, které u časopisů zjišťujeme je i jejich význam. Různé studie ukazují jaký význam časopisy mají. Většina časopisů pro děti, které dnes můžeme kupovat, se zachovala díky velkým ohlasům i svým významům. Zde bych ráda zmínila časopis *Čtyřlístek*, který se drží několik let a stále je jedním z nejoblíbenějších a nejvýznamnějších časopisů. (Švec, 2014, 27-28)

Poslední kritérium, podle kterého se časopisy mohou v různých publikacích zařazovat je nadregionálnost. Znamená to, že u časopisů zjišťujeme rozsah v rámci místa, kde časopis působí. Mohou být okresní i krajské. Některé časopisy, které vznikly jako časopisy celostátní se postupem času mohly stát časopisy regionálními a naopak. Příkladem nám může být časopis *Malý čtenář*, který byl původně poděbradský, ale postupem času se rozšířil po celé republice a stal se tak časopisem celostátním. (Švec, 2014, s. 22-23)

2 Historie českých dětských časopisů

2.1 Vznik dětských časopisů

První česky psané časopisy pro děti začínali vznikat na začátku 50. let 19. století. Než začaly časopisy pro děti vycházet samostatně, objevovaly se nejdříve materiály pro děti v časopisech určených dospělým čtenářům. Jednalo se především o materiály beletristické (původní i překladové) například v časopise *Hlasatel český*. (Švec, 2014, s. 67-68)

Ještě v první polovině 19. století se vydával pravidelně časopis *Přítel mládeže*, který se obracel směrem k dětem. Tento časopis byl čtvrtletník, takže vycházel většinou čtyřikrát do roka. Poprvé se objevil roku 1823 a od roku 1839 vycházel jako *Časopis pro československé národní školy*. Jeho autorem byl Josef Liboslav Ziegler. Stejně jako materiály pro děti v časopisech pro dospělé a první samostatné časopisy pro děti v druhé polovině 19. století, sloužil i časopis *Přítel mládeže* především pedagogům jako mimočítanková četba. Na časopisu spolupracoval například Josef Jungmann nebo Josef Chmela. (Švec, 2014, s. 68 – 69)

Za úplně první opravdový časopis pro děti je považován časopis *Včelka*, který byl vydáván v letech 1850-1856. *Včelku* vydával učitel z Humpolce Jan Sluníčko. *Včelka* byla inspirací pro další pedagogy, a tak se začaly vydávat další časopisy. Můžeme jmenovat týdeník *Zlaté klasy* nebo časopis *Štěpnice*, který vycházel přes 30 let. (Švec, 2014, s. 70-71)

Dětská česká literatura byla v této době velice úzce spjata s literaturou německou. Více než polovina knih pro děti, která byla vydána německy v první polovině 19. století, byla přeložena do češtiny pro dětské české čtenáře. Čeští pedagogové, kteří se rozhodli vydávat českojazyčné časopisy, začali do časopisů přispívat materiály, které byly velmi vlastenecké. Opěvovali v nich krásu Čech a Moravy, velké národní osobnosti, hrdiny a především se snaží o čistotu češtiny. (Švec, 2014, s. 73-76)

Vzhledem k tomu, že v této době sloužily časopisy především pedagogům jako mimočítanková četba do škol, objevují se v časopisech rubriky naučné – našli bychom zde např. články historické nebo články o technickém pokroku, ale i články z dalších oborů. Úvodní slovo nebo průvodní text sloužil učitelům nebo vychovatelům, nikoliv dětem, jak jsme zvyklí z dnešních čísel dětských časopisů. Dále se v časopisech objevovaly povídky, pohádky nebo písně s notovým záznamem. (Švec, 2014, s. 78)

Ke konci 19. století začínal dětský časopis sloužit jako zábava pro dětské čtenáře a nesloužil už tolik jako školní pomůcka. Od této doby až do první světové války vychází spousta nových česky psaných časopisů pro děti. Nejslavnějším a nejoblíbenějším časopisem,

kteřý vznikl už v 80. letech 19. století byl časopis *Mladý čtenář*, který byl vydáván až do roku 1941. Vzhledem k tomu, že v tomto období se dětské časopisy rychle šířily a vznikalo spousta nových časopisů, tak jednotlivé časopisy začaly být orientované na různé věkové skupiny čtenářů. Docházelo k první diferenciaci, kdy vycházely časopisy zvlášť pro mladší čtenáře (např. *Matice dětek* pro čtenáře do 9. roku, *Zahrádka maličkých* pro ty nejmladší nebo *Ma-lé no-vi-ny pro dě-ti, které nedávno se naučily čísti* pro začínající čtenáře) a starší čtenáře (např. *Naši mládeži* nebo *Vínek pro dívky československé* – časopis určený starším dívkám s přílohou pro nejmenší dívky). (Švec, 2014, s. 81-86)

Na přelomu 19. a 20. století začaly vycházet první časopisy, které se věnovaly jednomu oboru. Byly to časopisy zaměřené na historii (*Historické rozhledy*), přírodovědně orientované časopisy (*Přírodovědné rozhledy pro mládež*), časopis určený pro výuku kreslení (*Náš směr*) nebo časopisy, které se věnovaly hudbě. Těchto časopisů byla celá řada. Byly to například časopisy *Hudební květy* nebo *Hudební noviny mládeže*. Hudební noviny mládeže se zaměřovaly na dětské houslisty. (Švec, 2014, s. 87)

V časopisech se začaly objevovat barevné obrázky, plakátky, některé časopisy dělaly různé soutěže a zveřejňovaly úspěšné mladé luštitelé různých rébusů. Zároveň časopisy začaly obsahovat reklamy. Nejdříve se jednalo o různé tituly daného vydavatelství, později se začaly objevovat výrobky pro děti, dokonce se v některých časopisech objevila reklama přímo v obsahu pro čtenáře. Stále ale platilo, že velká část přispěvatelů byli pedagogové. (Švec, 2014, s. 89)

Za první světové války vycházelo jen minimum dětských časopisů, nových časopisů vznikalo jen málo (např. *Junák*) a většina starších časopisů zanikala. Mezi první a druhou světovou válkou však zase další dětské časopisy vznikat začaly. Cílem, těchto nově vzniklých časopisů, bylo formovat mladé čtenáře směrem k ideologiím organizací, které časopisy vydávaly. Ze staršího období dále vycházely (nebo navazovaly na starší) časopisy *Česká dívka*, *Jaro*, *Malý čtenář* a další. Mezi nejúspěšnější časopisy vydávané v době první republiky byly časopisy *Malý čtenář*, *Radost a Zlatá brána*. Tyto tři časopisy patřily mezi nejčtenější časopisy pro děti v meziválečném období. *Zlatá brána* byla jedním z prvních nových časopisů, které vznikaly v době první republiky. Byla určena těm nejmladším čtenářům a patřila mezi nejoblíbenější časopisy vůbec. Vydávána byla v letech 1919-1943. (Švec, 2014, s. 99-105)

Časopisy vydávané po první světové válce měly za úkol především vytvářet státní vědomí. Souviselo to se vznikem nového státu, a tak se většina časopisů pro děti zapojila do tvorby státního povědomí, budovala symbolické základy nově vzniklého státu atd. Časopisy z této

doby vyjadřují určitou loajalitu k novému státu a státnímu zřízení (republice). Zařazují do svého obsahu oslavné články o Masarykovi a dalších významných postavách spjatých s nově vzniklým státem (např. Jirásek, Rašín, Štefánik atd.). V časopisech se začínají objevovat i texty ve slovenštině. (Švec, 2014, s. 113-115)

V době okupace a druhé světové války se vydávání časopisů na našem území skoro úplně zastavilo. Zastaveno bylo téměř 1900 titulů všech časopisů a novin – nejen dětských. Časopisy pro děti přestaly být vydávány prakticky všechny. Po příjezdu okupačních vojsk se některé časopisy udržely, ale docházelo k jejich přejmenování. Časopis *Malý Čechoslovák*, který vydávala církev československá se změnil na *Mladého křesťana*. Některé časopisy, i když byl jejich titul přejmenován, stejně do konce druhé světové války nepřežily. Příkladem je vlastivědný časopis *Naše republika*, který byl přejmenován na *Český domov*. (Švec, 2014, s. 125-126)

Prvním větším zastavováním vydávání časopisů se stal rok 1941. Zastaveny byly všechny časopisy sokolské, časopisy pro nejmenší *Vlaštovka* a *Poupě*, oblíbený časopis *Malý čtenář* a mnoho dalších. Vydávání dalších časopisů bylo zastaveno o rok později. Dále vycházely časopisy především náboženské nebo časopis *Kulišek*. (Švec, 2014, s. 126)

Ve Velké Británii začal vycházet exilový sborník určený pro děti rodin, které během druhé světové války emigrovaly z Československa. V roce 1940 pro tyto děti vycházel měsíčník *Poupě*. V roce 1942 začal být vydáván časopis *Vedem*. Časopis byl tvořen dětmi v terezínském ghettu a byl vydáván až do roku 1944. (Švec, 2014, s. 126–127)

Po skončení války a obnovení republiky začaly vycházet znovu časopisy předválečné (*Vlaštovička*, *Junák*, ...), ale vznikaly i časopisy nové. Mezi nejznámější časopisy vydané na konci roku 1945, patří časopis *Mateřídouška*, který vychází doteď (Bezděková, 2012, s. 145). Vychází jako čtrnáctideník, v prvních dvou letech vycházel spíše nepravidelně, později už pravidelně. Mezi hlavní redaktory patřily např. František Hrubín, Miloš Holas, Jiřina Černíková a další. Mezi další přispěvatelé patřily Miloš Macourek, Jaroslav Seifert, Eduard Petiška, Ondřej Sekora a mnoho dalších. Stejně jako mezi přispěvateli byli osobnosti české literatury především pro děti, tak i mezi výtvarníky, kteří časopis výtvarně doprovázeli, byli osobnosti českého výtvarného umění. Ilustrace k prvnímu číslu vytvářel Josef Lada. Mezi další výtvarníky patřili např. Miloš Nesvadba, Eva Průšková a plno dalších. *Mateřídouška* je dodnes určena pro nejmladší čtenáře (1., 2., 3. ročník ZŠ). Už od svého vzniku se časopis zaměřoval na estetickou výchovu dětí. Objevovala se zde kvalitní dětská četba, ilustrace. Obsah se odvíjel od ročního období, ve kterém byl časopis zrovna vydáván, byl vždy pestrý, každé dítě mělo možnost si v časopisu najít, co je mu blízké, protože nabízel, a stále nabízí,

několik různých žánrů. Ze začátku se objevovala beletrie na vysoké úrovni, každé číslo bylo vždy ilustrováno jedním ilustrátorem. V 50. letech se v časopise objevuje poezie překládaná z cizích jazyků (v té době hlavně z ruštiny), bajky, pohádky, pověsti, různé rébusy, návody na výtvarné tvoření. Oblíbené už od počátku vydávání *Mateřidoušky* se staly komiksy, které mají své místo v časopise dodnes. Už od počátku své existence patří tento časopis mezi vrchol české časopisecké tvorby. (Švec, 2014, s. 362-367)

Na konci padesátých let přichází změna společenského uspořádání, která se dotýká i dětských časopisů. Výrazně se snížil počet periodik nejen těch určeným dětem. Od této doby mohou být vydavatelem časopisů a novin jen strany Národní fronty. Pokračovaly časopisy *Junák*, *Vlaštovička*, *Mladý technik*, *Mateřidouška* a další. Zároveň vznikaly i časopisy nové – *Jiskry* v roce 1949, *Pionýrské noviny* od roku 1951 nebo komiksově *Rychlé šípy* vydané poprvé v roce 1969. Začaly vycházet časopisy, které v nabídce můžeme najít i dnes. Patří mezi ně *ABC mladých techniků a přírodovědců*, *Sluničko* nebo komiks *Čtyřlístek*. (Švec, 2014, s. 144-145)

Obsah časopisů v této době byl hodně ovlivněn politickou propagandou a ideologií. I přes to byl kvalitní a na vysoké úrovni. Postupně se z časopisů dobová propaganda vytratila, přispívat začali i do té doby zakázaní autoři (např. Jaroslav Foglar). Některé časopisy změnilý název. (Švec, 2014, s. 144-153)

V časopisech se začíná objevovat vědecko-fantastická literatura, které se hned stala velmi oblíbenou, začíná do nich pronikat nová technologie, zvýšený zájem o vesmír. Mezi nové rubriky, které můžeme nově v časopisech najít, patří poradny, rozhovory s celebritami domácími i zahraničními. Objevují se rubriky pro dívky, vrcholový sport, čtenářské soutěže. (Švec, 2014, s. 162-165)

Dnes vycházejí časopisy z období do roku 1989 (*Mateřidouška*, *Sluničko*, *Čtyřlístek*, *ABC*), ale i časopisy nové. Mezi ty nové patří např. *Časostroj*, *21. století JUNIOR*, *Šikulka* a další.

Oblíbený časopis vydaný poprvé v roce 1957 a který se těší oblibě i dnes, je *ABC mladých techniků a přírodovědců*. Časopis je zaměřen na technické a přírodovědné články. Jedná se o populárně-naučný časopis pro čtenáře staršího školního věku (Bezděková, Krejčí, 2012, s. 13). Už od začátku vydávání se v časopise objevovaly různé vystřihovánky, časopis podporoval dětskou tvořivost a organizoval různé aktivity – většinou čtenářské, které byly velice oblíbené. V rámci časopisu byly organizovány čtenářské kluby. Na obsahu časopisu spolupracoval i Jaroslav Foglar (Toman, 2005, s. 42), jenž je autorem tábornické rubriky „Kompas“ nebo kresleného seriálu Kulišáci (Bezděková, 2012, s. 117). Objevováli se v něm i

krátké zprávy ze světa vědy a techniky. Na tvorbě obsahu se podíleli i odborníci z konkrétních oborů vědeckých a technických. (Švec, 2014, s. 182-187)

Dalším časopisem, jenž se stal také oblíbeným mezi malými čtenáři a jeho obliba přetrvává dodnes, je časopis *Sluníčko*, který je určen pro začínající čtenáře a malé nečtenáře (Bezděková, Krejčí, 2012, s. 42). Poprvé byl vydán v roce 1967 a vycházel jednou měsíčně. Do tohoto časopisu přispívali Jan Cimický, Václav Čtvrtek, Josef Kainar, Eduard Petiška, Markéta Zinnerová a další. Časopis je vydáván pro předškolní děti a děti mladšího školního věku. Už v době jeho vzniku tak nejvíce sloužil rodičům a učitelům v mateřských školách jako pomůcka. Úkolem *Sluníčka* bylo probouzet v dětech zájem o to se vzdělávat. Už od začátku v časopise převládaly obrázky nad textem. Text byl však vždycky přizpůsoben věku čtenářů (i nečtenářů), kterým byl určen. Součástí časopisu byla rubrika pro dospělé pojmenovaná Rodiče malých čtenářů, která obsahovala různé rady a tipy pro výchovu. Stálou součástí *Sluníčka* byl komiks vždy na poslední straně. Vzhledem k tomu, že byl časopis určen převážně dětem, které ještě neumí číst, byl kladen velký důraz na výtvarnou úroveň, která už od prvního vydání časopisu byla velmi vysoká. Úkolem ilustrací bylo zaujmout malé nečtenáře. (Švec, 2014, s. 537-541)

Čtyřlístek, který vznikl na konci 60. let 21. století s podtitulem „Veselé obrázkové čtení,“ se drží na vrcholu i dnes. Jedná se o komiks, jehož hlavními hrdiny jsou čtyři zvířata. Zakladatelem *Čtyřlístku* a zároveň autor titulního příběhu je Jaroslav Němeček. Pokud se podíváme na starší vydání komiksového časopisu a novější vydání, zjistíme, že se hlavní hrdinové během let výtvarně měnili, avšak jejich vlastnosti a charaktery zůstaly stále stejné. Každé vydání časopisu v závěru doplňovaly různé hádanky, křížovky, čtenářské kresby apod. Velké oblíbě se *Čtyřlístek* těší i dnes. Jednotlivé příběhy byly vydány i knižně jako soubor několika příběhů, *Čtyřlístek* přišel i do českých kin jako film, vytvořena byla i počítačová hra. (Švec, 2014, s. 235-239)

Po roce 1989 byla snaha o obnovení časopisů, u kterých bylo během předcházejícího období vydávání zastaveno. U některých časopisů se vydávání opět rozběhlo, ale časem stejně zanikly. Časopisy, které do této doby byly vydávány ve vydávání pokračovaly a některé se udržely až dodnes. Naopak začalo vycházet plno nových časopisů a začaly se u nás na trhu objevovat i časopisy ze zahraničí. Mezi časopisy, které byly po roce 1989 znovu vydávány, patřil například *Ohníček*, jehož vydávání bylo definitivně ukončeno roku 2001. Znovu začal v 90. letech vycházet i časopis *Mladý hlasatel*, který ovšem hned roku 1991 zanikl. Naopak byl stále vydáván např. časopis *Mateřidouška*, který se na trhu drží dodnes a stále má oblību mezi mladšími čtenáři, stejně jako komiksový časopis *Čtyřlístek*. V tomto období (i dnes) se

stále daří časopisu *ABC mladých techniků a přírodovědců*, i když pozměnil svůj název a dnes ho můžeme najít pod názvem *ABC, časopis generace 21. století*. (Švec, 2014, s. 172-173)

3 Současné dětské časopisy

V dnešní době, 21. století, lze na trhu nalézt mnoho titulů dětských časopisů. Ať už to jsou tituly, které vznikly v minulém století a stále se drží vysoko na žebříčku oblíbenosti mezi dětskými čtenáři, nebo tituly, které k nám byly převzaty ze zahraničí na konci 20. století a v neposlední řadě jsou to i tituly, které byly vydány poprvé ve 21. století. Většina časopisů, která byla vydávána nebo i časopisy, které jsou vydávány dnes, jsou archivována v elektronické formě. Naleznout zde můžeme starší čísla časopisu *Mateřidouška*, *Sluníčko*, ale i časopisy, které už dnes nevycházejí, např. *Ohníček*.¹

3.1 Třídění dětských časopisů

Třídít dětské časopisy můžeme podle několika kritérií nebo z několika různých hledisek. Mezi základní dělení bych z pedagogického hlediska zařadila třídění podle věku čtenářů. Pro pedagogy je důležité vybírat časopis do výuky dle věku svých žáků. Zároveň je ale důležité vybírat časopisy kvalitní, na které se také zaměříme (u některých časopisů pouze okrajově, u zvolených časopisů poté více v praktické části).

Třídění podle věku patří určitě mezi základní dělení dětských časopisů. Obsah dětských časopisů je přizpůsoben věku čtenářů, kterým jsou časopisy určeny. Texty pro mladší čtenáře jsou jednodušší, kratší, pohádkové, doplněné obrázky, aktivitami, zábavným luštěním, oproti textům v časopisech určených pro starší žáky, které jsou delší, náročnější, zabývají se jinými tématy než časopisy určené pro menší děti.

3. 1. 1 Časopisy pro nejmenší a pro předškoláky

Časopisy pro ty nejmenší a pro předškoláky jsou si většinou podobné a jsou určeny jak malým dívkám, tak chlapcům. Vzhledem k tomu, že tyto děti ještě neumí číst, jsou časopisy především nástrojem pro rodiče a učitele v mateřských školách, jak s dětmi pracovat ve volných chvílích, vést je pomalými krůčky ke čtenářství, procvičovat pozornost a rozvíjet jejich fantazii.

Tím nejznámějším časopisem, který je českého původu, a patří do skupiny pro ty nejmenší, je časopis *Sluníčko*, který je zde už několikrát zmíněn a ještě se jím budeme zabývat v praktické části. Časopis vydává vydavatelství CN Invest a.s.² Dříve byla vydavatelem Mladá fronta. Z hlediska kvality se jedná o jeden z nejkvalitnějších časopisů, které můžeme na českém trhu nalézt. Je použit český spisovný jazyk, bez gramatických chyb, text i obsah je

¹ Dostupné z www.detske-casopisy.cz

² Dostupné z www.slunicko.magaziny.cz

uzpůsoben věku předškoláků i menších dětí. Součástí bývaly rubriky Přemýšlíme, Vystřihovánka, Hrajeme si, Zpívání jen tak, Udělej si sám a mnoho dalších. Některé rubriky můžeme v časopise najít i dnes. (Urbanová, 2004, s. 454-455)

Oblíbený je časopis *Puntík* s podnázvem *Můj první časopis*. Je určen dětem do šesti let. Jedná se o dvouměsíčník. Vydavatelem je MediaKIDS Publishing s.r.o. Jedná se o měsíčník, vychází tedy jednou za měsíc. Časopis má své průvodce – veselé postavičky, které pomáhají s úkoly. Nalézt zde můžeme rýmovačky, básničky nebo náměty na další aktivity, které lze s dětmi zkusit a pomocí kterých se děti mohou učit a objevovat svět. Časopis je plný aktivit pro rozvoj slovní zásoby, výslovnosti, na procvičování paměti. Je plný tipů pro rodiče (nebo učitele) na další práci. Díky vystřihovánkám a návodům na jednoduché tvoření časopis zároveň rozvíjí i jemnou motoriku.³

Stejně zaměřený jako výše zmíněný *Puntík*, má i časopis *Dráček*, který je určen dětem do sedmi let. Vydavatelem je Extra Publishing a vydáván je jednou měsíčně. *Dráček* má i své facebookové stránky, kde můžeme najít videonávody na různé skládačky a vystřihovánky, které se objevují v jednotlivých číslech časopisu. Je nástrojem především pro učitele a rodiče, jak s dětmi v předškolním věku pracovat, na co se zaměřit a jsou tak volené i aktivity a obsah, který se v časopisu objevuje. Při tvorbě časopisu je nápomocná logopedka, psychologka a učitelé MŠ, ZŠ i alternativních ZŠ. Čísla časopisu jsou archivována v elektronické verzi, kde jsou volně dostupná.⁴

Do časopisů pro nejmenší děti je třeba zařadit i časopis *Hvězdička*. Je určen pro děti do sedmi let a nese podtitul *Vzdělávací časopis*. *Hvězdičku* vydává Espirit Bohemia a je vydávána jednou do roka. Podle ročních období vychází čtyřikrát do roka *Hvězdička speciál*. Objevují se zde úkoly na procvičování grafomotoriky, slovní zásoby, připravuje děti na vstup do první třídy a zároveň slouží i dětem v první třídě.⁵

Další časopisy, které bychom zařadili do kategorie časopisů pro nejmenší, a které stojí za zmínku, jsou např. *Předškolák* (časopis určený všem, kteří se chystají k zápisu do první třídy nebo už do první třídy, zaměřuje se na vše, co by děti měly zvládnout, než nastoupí do školy). Časopis vychází jednou za dva měsíce, vydává ho Extra Publishing.⁶ Dále sem řadíme časopis *Šikulka* (pro děti do sedmi let, je plný poučných i veselých příběhů, obsahuje zábavné úkoly a aktivity, děti se dozvídají vše, co by měly znát, najdeme zde úkoly na rozvoj řeči a slovní zásoby, logopedické úkoly, tvořivé úkoly). *Šikulku* vydává RF hobby a vychází jednou

³ Dostupné z www.casopispuntik.cz

⁴ Dostupné z www.epublishing.cz

⁵ Dostupné z www.espiritbohemia.cz

⁶ Dostupné z www.epublishing.cz

měsíčně.⁷ Za zmínku stojí i časopis *Veselá školička*, který je též určen hlavně předškolákům a dětem, které právě nastoupily do první třídy. Vydavatelem je Giovanni Riviste a jedná se o dvouměsíčník.⁸ Podobný je i časopis s názvem *Tradiční časopis předškoláků*, který vyšel poprvé v roce 2021 a jedná se spíš o občasník, který nevychází pravidelně. Za rok 2021 vyšlo osm čísel. V květnu loňského roku změnil název na *Tradiční dětský časopis*, obsah však zůstal stejný. Vydavatel je Jan Beer.⁹ Oblíbený je i časopis *Méda Pusik*, který je původem z Německa, u nás se poprvé objevil roku 1994 a v oblíbě se mezi nejmenšími drží stále. Zaměřen je na předškoláky, je plný aktivit na rozvoj paměti, řeči, procvičuje slovní zásobu, je plný hádanek. Vydává ho Pražská vydavatelská společnost a vychází jednou za měsíc. Informace k předplatnému a další tipy na aktivity, pracovní listy, úkoly, hádanky jsou dostupné na webových stránkách časopisu.¹⁰

Dále bychom do této kategorie mohli zařadit časopisy, jejichž obsah (většinou i název) se opírá nebo vychází z dětských filmů, seriálů a mohou tak zároveň tvořit „reklamu“ svým seriálovým, filmovým (popřípadě knižním) předlohám. I sem bychom mohli zařadit výše zmíněný *Tradiční časopis předškoláků*, který vychází z knihy *Povídání o pejskovi a kočičce*. Můžeme sem zařadit i časopis *Barbie*, který je určen především dívkám od čtyř let, je zde méně textu a čtení, jsou zde různé hádanky, úkoly, které se pojí k postavě panenky Barbie. Patří sem i časopis *Lokomotiva Tomáš* (který odkazuje na pohádkový seriál), *Kouzelná školka* (na časopis navazuje časopis *Báječná školka*, tento časopis odkazuje na známý pořad ČT pro malé děti), časopis *Auta, Lego Friends* (časopis je odkazem na stavebnice lego, je určen především dívkám, najdeme v něm plno komiksů, úkolů, součástí každého čísla je malá hračka).

3. 1. 2 Časopisy pro čtenáře mladšího školního věku

Časopisy určené čtenářům mladšího školního věku se často překrývají s časopisy pro předškoláky. Jsou jimi např. *Sluníčko*, *Šikulka*, *Hvězdička* nebo *Dráček*. Tyto časopisy mohou být dobrým průvodcem jak pro předškoláky, tak pro žáky především první ale i druhé třídy. Tyto časopisy se snaží rozvíjet hlavně čtení, pokračovat v rozšiřování slovní zásoby, zlepšení výslovnosti, seznámit čtenáře se základními tématy a věcmi, s kterými se budou žáci ve škole i mimo ni nadále setkávat.

⁷ Dostupné z www.rf-hobby.cz

⁸ Dostupné z www.ceskatrafika.com

⁹ Dostupné z webu Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích www.katalog.cbvk.cz

¹⁰ Dostupné z www.medapusik.cz

Nejznámějším a nejoblíbenějším časopisem v této kategorii je určitě *Mateřidouška*. Jedná se o měsíčník a stejně jako u časopisu *Sluníčko*, byla *Mateřidouška* dříve vydávána Mladou frontou. Nyní je jejím vydavatel CN Invest a.s.¹¹ Časopis je určen školákům, kteří začínají se čtením, ale i těm, kteří čtou. Pro svoji pestrost se dá využívat jak pro děti ve věku šesti let, tak pro děti ve věku deseti let. S pomocí rodičů zvládnou úkoly i mladší děti. Součástí obsahu byl vždy komiks nebo také kreslený seriál, objevují se zde básně Jiřího Žáčka, který i dříve svou poezií pro děti do časopisu přispíval. Většina článků v časopise je doprovázena tipy pro rodiče nebo učitele, jak dále s tématem pracovat. V časopise se objevují témata společenská, dětem jsou představovány nové činnosti, rozvíjí se kreativita, čtení. (Urbanová, 2004, s. 452)

Další časopis, který je vhodný pro čtenáře mladšího školního věku je *Čtyřlístek*. Ten vydává Čtyřlístek, spol. s.r.o. a jedná se o měsíčník. Je to kreslený seriál a patří mezi naše tradiční české časopisy. Starší příběhy z jednotlivých čísel byly vydány v několika knihách. Ačkoliv je časopis určen pro všechny od tří let, do škol se určitě hodí především na první stupeň, kdy se děti učí číst a nadále čtení rozvíjí společně se čtenářskou gramotností. Časopis neobsahuje jen komiksové příběhy, ale je plný křížovek, různého luštění, soutěží a hádanek. (Urbanová, 2004, s. 451).

Příbuzný *Čtyřlístku* je časopis s názvem *Čtyřlístek mini*, který vychází jednou za dva měsíce. První číslo vyšlo roku 2020. Je určen předškolákům, ale i dětem mladšího školního věku. Obsahuje samozřejmě kratší komiksový příběh, ale především hodně aktivit a úkolů na procvičování grafomotoriky, na rozvoj řečových dovedností, nalezneme tu čtení s obrázky, učení a procvičování písmen. Časopis by mohl být dobrým pomocníkem pro učitele prvních tříd.¹²

Další časopis z rodiny *Čtyřlístku* má název *Ahoj, tady Fifi*. Vydavatelem je zase Čtyřlístek, spol. s.r.o. a vychází jednou za čtvrt roku. Poprvé vyšel v roce 2012 a je určen především dívkám. Nechybí komiksový příběh, mladé slečny se dozví novinky ze světa hudby i filmu. Časopis je plný hádanek, různých doplňovaček, nechybí luštění a nápady na zajímavé tvoření.¹³

Časopis, který je určen především dětem od šesti do dvanácti let, s názvem *Raketa* je vydáván od roku 2014 čtyřikrát ročně vydavatelem Labyrint a má podtitul *Časopis pro děti chytrých rodičů*. Každé číslo je tematicky zaměřené, najdeme v něm různé příběhy, oblíbené

¹¹ Dostupné z www.materidouška.magaziny.cz

¹² Dostupné z www.ctyrlistek.cz

¹³ Dostupné z www.fifi.cz

komiksy, úkoly, tvoření, různé hádanky a luštění, tipy na výlety nebo recepty na vaření. Časopis se dá zpětně objednat od čísla 5.¹⁴

Pro děti do deseti let je vydáván časopis *Světýlko*, vydáván je pětkrát ročně a vydává ho Junák – český skaut, TDC, z.s. Časopis je určen skautům od sedmi do deseti let a je plný komiksů, hádanek, povídek, příběhů. Seznamuje malé čtenáře s přírodou, základy první pomoci atd. Články z jednotlivých čísel jsou archivované na webu a jsou tak volně k dispozici.¹⁵

3. 1. 3 Časopisy pro čtenáře staršího školního věku

Časopisy spadající do této kategorie už jsou odbornější (zabývají se některými věcmi více do hloubky), náročnější na čtenáře (texty jsou delší, složitější, nejde už pouze o pohádky) a jsou více zaměřené na nějakou zálibu.

Pro čtenáře z druhého stupně základních škol je nejznámější časopis *ABC*. V současnosti ho vydává Czech News Center, a.s. a jedná se o čtrnáctideník.¹⁶ *ABC* je vědecko-technický časopis určen mladým čtenářům od věku devíti let. Objevují se v něm populárně-vědecké články, kde se čtenáři mohou dočíst o informacích z oblasti přírody, vědy, ale i ze světa techniky. Součástí časopisu je i oblíbený komiks, vystřihovánky, luštění a různé hádání. (Urbanová, 2004, s. 449-450)

Pro zvědavé děti vychází časopis *21. století JUNIOR*, který je dětskou verzí časopisu *21. století*. Vydává ho RF Hobby, s.r.o. a jedná se o dvouměsíčník. Je určen pro děti od devíti do čtrnácti let. Poprvé vyšel v roce 2006. Časopis zábavnou formu dětem předkládá nové objevy z oblasti vědy, techniky, čtenáři se dočtou o vesmíru, o moderní vědě, nechybí ani téma astronomie, moderní tance a nové sporty.¹⁷

Čtenáře staršího školního věku určitě potěší časopis *Časostroj*, který poprvé vyšel v roce 2011. Už od svého prvního vydání je velmi oblíbený mezi mladými čtenáři, jejich rodiči i pedagogy. Vydává ho vydavatelství Extra Publishing, s.r.o. jednou měsíčně. Časopis je určen čtenářům od cca devíti do patnácti let. *Časostroj* je zaměřen na historii a to jak českou, tak světovou. Snaží se historii dětem přibližovat zábavně a tak, aby je bavila. Dá se používat v hodinách vlastivědy na prvním stupni a v hodinách dějepisu na druhém stupni. Spojuje tak

¹⁴ Dostupné z www.raketa-casopis.cz

¹⁵ Dostupné z www.casopisy.skaut.cz

¹⁶ Dostupné z www.abicko.cz

¹⁷ Dostupné z www.21-stoleti-junior.magaziny.cz

čtení s naukou o historii. Časopis je i plný vystřihovánek, her na procvičování znalostí, kvízů na opakování.¹⁸

Pro čtenáře do 15 let vychází časopis *Skaut*, který je určen všem malým skautům a skautkám. Jedná se tak o sourozence časopisu *Světýlko*, který byl zmíněn výše. Časopis *Skaut* vychází pětkrát ročně a vydává ho Junák – český skaut, TDC, z.s. Časopis je plný her, příběhů, povídek, povídaní o přírodě a ekologii, objevují se v něm i tipy na pokusy nebo recepty. Slouží především pro skautskou výchovu, takže ho krom malých čtenářů ocení jistě i vedoucí skautů.¹⁹

Oblíbený mezi čtenáři je komiksový časopis *Simpsonovi*, jehož předlohou je americký animovaný seriál se stejným názvem. U nás ho vydává nakladatelství CREW s.r.o. a vychází každý měsíc jedno číslo. V každém čísle je několik různých komiksů, kde se objevuje rodina Simpsonových.²⁰

3. 1. 4 Časopisy pro dospívající čtenáře

Tyto časopisy se začínají více dělit podle pohlaví, začínají se zde objevovat intimnější témata, setkat se zde můžeme s módou, čtenáři řeší první lásky. Na trhu jsou spíše časopisy zaměřené na čtenářky a časopisy pro dospívající bez ohledu na pohlaví. Pro dospívající chlapce jsou určené především komiksové časopisy.

V posledních několika letech bylo ukončeno vydávání velkého množství časopisů pro dospívající čtenáře a čtenářky, které patřily mezi čtenáři k oblíbeným časopisům. Jednalo se o časopis *Bravo*, *Bravo Girl* (verze časopisu *Bravo* určená hlavně dívkám), *Dívka*, *Top dívky* nebo časopis *Popcorn*. Tyto časopisy se zabývaly otázkami dospívání a s nimi spojenými problémy – první lásky, vztahy, intimní otázky, přátelství atd. Nechyběl ani oblíbený komiks nebo povídka.

Časopis, který lze v současnosti na českém trhu najít a který se věnuje podobným tématům je časopis pro dívky *In! Dívčí svět*. Je určen pro dospívající dívky přibližně od třinácti let. Najít v něm můžeme vše to, co už bylo zmíněno výše – psaní o přátelství, vztazích, láskách, o škole, hudbě, společenském dění nebo o módě. Vydavatelem je Vydavatelství In s.r.o. Časopis je vydáván od roku 2005 a je spojen s křesťanstvím a katolickou vírou, kterou však

¹⁸ Dostupné z www.casostroj.magaziny.cz

¹⁹ Dostupné z www.casopisy.skaut.cz

²⁰ Dostupné z www.crew.cz

nijak nevnučuje a tak je časopis vhodný pro dívky bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věřící.²¹

Pro čtenáře od patnácti let výše je také určen časopis *Roverský kmen*, který patří do rodiny skautských časopisů a vydává ho Junák – český skaut, TDC, z.s. Časopis vychází pětkrát do roka každý druhý měsíc (nevychází v srpnu) a objevují se v něm aktuální témata ze skautského světa, inspirativní osobnosti, ale jeho největší rolí je podporovat sounáležitost skautů.²²

Dospívajícím čtenářům jsou určeny různé komiksové časopisy, které vydává nakladatelství CREW s.r.o. Jedná se o zahraniční komiksy, které jsou vydávané česky a spousta z nich jsou žánrem fantasy nebo mají své knižní či filmové předlohy. Nejrozšířenější jsou marvel komiksy.²³

²¹ Dostupné z www.info.in.cz

²² Dostupné z www.kmen.skauting.cz

²³ Dostupné z www.crew.cz

4 Dětský časopis a jeho význam

Časopisy pro děti řadíme mezi jedny z prvních médií, s kterými se děti setkávají a s kterými se v rámci vzdělávání učí pracovat (především v průřezovém tématu mediální výchova). Dětské časopisy jsou zaměřené především na rozvoj čtenářské gramotnosti malých čtenářů a na rozvoj klíčových kompetencí, které jsou přesně popsány v rámcovém vzdělávacím programu a jsou součástí každého školního vzdělávacího programu. Pedagog ve škole používá časopis především jako didaktickou pomůcku, kde cíleně rozvíjí čtenářskou gramotnost a klíčové kompetence vybráním konkrétního textu. Časopis je v tomto případě pomůckou k učení a žáci ho jako učení berou.

4. 1 Rozvoj klíčových kompetencí při používání časopisu

Podle RVP ZV (2021, str. 10) představují „klíčové kompetence souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“ Kompetence tvoří soubor sedmi zásadních oblastí pro fungování člověka ve společnosti. Cílem vzdělávání je vybavit žáky klíčovými kompetencemi, které budou na jejich dosažitelné úrovni a které je připravují na následující vzdělávání a na další život. Počátek osvojování klíčových kompetencí lze najít už v předškolním vzdělávání a pokračuje dál přes základní a střední vzdělávání. Ani základním, ani středním vzděláváním však osvojování kompetencí nekončí a formuje se dál v průběhu života. Je důležité si uvědomit, že klíčové kompetence je potřeba rozvíjet už na začátku vzdělávání a ne až ve chvíli, kdy budou mít žáci nějaké znalosti, protože díky osvojování klíčových kompetencí se žáci učí a získávají nové znalosti a dovednosti (Bělecký, str. 7). Ačkoliv v RVP nalezneme 7 klíčových kompetencí, neformulují se takto odděleně, ale společně – prolínají se. Jsou součástí vzdělávacích oblastí a průřezových témat. Proto jsou klíčové kompetence rozvíjeny i v rámci práce s časopisem ve škole.

V základním vzdělávání se formuluje těchto sedm klíčových kompetencí: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní a kompetence digitální. Všechny kompetence jsou v základním vzdělávání rozvíjeny a osvojovány v rámci každého ročníku, jejich úroveň osvojení a zvládnutí se liší u žáků jednotlivých ročníků. Pedagog by měl formulovat, co by měl žák zvládat na konci ročníku na základě osvojování klíčových kompetencí. K těmto cílům by měl dojít pomocí různých metod, které používá ve výuce. Všechny klíčové kompetence se dají rozvíjet ve všech vyučovacích předmětech, a tak jsou rozvíjeny i při práci s dětským časopisem ve výuce. (RVP ZV, 2021, s. 10-13)

Při práci s dětským časopisem jako didaktickou pomůckou je určitě rozvíjena **kompetence komunikativní**. Konkrétně, jak je popsáno v RVP ZV (2021, str. 11), žák „rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a aktivnímu zapojení se do společenského dění.“ V časopisech žáci nacházejí různé typy textů – od pohádek, krátkých příběhů (povídek), krátkých zpráv a informací k nějakému konkrétnímu tématu, komiksů, básniček, obrázkového čtení, recenzí (dnes se v časopisech často objevují recenze počítačových her), až po různé hádanky, kvízy, soutěže, inspirace a nápady na tvoření. V rámci vzdělávacího procesu ve škole se žák učí s těmito texty a záznamy pracovat, přemýšlet o nich, vhodně na ně reagovat a dále je tvořivě používat ke svému vlastnímu rozvoji. Je k tomu cíleně veden pedagogem.

Důležitou rozvíjenou klíčovou kompetencí při práci s dětským časopisem je **kompetence k učení**. (RVP ZV, 2021, s. 10) U této kompetence je důraz kladen především na pozitivní vztah žáka k učení, aby sám určoval problémy, které brání jeho učení, kriticky zhodnotil výsledky svého učení, využíval a vybíral vhodné metody, způsoby, organizoval a řídil své učení a chtěl se věnovat dalšímu studiu, aby zvládal vyhledávat a třídit informace, propojoval je a následně využíval jak v procesu učení, tak i praktickém životě. Pokud má žák pozitivní vztah k učení, chce se sám věnovat dalšímu studiu či samostudiu, jsou časopisy vhodným zdrojem informací. Pracovat s různými kvalitními časopisy ve výuce a naučit z nich čerpat informace je pro žáky určitě cenná zkušenost, obzvlášť pokud chceme u žáka vytvořit pozitivní vztah k učení a chceme, aby sám chtěl hledat informace o tématech, které ho zajímají a o kterých chce vědět více. Proto je důležité žákům ve škole nabídnout různé časopisy, aby zahrnovaly co nejvíce zájmů a zároveň zůstávaly kvalitními zdroji informací.

U **kompetence pracovní** by měl žák bezpečně používat různé materiály, vybavení, využívat znalostí a zkušeností, které získal ve vzdělávacích oblastech. (RVP ZV, 2021, s. 13) Znalosti a zkušenosti může žák získávat i pomocí dětských časopisů, které se dají používat ve většině vzdělávacích oblastí a mohou tak být velkým informačním zdrojem.

I **kompetence k řešení problémů** se může rozvíjet během používání časopisu ve výuce. Příběhy a povídky (i pohádky), které jsou dnes součástí dětských časopisů mohou přispívat k řešení problémových situací. Při čtení textů mohou žáci vnímat, rozpoznávat a pochopit problém obsažený v textu, s kterým se postavy potýkají. Mohou samostatně nebo skupinově hledat řešení problému, obhájit své řešení a přečíst si, jak se s problémem vypořádaly postavy z textu a hledat tak podobné a odlišné znaky jednotlivých řešení. (RVP ZV, 2021, s. 11)

Další, **kompetence sociální a personální**, je kompetence, která se dá cíleně rozvíjet opravdu ve všech vyučovacích předmětech. I při práci s časopisem žáci mohou spolupracovat s ostatními spolužáky i s pedagogy, vytvářet příjemnou atmosféru v pracovní skupině, jednat ohleduplně a s úctou a tím upevňovat dobré mezilidské vztahy, umí pomoci ostatním i o pomoc požádat. Žák diskutuje, naslouchá ostatním a respektuje jejich názory. (RVP ZV, 2021, s. 12)

Šestá je **kompetence občanská**. Správně zvolené články z časopisů žákům pomáhají uvědomovat si povinnost postavit se proti násilí – fyzickému i psychickému, respektovat druhé lidi, vážit si hodnot, nepodporovat hrubé zacházení. Obsah časopisu může být nápomocný při osvojování si našich tradic a kulturního dědictví, které žák chrání a respektuje a zároveň se může aktivně zapojovat do sportovních aktivit nebo kulturního i výtvarného dění. (RVP ZV, 2021, s. 12)

Poslední je **kompetence digitální**. Žák by měl na konci vzdělávání umět zacházet s digitálním zařízením, vhodně ho používat pro svou práci a své potřeby. I zde může velmi pomoci práce s časopisem. Informace z tištěného časopisu mohou žáci ověřovat a dohledávat na digitálních zařízeních, zároveň je spousta časopisů elektronicky archivována a k některým je i volný přístup, tudíž může žák pracovat s časopisem v elektronické podobě. (RVP ZV, 2021, s. 13)

4. 2 Rozvoj čtenářské gramotnosti při používání časopisu

Jak už jsem psala výše, časopis slouží nejen jako pomůcka pro rozvoj klíčových kompetencí, ale i pro rozvoj čtenářské gramotnosti (jedná se o tištěné médium).

Čtenářská gramotnost je dovednost, kterou si osvojují žáci především během školní docházky. Měla by být rozvíjena ve všech ročnících základní školy. Žáci by měli být schopni porozumět různým typům textu, ať už se jedná o text ve školách nebo i texty, s kterými se mohou setkávat mimo školu (oznámení na informační tabuli, čtení knih, časopisů, novin,...) v běžném životě. (Procházková, 2006)²⁴

²⁴ Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>

4.2.1 Mezinárodní šetření PISA, PIRLS

Čtenářská gramotnost může být u žáků testována pomocí mezinárodního šetření PISA nebo PIRLS. Do těchto šetření se pravidelně zapojuje i Česká republika a v ní vybrané základní školy. Vyhodnocování šetření a národní zprávy jsou k dispozici v elektronické podobě a ke stažení.²⁵

Šetření PISA zahrnuje nejen čtenářskou gramotnost, ale testuje i přírodovědnou a matematickou gramotnost. Šetření se provádí jednou za 3 roky a je vždy zaměřeno na jednu ze tří oblastí. Poslední šetření PISA proběhlo v roce 2018. Ve čtenářské gramotnosti byly sledovány 3 hlavní okruhy dovedností, které čtenář využívá, aby porozuměl textu. Je to vyhledávání informací, porozumění, posuzování a uvažování. (Blažek, Janotová, Potužníková, Basl, 2019, s. 9-10)

Podle tabulky výsledků šetření PISA zúčastněných zemí od roku 2000 se výsledky českých žáků v roce 2018 neliší od výsledků z roku 2000. Čeští žáci se drží kolem 490 bodů (rok 2000 – 492 bodů, rok 2018 – 490 bodů). V roce 2009 byl oproti výsledkům před devíti lety zaznamenán mírný propad a čeští žáci si odnesli 478 bodů. Lépe než naši žáci si vedou například žáci z Estonska, Korejské republiky, Polska, Kanady, USA nebo Německa. Naopak hůře než žáci z České republiky si vedou žáci z Chorvatska, Slovenska nebo z Řecka. Zajímavostí je, že co se týká porovnání výsledků mezi chlapci a dívkami v České republice, je úspěch v matematické a přírodovědné gramotnosti vcelku vyrovnaný, ale ve čtenářské gramotnosti jsou na tom dívky lépe než chlapci. (Blažek, Janotová, Potužníková, Basl, 2019, s. 13-16)

Mezinárodní šetření PIRLS se zaměřuje výhradně na čtenářskou gramotnost, testování jsou žáci 4. ročníků a je prováděno jednou za 5 let. Česká republika se účastní pravidelně od roku 2001. Jedinou výjimkou je rok 2006, kdy se šetření neúčastnila. Poslední šetření proběhlo v roce 2021. Výsledky a zpráva z posledního šetření bude k dispozici až koncem roku 2022. Národní zprávy z minulých let jsou taktéž k dispozici v elektronické podobě.²⁶

4.2.2 Rozvoj čtenářské gramotnosti

Čtenářská gramotnost je obsažena především ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura a cíleně rozvíjena v rámci Komunikační a slohové výchovy a Literární výchovy. Dle RVP ZV (2021, s. 21) patří mezi očekávané výstupy pro 1. stupeň například: „čte a přednáší

²⁵ Dostupné z www.msmt.cz a www.csicr.cz

²⁶ Tamtéž

z paměti literární texty přiměřené věku“ pro 1. období a nebo pro 2. období: „vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je.“ Oba tyto výstupy patří do čtenářské gramotnosti a dají se rozvíjet s použitím časopisů pro děti. Správně zvolený titul s ohledem na věk žáků a vhodně zvolený text, který zaujme, může u žáků splnit očekávaný výstup, ale zároveň i získat pozitivní přístup ke čtenářství. Mezi další očekávané výstupy patří i rozlišování informací v textu a jejich dělení na důležité a nedůležité – k tomu jsou vhodné časopisy zaměřené především na poskytování informací (např. *ABC*). Žáci se v rámci čtenářské gramotnosti a předmětu český jazyk dále učí reprodukovat obsah sdělení, který je přiměřený věku žáků, zapamatovávají si ze sdělení podstatné informace. Vhodnými texty v dětských časopisech pro splnění takového výstupu mohou být krátké povídky, komiksové příběhy, pohádky, ale i recenze, které se v některých časopisech pro děti objevují.

V komunikační a slohové výchově je pro žáky 1. stupně na konci 2. období dle RVP ZV (2021, s. 29) výstup „žák rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě.“ Splnění tohoto výstupu se dá zařadit jak do čtenářské gramotnosti (pokud pracujeme s jakýmkoliv periodickým tiskem, s internetovými články atd.), ale i do mediální výchovy, které se budeme věnovat v další části. Vzhledem k tomu, že na reklamy všeho druhu můžeme dnes narazit téměř všude a kolikrát si to ani neuvědomíme, jsou i dětské časopisy plné reklam. Ať už se jedná o reklamu dětské literatury, pozvánky do kina na filmy určené dětem, propagování počítačových her nebo dětských hraček (nejčastěji v časopisech pro nejmladší děti – např. *Šluníčko*). S reklamou můžeme se žáky pracovat v jakémkoliv předmětu, pokud využíváme časopisy, denní tisk, internetové zdroje a i jeden metodický list se věnuje, v rámci mediální výchovy, reklamě.

Čtenářská gramotnost je dále zahrnuta i v očekávaných výstupech v rámci literární výchovy. Jedním z nich je například vyjadřování pocitů z přečteného textu. Aby text v žácích vyvolal pocit (jakýkoliv – vždy záleží na současné životní situaci žáka, momentálním rozpoložení, jak se cítí on sám v danou chvíli atd.) musí žáci textu nejdříve porozumět. Je dobré začínat od jednodušších kratších textů a postupně, pokud žáci zvládají, pokračovat v delších a složitějších textech. V dětských časopisech můžeme najít jak krátké texty (básně, krátké příběhy, obrázkové čtení), ale i texty delší (pohádky, povídky, rozhovory). Kromě vyjadřování pocitů by žáci na konci 1. stupně měli zvládat své dojmy z četby i zaznamenávat. Zde se většinou používají různé formy čtenářských deníků pro četbu doma.

Z pozorování ve školách vím, že čtenářská gramotnost a její rozvoj u žáků je velmi důležitý, avšak žáci jsou v porozumění textu opravdu slabí, přitom se se čtenářskou gramotností (porozumění textu, pochopení textu atd.) setkáváme ve všech předmětech

(instrukce k úkolu, zadání, text k probírané látce atd.) a prakticky denně i mimo školu. Při práci s časopisem v jakémkoliv předmětu je vždy více či méně zapojena čtenářská gramotnost, proto se domnívám, že je vhodné jednou za čas práci s tiskem zařazovat – ať už se jedná o časopisy, denní tisk, ale i různé literární publikace – encyklopedie, „odborné“ knihy určené žákům.

4.3 Mediální výchova a používání časopisu

V dnešní době jsou média častým zdrojem informací. Lidé by měli podněty a zkušenosti, které k nim z médií přicházejí, umět zpracovat, správně využít a vyhodnotit. I proto je mediální výchova jedno z průřezových témat, které se objevuje v RVP ZV. Než přejdeme k mediální výchově ve škole, nejdříve bychom si měli vysvětlit dva pojmy a to je medializace a mediální gramotnost.

Jelikož žijeme ve světě, kdy k nám spoustu informací přichází skrz média, můžeme mluvit o tzv. medializaci. Stále více společensky komunikačních aktivit k nám právě přicházejí skrze média. Prostřednictvím médií k nám přicházejí aktivity ekonomické, politické, ale i umělecké. Média jsou tedy především pro naše žáky zdrojem informací. Informace nabízené médiu se ovšem mohou lišit a mít nestejnorodý charakter. V tomto případě je důležité se mediální výchovou ve škole zabývat a učit žáky nevěřit všemu, co se k nim z médií dostane a umět si informace ověřovat. (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 12)

Druhým pojmem, který bych chtěla objasnit, je mediální gramotnost. Jednoduše bychom mediální gramotnost mohli popsat jako novou kompetenci a to „schopnost žít s médiu.“ (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 12) Jedná se tedy o soubor dovedností a poznatků, které nám pomáhají orientovat se v nabídce médií. Mediální gramotnost nám pomáhá využívat potenciál médií (získávání informací, druh zábavy atd.), ale zároveň nám pomáhá získat si od nich odstup. Dovednosti, které nám pomáhají držet si kritický odstup, nám zároveň pomáhají kontrolovat vlastní využívání médií. V rámci mediální gramotnosti by se žáci měli naučit jak média fungují, jaký je jejich cíl, jakou mají roli ve společnosti, umět posoudit věrohodnost jednotlivých médií a další. Mediální gramotnost získávají žáci nejen ve škole, ale i doma a prakticky celý život, protože s médiu se setkáváme stále více a více. (Mičienka, Jiráček, 2006, s. 12-13)

Mediální výchova je samostatné průřezové téma, která se objevuje v RVP, ale zároveň na prvky mediální výchovy můžeme narazit i v jiných předmětech, jak už jsem psala výše. Jedná se především o český jazyk a literaturu, ale i další předměty – např. dějepis, se kterým se žáci setkávají až na 2. stupni. Mediální výchova by měla žáky vybavit mediální gramotností –

základní úrovni. Žáci by měli být schopni si sami zvolit odpovídající médium jako prostředek pro naplňování potřeb. Jedná se o získávání informací nebo třeba o naplnění volného času – zde si žáci vybírají většinou to, co je baví nebo co je zajímavá a tak může být výběr různý.

Mediální výchova, stejně jako ostatní průřezová témata, přispívá k rozvoji osobnosti našich žáků. Podle RVP ZV (2021, s. 136) učí mediální výchova „využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času.“ Pro tuto část, která je obsažena v RVP je možno pracovat s nejrůznějšími dětskými časopisy, které jsou na trhu. Můžeme žákům ukázat různé tituly, nechat si je prohlédnout, přečíst. Vybírat v tomto případě nejen tituly, které jsou zdrojem zábavy, ale i tituly, které se zaměřují na konkrétní obor a kde si žáci mohou najít ten svůj. Důležité je žákům donést kvalitní tituly, které je mohou bavit.

Průřezové téma Mediální výchova je v RVP ZV (2021, s. 137) děleno na dvě části. Je to část receptivních činností a část produktivních činností. Obě tyto části práce s dětským časopisem zahrnuje. Z těch receptivních činností je to např. poznat rozdíly mezi zprávami a reklamami. K této činnosti lze využít jakýkoliv dětský časopis, ve kterém žáci mohou hledat zprávy a reklamy a zároveň vypisovat (vyjmenovávat, vyhledávat) rozdíly mezi oběma zmíněnými (např. Jak se liší zpráva od reklamy?). Další rozdíly v časopisech mohou žáci hledat třeba mezi sdělením zábavním, informativním a reklamním. K tomu také lze použít jakýkoliv časopis pro děti, který je na trhu nebo který máme dostupný. Žáci mohou v časopisech hledat i užívané prostředky, které se opakují (např. v reklamě) nebo prostředky, které nalezneme jen v určitých typech sdělení. Při stavbě mediálních sdělení žáci zaznamenávají příklady uspořádání zpráv nebo jednotlivých staveb zpráv. Mohou hodnotit jednotlivé titulní strany různých časopisů (v čem se liší, co mají společné) nebo titulní strany různých čísel stejného časopisu. Jaký je rozdíl mezi výběrem zpráv a obsahu různých časopisů.

U části produktivních činností můžeme časopis využít při práci v realizačním týmu, konkrétně při tvorbě třídního časopisu, školního časopisu atd. Dětské časopisy mohou být v tomto případě použity třeba jako inspirace pro obsah. (RVP ZV, 2021, s. 137-138)

4. 4 Metody výuky využitelné k práci s časopisem

V následující kapitole bych ráda vybrala a popsala metody výuky, které se dají využívat k práci s časopisem. Některé z nich budou následně použité i v metodických listech.

Sieglová (2019) rozděluje didaktické metody ve své knize do pěti skupin, ve kterých následně představuje jednotlivé metody, které popisuje. Základem metod výuky je podle ní především spolupráce a kritické myšlení. Metody jsou rozdělovány na interaktivní techniky

(založené především na spolupráci), aktivizační metody (metody, které cílí na vnitřní motivaci žáků), kognitivní metody (zahrnují práci s textem, porozumění textu, čtení), komunikační metody (tyto metody jsou založené na mluvení a komunikaci) a kompoziční metody (zahrnují psaní). Jednotlivé skupiny metod se mohou prolínat a vzájemně doplňovat. Například metoda nazývaná se **diskuzní pavučina**, která patří do skupinových debat komunikačních metod, je zároveň založena i na spolupráci. A naopak metoda nazývaná **hovory o četbě** je zařazena v kognitivních metodách, ale zároveň se jedná i o metodu, která rozvíjí komunikaci nebo spolupráci (poslouchám, co říkají ostatní, vhodně na to reaguji).

Mezi jednu z metod, která je založená především na spolupráci, patří **zpětná vazba** (Sieglová, 2019, s. 52). Jedná se o hodnocení samotnými žáky mezi sebou. Zpětná vazba může být použita v rámci vyučovací hodiny, jako hodnocení na jeden úkol nebo jako hodnocení na konci týdne (měsíce, čtvrtletí, pololetí atd.). Žáci mohou vzájemně hodnotit vlastní práce, práci kolegy ze dvojice, práci ostatních spolužáků ve skupině. Vždy je dobré zadat kritéria, co chceme, aby žáci hodnotili. Kritérium může být jedno, ale může jich být i více. Hodnotit tak žáci v jedné zpětné vazbě mohou spolupráci spolužáků v rámci skupiny a výslednou prezentaci skupiny. Při práci s časopisem je metoda dobře použitelná, ale pedagog vždy musí určit kritéria, která mají ostatní hodnotit. Po práci, splnění úkolu, na konci hodiny, nebo aspoň dne, by vždy mělo následovat nějaké hodnocení práce žáků, ať se jedná o hodnocení učitelem nebo samotnými žáky. Zpětná vazba může být jak mluvená, tak psaná. (Sieglová, 2019, s. 52-53)

Sněhová koule (Sieglová, 2019, s.70) je technika skupinová a patří mezi tzv. skupinová setkání. Skupinová setkání jsou techniky, kdy dochází k interakci každého s každým. Skupiny postupně podle určitých schémat a klíčů mění své složení i počet členů ve skupině. Sněhová koule je metoda, kdy se postupně nabalují další informace (poznatky, zjištění, úkoly, ...) a zvětšuje se i počet členů ve skupině. Pro tuto spolupráci jsou výchozí skupinou dvojice, které se následně nabalují podle schématu do skupin po čtyřech, poté po osmi, po šestnácti atd. Tato metoda je náročná a vyžaduje poctivou přípravu ze strany učitele. Dá se používat při řešení úkolu – nejdříve každý žák dostane zadání nějakého jednoduchého úkolu (žádný by se neměl opakovat), po jeho vyplnění se utvoří dvojice a probíhá kontrola, doporučení, dodělán. Poté se dvojice spojují do čtveřic a nyní už společně kontrolují, dodělávají nebo dopisují čtyři úkoly a takto se pokračuje dál. Metoda se dá využít např. i při tvorbě pravidel, vymýšlení nápadů na výlet (nebo školu v přírodě) atd. I při práci s časopisem metodu můžeme použít – vybrat každému žákovi jiný článek z časopisu se zadanými úkoly, otázkami, práci pouze s částí textu nebo článku atd. (Sieglová, 2019, s. 70-71)

Metoda, která je také založena na spolupráci žáků, se nazývá **diskuzní kolečko** (Sieglová, 2019, s. 73). Je to interaktivní metoda určena k řízené diskuzi ve třídě, patří mezi jednu ze základních metod a v rámci výuky ji určitě využívá každý pedagog. Většinou pod pojmem diskuze. Na rozdíl od Sněhové koule nepotřebuje tato technika dlouhou přípravu ze strany učitele a lze ji zařadit prakticky kdykoliv i improvizovaně, pokud máme jako učitelé pocit, že je vhodná chvíle na diskuzi. Metodu je vhodné použít, pokud máme nějaké téma nebo otázku, která nám nabídne velké množství názorů a odpovědí. Je vždy dobré nechat žákům chvíli na přípravu, aby si mohli svoji odpověď (nebo názor) promyslet. Pokud učitel zadá i osnovu, o čem by měli žáci promluvit (např. 1 názor pro a 1 názor proti a proč, nebo 2–3 vlastní názory atd.), na co se zaměřit, měl by být jejich čas na přípravu delší. Následuje samotná diskuze, kdy má každý diskutující možnost říct, co si na zadané téma připravil. Čas by měl být omezený, aby se zabránilo tomu, že někteří žáci budou povídat několik minut a někteří budou rychle hotoví. K práci s časopisem je tato metoda pravděpodobně jednou z nejlepších, hodí se jako diskuze k přečtenému článku. (Sieglová, 2019, s. 73–74)

Pokud se jedná o spolupráci mezi žáky, ráda bych zde ještě zmínila metodu **vzájemného učení** (Čapek, 2019, s. 35), která může mít mnoho podob. Vzájemné učení je pravděpodobně nejefektivnější metodou pro učení. Není založena jen na spolupráci, ale aktivity vycházející ze vzájemného učení zlepšují komunikační dovednosti žáků a jejich používáním se zlepšují vztahy ve třídě, zapojuje se velká část žáků. Vzájemné učení může probíhat cíleně (v rámci zvolené aktivity, která je postavena na principech vzájemného učení) nebo zcela necíleně v rámci různých činností, při kterých žáci aktivně pracují (např. pokud jeden ze skupiny něco nechápe, neví si rady, ostatní mu mohou pomoci, dovést ho k řešení). Techniky vzájemného učení se hodně používají ve výuce matematiky podle profesora Hejného, která je založena především na spolupráci, pomoci a v které učitel bývá upozaděn. Ke vzájemnému učení patří i metoda nazvaná **skládankové učení**. (Čapek, 2019, s. 35-37)

Skládankové učení můžeme najít i pod názvem **jigsaw** (Čapek, 2019, s. 37) a při této metodě probíhá práce třířázově. Žáci jsou rozděleni do několika skupina, každá ze skupin se nazývá domovská skupina. Každý člen skupiny dostane jiný úkol, na kterém chvíli pracuje. Pokud máme skupiny po čtyřech, jsou připraveny celkem čtyři úkoly pro každou skupinu. Každý žák nejprve pracuje na svém úkolu sám. Po nějakém časovém limitu se domovské skupiny na chvíli rozpadnou a vytvoří se skupiny expertní. V jedné skupině jsou teď žáci, kteří mají stejný úkol nebo zadání. O svém úkolu diskutují, co vymysleli, na co přišli, co si přečetli a dávají tak dohromady všechny informace, které ke svému úkolu mají. Následně se žáci vrací do svých domovských skupin, aby svoji skupinu seznámili se svým úkolem,

řešením, informacemi, které si v rámci expertních skupin předali. K práci s časopisem se tato technika určitě hodí – žáci mohou v domovských skupinách každý pracovat s jiným článkem nebo mít stejný článek, ale různé úkoly. Na principu domovských a expertních skupin je založena i metoda skládkového čtení, ve které v domovské skupině každý člen pracuje s jinou částí textu a cílem je seznámit po diskuzi v expertních skupinách svou domovskou skupinu se svou částí textu a dát tak dohromady příběh. (Sieglová, 2019, s. 68–69)

Další metoda, která se dá využít při práci s časopisem a která se objeví i v metodických listech, je metoda **pětílístku** (Sieglová, 2019, s. 105). Pokud metodu použijeme na začátku aktivity nebo hodiny, řadíme ji spíše mezi metodu motivační, pokud ji zařadíme na konci aktivity nebo vyučovací hodiny, řadili bychom ji k závěrečným metodám, které mají ověřit, co si žáci z aktivity odnesli, co si zapamatovali. Pětílístek má pětiřádkový formát a mohou na něj navazovat (nebo mu předcházet) další metody a aktivity. Na první řádek žáci píší jedno podstatné jméno, na druhý řádek zapisují dvě vhodná přídavná jména, na třetí řádek patří tři slovesa, na čtvrtý řádek žáci zapisují větu o čtyřech slovech, která téma (nebo pojem) vhodně charakterizují. Na poslední (pátý) řádek se žáci vrací k jednomu podstatnému jménu, který je zároveň synonymem pro první zvolené podstatné jméno. Metoda tak může být úvodní aktivitou k novému probíranému tématu, učitel si tím zjišťuje, co žáci o problematice vědí nebo se hodí jako aktivita po přečtení příběhu nebo nějakého textu, abychom se dozvěděli, co si žáci z textu odnáší, co je nejvíce zaujalo, co si zapamatovali. (Sieglová, 2019, s. 105–106)

Nyní bych uvedla několik metod, které se zaměřují na práci s textem, a především **porozumění textu** (Sieglová, 2019, s. 124). Vzhledem k tomu, že při práci s časopisem se většinou pracuje s textem, je důležité u žáků rozvíjet čtení s porozuměním.

Jednou z metod, která vede ke čtení s porozuměním je **čtení s předvídáním** (Sieglová, 2019, s. 143). Jedná se o metodu, kdy žáci čtou text po částech, každý sám v tichosti nebo dohromady celá třída. Pokud s metodou začínáme, je dobré předkládat části textu opravdu po kouskách, např. na prouzcích papíru. Když žáci už s metodou umí pracovat, můžeme části textu od sebe oddělovat čarou, popřípadě text zakrýt papírem a postupně odhalovat. Po přečtení jedné části textu žáci předvídají, jak bude text pokračovat. Své nápady mohou prodiskutovat ve dvojicích, trojicích, může diskutovat celá třída společně. Po diskuzi následuje čtení další části textu, po kterém zase přichází předvídání, jak by mohl text pokračovat. Po přečtení celého textu žáci mezi sebou mohou diskutovat, na kolik se jejich předpovědi splnily. Podobnou metodou je **čtení s tabulkou předpovědí**, kdy žáci čtou text zase po částech, ale své předpovědi zapisují do tabulky. Touto metodou může každý žák

pracovat sám podle svého tempa nebo ve dvojicích. Závěrečná diskuze však probíhá v rámci celé třídy. (Sieglová, 2019, s. 143–144).

Zajímavá pro žáky může být i metoda **čtení s dotazováním** (Sieglová, 2019, s. 135), která je postavena na párovém čtení. Porozumění textu je tak prohloubeno spoluprací dvojic. Každý z dvojice si přečte text a vzájemně si poté kladou otázky, jejichž odpovědi vyplývají z textu. Pokud s metodou začínáme, můžeme číst text společně a každý žák po přečtení textu vymyslí jednu otázku, kterou položí celé třídě. Když děti metodu znají, můžeme přejít k práci ve dvojicích. (Sieglová, 2019, s. 135–137)

K práci s odbornějšími časopisy (*21. století JUNIOR* nebo *ABC*) je vhodná metoda **hovory o četbě** (Sieglová, 2019, s. 145). Slouží ke sdílení dojmů z přečteného textu. Jak už je napsáno výše, hodí se k práci s odbornými texty, ale můžeme ji ze začátku zařazovat i při četbě různých příběhů, povídek atd. Žáci si nejdříve sami přečtou předem určený text. Učitel k textu vymyslí několik otázek (např. „Co se vám v textu líbilo?“, „Co jste se dozvěděli nového?“, „Co vás překvapilo?“). Po přečtení textu učitel vysloví první otázku a žáci dostanou krátký čas na rozmyšlení odpovědi. Poté nastává diskuze, která může probíhat v rámci celé třídy nebo ve dvojicích či menších skupinkách. Po diskuzi k první otázce učitel položí druhou otázku. Znovu následuje krátký čas na rozmyšlení odpovědi a další diskuze. Takto to pokračuje dál, dokud se neprodiskutují odpovědi na všechny otázky. Pokud s metodou začínáme, můžeme dát po dočtení textu jen jednu otázku a uspořádat diskuzi v rámci třídy, kdy bude mít každý žák prostor pro vyslovení své myšlenky. (Sieglová, 2019, s. 145–146)

K třídění myšlenek po přečtení textu slouží metoda **myšlenková mapa** (Sieglová, 2019, s. 155). Tvorba myšlenkové mapy může být zařazena po učivu jako opakování, co si žáci pamatují, může být použita při sledování filmů se žáky nebo právě pro práci s textem. Myšlenková mapa je metoda, kdy žáci graficky uspořádají informace, myšlenky. Tyto informace jsou uspořádány podle toho, jaké mezi nimi žák vidí vztahy. Pokud s metodou začínáme je dobré vytvořit myšlenkovou mapu společně jako třída. Při této metodě je také důležitá kreativita, žáci mají povolené barvy, psaní, kreslení. Uprostřed myšlenkové mapy by mělo být hlavní téma (pokud pracujeme s článkem z časopisu, můžeme použít nadpis článku), od kterého vede několik čar. Na konci čar jsou vypsány první myšlenky, nakreslené symboly a od těchto myšlenek mohou vést další myšlenky, informace. Další souvislosti mezi myšlenkami žáci mohou naznačovat třeba šipkami. (Dubec, 2007, s. 53-54)

Obměnou klasické myšlenkové mapy, která je popsána výše, může být **myšlenková mapa pomocí lístečků** (Dubec, 2007, s. 55). V tomto případě je myšlenková mapa tvořena jedna

v rámci třídy. Zase ji lze použít po přečtení textu, může se jednat jak o příběh, tak i o text odbornější. Oba tyto typy textů můžeme nalézt v dětských časopisech. Žáci dostanou malé lepící lístečky a každý žák píše myšlenky nebo informace, které ho k tématu napadají. Lístečky žáci mohou buď přímo lepit na určené místo nebo po dopsání jednotlivě vylepují a komentují svá slova na lístečkách. Každé slovo necháme na tabuli jen jednou. Poté žáky vyzveme, aby začali seskupovat jednotlivé lístečky podle podobnosti nebo podle nějakého klíče, na kterém se shodnou a tím vytváříme myšlenkovou mapu. (Dubec, 2007, s. 53-54)

PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem praktické části je vytvoření návrhu vyučovacích hodin, ve kterých je využíván dětský časopis pro učitele na 1. stupni ZŠ. Obsahem této části je průzkum, analýza vybraných časopisů a vlastní návrhy vyučovacích hodin.

5 Metodologie průzkumu

Před realizací praktické části jsem připravila průzkum, jehož cílem je zjistit, jaké časopisy jsou ve výuce využívány a jakým způsobem.

Výzkumné otázky:

1. Do jaké míry a jakým způsobem pedagogové využívají dětské časopisy?
2. V čem vidí smysl využívání dětských časopisů ve výuce?

Metodou průzkumu byly strukturované rozhovory, které jsem vedle s několika vybranými učiteli. Zvolila jsem tyto otázky:

1. Pracujete s časopisem ve výuce? Proč ano, proč ne?
2. Do kterých předmětů časopis zařazujete?
3. S kterými časopisy pracujete?
4. Jakým způsobem s časopisy pracujete?
5. Využíval/a byste časopisy více, kdybyste měl/a k dispozici metodický materiál?
6. Kde je Váš zdroj výběru časopisů (odkud časopisy berete)?
7. Jak konkrétně časopisy používáte?
8. Jaké si kladete cíle používáním časopisů?

Popis respondentů:

Všichni dotazovaní jsou pedagogové na 1. stupni základní školy. Snažila jsem se vybírat pedagogy, kteří se liší věkem, zkušenostmi, přístupem, vzděláním.

Respondent 1: Pedagog na 1. stupni ZŠ, s více než dvacetiletou praxí, většinou pracuje se žáky 1. – 3. ročníku. Má vystudované potřebné vysokoškolské vzdělání pro práci na 1. stupni ZŠ, zároveň má vzdělání pro výuku na 2. stupni ZŠ. Ve výuce využívá osvědčené metody a aktivity, zařazuje aktivity nové a prvky alternativních vzdělávacích programů (např. prvky programu Začít spolu).

Respondent 2: Pedagog na 1. stupni ZŠ s potřebným vysokoškolským vzděláním, které ukončil před čtyřmi roky. Pracuje se žáky 1. – 3. ročníku, právě nastupuje na mateřskou dovolenou. Do výuky se snaží zařazovat alternativní prvky výuky (Začít spolu, Hejného matematika, párová výuka), využívá projektové vyučování, techniku (interaktivní tabule).

Respondent 3: Pedagog na 1. stupni ZŠ. Několik let pracovala jako družinářka a asistentka pedagoga s potřebným vzděláním, nyní 5. rokem vyučuje žáky 4. – 5. ročníku jako zástup za mateřskou dovolenou, protože není k dispozici pedagog s potřebným vysokoškolským vzděláním. Používá prvky některých alternativních programů, protože jsou obsažené v ŠVP školy. Vyučuje spíše tradičním způsobem, novým metodám a způsobům výuky se nebrání, jen potřebuje někoho, kdo ji v tomto směru povede a pomůže.

Respondent 4: Pedagog na 1. stupni ZŠ, vysokoškolské vzdělání získal v oboru Speciální pedagogika pro 1. stupeň ZŠ. Vyučuje žáky 4. – 5. ročníku. Ve školství se pohybuje 10 let s přestávkou na mateřskou dovolenou. Využívá prvky různých alternativních programů (Začít spolu, Hejného matematika), zařazuje práci s technikou (počítače ve výuce, interaktivní tabule, tablety), používá různé pomůcky (pomůcky pro výuky Hejného matematiky a další).

Vyhodnocení průzkumu:

Otázka č. 1: Pracujete s časopisem ve výuce? Proč ano, proč ne?

S časopisem ve výuce záměrně pracují dva dotazovaní pedagogové. Vidí v tom především zpestření hodiny pro žáky a rádi časopis využívají v rámci čtení. Časopisy nabízejí vcelku kvalitní texty odpovídající věku žáků daného ročníku. Zde se většinou jedná o žáky 1. - 3. ročníku. Pedagogům se líbí, že mohou dětem ukázat i jiné možnosti čtení (někdy i zábavnější), než jsou texty v čítankách nebo dětské knihy, které dnešní děti moc nebaví. Časopis jim ukazuje další možnosti čtení (obrázkové čtení, komiksy, básničky, krátké povídky).

Jeden z pedagogů časopisy ve výuce používá, ale nevyužívá je záměrně. Používá je spíše jako něco navíc pro rychlejší žáky, aby se nenudili, když mají hotovo a ostatní ještě pracují. Tito žáci si mohou časopisy prohlížet, přečíst si to, co si sami vyberou, luštit různé hádanky. Časopisy jsou žákům k dispozici i o přestávkách a volných hodinách nebo v družině. Někteří žáci tuto možnost, prohlížet si nebo číst časopisy, využívají hodně.

Jeden pedagog časopisy do výuky nezahrnuje, protože sám neví, jak by časopisy ve výuce používal.

Otázka č. 2: Do kterých předmětů časopis zařazujete?

Dotazovaní pedagogové, kteří časopis aktivně ve výuce používají, ho nejčastěji zařazují do hodin čtení. Využívají z nich různé typy textů (od těch nejjednodušších po trochu složitější – vždy záleží na věku čtenářů). Dále jsou časopisy hojně využívány v naukových předmětech jako je prvouka, vlastivěda nebo přírodověda, kdy se v časopisech objeví téma, které se zrovna váže k těmto předmětům. Jeden dotazovaný pedagog uvedl, že časopis zařazuje i v rámci mediální výchovy. Dva dotazovaní pedagogové uvedli, že jim časopis často slouží jen jako inspirace pro práci v daném předmětu. Časopis tedy není v těchto případech přímo použit ve výuce, ale jeho obsah byl námětem pro obsah konkrétní vyučovací hodiny.

Otázka č. 3: S kterými časopisy pracujete?

Jako nejoblíbenější časopisy z rozhovorů vychází časopisy s dlouholetou tradicí – *Mateřídouška*, *Sluníčko* a *ABC*. Jeden dotazovaný pedagog uvedl i časopis *Časostroj*, který vznikl teprve nedávno. Mezi další časopisy, o kterých dotazovaní pedagogové vědí, ovšem používají je jen velmi zřídka nebo je znají od svých žáků, uvádí například *Čtyřlístek*, který je u žáků stále oblíbený, *Junior 21. století*, další komiksové časopisy např. *Simpsonovi*, *Luštění pro děti*, které vydává Albatrosmedia, *Hvězdička*, *Šikulka*.

Otázka č. 4: Jakým způsobem s časopisy pracujete? Jak konkrétně časopisy používáte?

Už z odpovědí u otázky č. 2 je jasné, že dotazovaní, pokud časopis využívají, ho nejčastěji používají v hodinách českého jazyka, konkrétně v hodinách čtení. Dva dotazovaní pracují s časopisy aktivně ve výuce jak ve čtení, tak v naukových předmětech. Často je využíván ve formě čtení s porozuměním. Dotazovaní při práci s časopisem ve čtení používají různé metody čtení s porozuměním. Zařazují čtení metodou INSERT, kdy si žáci označují v textu informace, které už znali a nejsou pro ně nové, informace, které neznali, něco, čemu nerozumí anebo informace, o kterých by rádi zjistili ještě něco více. Text pro tuto metodu dotazovaní vybírají podle věku. Jeden z nich rád zařazuje metodu čtení s předvídáním, kdy čtou společně a vždy po nějaké části společně předvídají, co by se mohlo stát dál, jak by příběh mohl pokračovat a následně zjišťují, zda některý z žáků předvídal správně. Jeden z dotazovaných řekl, že text v časopisech využívá i pro mluvnickou část českého jazyka a po čtení v textu vyhledávají slovní druhy, věty jednoduché, složené, věty oznamovací, tázací, rozkazovací, u některých slov určují mluvnické kategorie, vyhledávají vyjmenovaná slova a slova příbuzná

atd. Dotazovaný uvedl, že z jeho dlouholeté zkušenosti vidí, že žáky mluvnice baví mnohem více v návaznosti na nějaký text. Krátké, někdy i odborné texty, které jsou uzpůsobené věku dětí, používají učitelé i v rámci prvouky, vlastivědy nebo přírodovědy. Ve vlastivědě je většinou propojena práce s časopisem s českým jazykem a se čtením s porozuměním. Při této příležitosti jeden dotazovaný uvedl, že rád na přečtený text navazuje myšlenkovou mapou. V prvouce je časopis používán někdy i celý, pokud se svým obsahem hodí ke konkrétnímu probíranému tématu (např. jednotlivá roční období, velká sportovní událost, ...) a je tedy využíván v rámci dne nebo týdne napříč různými předměty. Jeden z dotazovaných uvedl, že z časopisů rád využívá nápady na tvoření do výtvarné výchovy nebo do předmětu člověk a svět práce.

Jeden dotazovaný užívá časopisy jako práci navíc pro rychlejší žáky. Pokud si žák vybere nějaký text, který si přečte nebo si časopis prohlíží, něco ho zaujme, tak o tom pak v krátkosti promluví před třídou, co zjistil nebo co se dozvěděl nebo nakreslí obrázek, vytvoří myšlenkovou mapu k danému tématu.

Jeden z dotazovaných také uvedl, že používá dětský časopis v rámci mediální výchovy. Nejčastěji na různých časopisech zkoumají obálku časopisu – co všechno obsahuje, říkají si, jaký má obálka časopisu účel, žáci sami navrhnou obálku pro časopis, jak by mohla vypadat. Zároveň vyhledávají v časopisech reklamu. Jak reklamu, u které je na první pohled jasné, že se jedná o reklamu, tak reklamu skrytou. Dotazovaný s žáky o reklamách mluví, říkají si, jaký má reklama účel a cíl, proč se v časopisech objevuje.

Otázka č. 5: Využívala byste časopisy více, kdybyste měla k dispozici metodický materiál?

Všichni dotazovaní pedagogové by uvítali, kdyby měli k dispozici nějaký metodický materiál, protože by jim to ulehčilo práci, ačkoliv většinou spolupracují s učitelem vyučujícím v paralelní třídě, takže buď vymýšlí práci společně nebo se střídají. Jeden z dotazovaných, který časopisy do výuky většinou nezařazuje vůbec, by s metodickým materiálem časopisy do výuky určitě zařazovat začal. Jeden dotazovaný pedagog by uvítal metodický materiál k časopisům do mediální výchovy.

Otázka č. 6: Kde je Váš zdroj výběru časopisů?

Všichni dotazovaní pedagogové se k časopisům dostávají díky nejmladším členům rodiny (dětí, vnoučata). Jeden z dotazovaných měl na jeden rok předplatné časopisu jako sponzorský dar pro třídu od rodiče jednoho z žáků. Dva dotazovaní pedagogové pravidelně navštěvují

knihovnu v místě, kde se nachází škola a odtud mají k dispozici starší čísla některých časopisů – většinou Sluníčko a Mateřídouška. Jeden pedagog si některá čísla časopisu, který ho zrovna zaujme, sám kupuje. Ke všem dotazovaným se dostávají někdy i časopisy přímo od žáků.

Otázka č. 7: Jaké si kladete cíle používáním časopisů?

Dotazovaní pedagogové si jako jeden z cílů, proč časopisy používají, kladou, přivést své žáky ke čtení, pokud je nebaví číst dlouhé knižní příběhy a prostřednictvím časopisů, kde se často objevují zajímavá témata, krátké nenáročné texty, se jim podařilo některé žáky motivovat k domácímu čtení – časopisům. Jejich cílem je také rozvoj čtenářské gramotnosti tím, že budou žákům předkládat zajímavé texty, které někteří čerpají z dětských časopisů.

Jeden dotazovaný pedagog vidí smysl používání časopisů při rozvoji mediální výchovy, protože časopis patří mezi média.

Tři z dotazovaných pedagogů používají časopis hlavně jako prostředek pro zpestření hodin, aby žáky výuka bavila. Práce s časopisem je pro ně jedna z metod, které se snaží střídát, aby výuka byla pro žáky zábavná a aktivity se střídaly.

Závěry z průzkumu

Výzkumné otázky: Do jaké míry a jakým způsobem pedagogové využívají dětské časopisy? V čem vidí smysl využívání dětských časopisů ve výuce?

Z malého průzkumu, který byl realizován formou rozhovorů, vyplývá, že pro většinu pedagogů je práce s dětským časopisem ve výuce důležitá a rádi ji zařazují. Pedagogové dětské časopisy využívají především v rámci čtení a pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Jen jeden pedagog zařazuje práci s časopisem v rámci mediální výchovy. Dva dotazovaní zařazují práci s časopisem cca 1x za jeden až dva měsíce, vždy záleží na tématech a obsahu, který se objevuje v aktuálních číslech časopisů nebo na tématech ze starších čísel, kteří pedagogové mají k dispozici např. přímo ve škole, od žáků nebo z knihovny.

Pedagogové rádi využívají metodu čtení s porozuměním. U menších dětí čtou společně a otázky učitelé kladou v průběhu čtení, aby ověřili porozumění, u starších dětí učitelé pokládají otázky až po přečtení textu. Občas využívají formu pracovního listu, kam žáci odpovědi zapisují nebo volí oblíbenou metodu pětílístku, pokud chtějí zjistit, co si žáci zapamatovali o hlavní postavě.

Dotazování se také zaměřují na význam slov a porozumění některým méně známým nebo cizím pojmům, které se snaží dětem během čtení nebo po čtení vysvětlit. K tomu většinou při četbě využívají metodu čtení INSERT.

Jak už bylo zmíněno, pedagogové vidí smysl využívání časopisů ve výuce především v tom, že mohou rozvíjet u žáků čtenářskou gramotnost. Vidí v tom i způsob, jak nenásilně lze některé žáky přivést ke čtení a vytvořit u nich pozitivní vztah ke čtení, aby žáci sami vyhledávali časopisy, které je budou bavit a jejichž obsah pro ně bude zajímavý.

6 Obsah současných čísel dětských časopisů

V následující kapitole bych ráda stručně analyzovala obsah současných čísel dětských časopisů. Zaměřuji se na obsah časopisů, které učitelé nejčastěji používají ve výuce a které používám k ukázce metodických listů pro práci s dětskými časopisy. Zařadila jsem i volně dostupný magazínek prodejen COOP.

Při analýze jsem vycházela především z aktuálních čísel časopisů, která byla vydána za poslední 2-3 roky. Pokud byla k dispozici i starší čísla (v tištěné nebo elektronické podobě), srovnávala jsem aktuální obsah s obsahem starších čísel časopisu (především stále rubriky).

Cílem analýzy bylo:

1. analyzovat obsah, zaměření časopisu,
2. analyzovat jazykovou stránku časopisu.

Jelikož jsou časopisy vždy stavěné na práci s textem a porozumění psanému textu, zaměřuji se i na podobu textu, jeho obtížnost (vzhledem k věku potenciálních čtenářů) a kvalitu. Některé časopisy jsou zaměřené na konkrétní zájem a lze předem hádat, kterým tématům se budou věnovat (např. *Časostroj* – historie, *ABC* – věda, příroda), některé časopisy jsou více obecné a zaměřené na rozvoj, přesto i u nich lze předpokládat, které typy textů a aktivit se uvnitř objeví (*Shuničko* – aktivity vhodné pro předškoláky, *Mateřidouška* – aktivity vhodné pro malé školáky).

6.1 Časopis ABC

Jak už bylo zmíněno několikrát, časopis *ABC* má několikaletou historii a stále se drží v oblíbenosti na předních příčkách. Jak už bylo zmíněno výše, zabývá se vědeckými a technickými obory, které více přibližuje dětem, hodí se tedy do hodin přírodovědy, přírodopisu, fyziky, chemie.

Titulní strana je jednoduchá, odkazuje na několik témat, kterým se konkrétní číslo časopisu věnuje. Straně dominuje jedna velká ilustrace, která se váže k jednomu zvolenému článku časopisu. Zároveň můžeme na titulní straně nalézt odkaz na webovou stránku časopisu.²⁷

Úvodní strana obsahuje krátký úvodník, který shrnuje témata a články, které na čtenáře v časopise čekají. Zároveň je zde obsah a každý název článku, který se v obsahu objeví je doplněn menší ilustrací. Pro nepozorné čtenáře, tak může být obsah nepřehledný, protože si

²⁷ Dostupné na www.abicko.cz

na první pohled nedokážou spojit ilustraci se správným článkem. Některé ilustrace zabírají více prostoru, u některých jsou ilustrace nad názvem, u některých pod názvem.

Největší prostor v časopise dostává rubrika Hlavní téma, která je obsažena na dvou dvoustránkách. Hlavní témata jsou různá, ale vždy jsou to témata, která jsou součástí přírody, vědeckého nebo technického charakteru. V čísle 5/2022 tak můžeme najít povídání o velrybách, v jiném čísle je hlavní téma zaměřené více na technický obor, v jiném na vědecký obor. Téma obsahuje hlavní ilustraci a doprovodné ilustrace k textu nebo k menším krátkým poznámkám, které vysvětlují nějakou informaci, která by nemusela být z textu jasná. U zvířat obrázek často slouží k popisu něčeho zajímavého na jejich těle.

Další rubrika nese název Foto čísla. Je jí věnována jedna dvoustránka a dominuje jí velká fotografie, kde je zajímavý předmět z oboru vědy nebo techniky nebo fotografie zvířete. Fotografie je udělána tak, aby byla na první pohled zajímavá, čtenáře přitáhla a chtěli se tak o daném zvířeti nebo předmětu dozvědět více. K fotografii je krátký text, který obsahuje základní informace, ale jak už bylo zmíněno výše, tato rubrika je založena na zajímavé fotografii.

Zajímavá může být pro čtenáře i rubrika s názvem Novinky. Zde se objevují většinou čtyři novinky napříč obory, kterými se časopis zabývá. Najdeme zde jak novinky z přírody, tak novinky z vědních oborů nebo technických. Ke každé novince je krátký text, který je doplněn ilustrací. Někdy jsou ilustrace i více popsány.

V každém čísle se objevují rubriky Příroda a Technika, které můžeme vždy najít dvakrát. Rubrika Příroda nabízí informace většinou o zvířatech. Nalézt tak můžeme povídání o zvířatech, které se vyskytují u nás i v cizině. Jedná se nejvíce o zvířata divoká. Text o zvířatech je doplněn ilustracemi, mapou, kde jsou vyznačena místa, kde se s nimi můžeme setkat. Najdeme zde popis, jak zvíře rozeznáme od jiných (podobných) zvířat, popis jejich těla. Jindy se rubrika zabývá nějakou otázkou, na kterou se snaží nalézt odpověď. Bývají to např. otázky vymírání různých divokých zvířat.

Rubrika Technika je také zastoupena v časopise dvakrát. Zabývá se většinou nějakým výrobkem, předmětem a otvírá otázku toho, jak to s daným výrobkem může být dál v závislosti na tom, jak technika postupuje a zlepšuje se. Podruhé rubrika představuje současný moderní a technicky velmi vyspělý předmět. Popisuje, co všechno předmět umí, jak funguje, k čemu slouží. Připodobňuje ho k některým předmětům, které sloužily k podobným účelům, ale jsou starší a fungovaly většinou na jiném principu.

Nechybí ani vystřihovánky, které jsou většinou dvě. Vedle názvu vystřihovánky je i napsáno, zda se řadí mezi snadné nebo složité vystřihovánky a čtenáři si tak mohou vybrat

podle svých schopností, které ze dvou výtvorů se pokusí vystříhnout a složit. U každé vystřihovánky je popis a informace o co se jedná (předmět, postava, atd.). Dále obsahuje přípravné práce (který styl čar se stříhá, který se jen ohýbá,...) a návod na slepení. Vystřihovánky jsou vhodné pro starší děti, pro mladší by byly obě vystřihovánky velmi složité.

Další rubrikou je Luštění, které je rozdělené na dvě části. Jednou částí je luštění anglické, čímž si čtenáři mohou opakovat angličtinu nebo se ji pomalu učit. Obsahuje několik úloh, úlohy jsou označené barevně podle obtížnosti. Zelená barva = lehká úloha, oranžová = středně těžká úloha, červená = obtížná úloha. Druhá část luštění je v češtině a obsahuje většinou logické úlohy, různé logické hříčky, skrývačky, hledání nesmyslů, sudoku, bludiště, různé druhy křížovek. Všechna řešení jsou poté k nalezení na konci časopisu.

Zajímavá pro čtenáře je určitě rubrika Reportáž. Zde je v reportáži popsán nějaký předmět (většinou vytvořený v ČR) a text je doplněn fotografiemi třeba přímo z laboratoře. Je popsáno k čemu slouží, jak se používá, z čeho je vyroben, jak se vyrábí, jak je zkoumán a jakým způsobem se vyvíjí dál. Pomocí fotografií s malými popisky je popsáno, jak se předmět kontroluje, než se pouští mezi lidi a v jakých podmínkách se s předmětem v laboratořích pracuje.

Rubrika Vesmír je především pro mladé čtenáře velmi zajímavá a žáci si rádi o vesmíru v hodinách povídají. V rubrice si můžeme přečíst o vesmírných sondách, o zajímavých planetách nebo předmětech, které jsou součástí vesmíru, o kometách, hvězdách a plno dalšího. Text je doplněn ilustracemi, které bývají většinou ještě popsané nebo je k nim dodaná nějaká zajímavost.

V časopise může čtenář najít celkem 3 komiksy. Všechny 3 komiksy jsou na pokračování. V jednotlivých číslech si tak můžeme číst komiks s názvem Mourrison, který už má celkem přes 500 dílů a je mu věnována vždy jedna stránka. Hlavními hrdiny jsou zvířata, která se chovají a žijí jako lidé. Díly tohoto komiksu jsou vždy uzavřené. Další 2 komiksy jsou také na pokračování. Díly nejsou uzavřené a navazují na sebe. Oběma je věnována vždy jen jedna dvoustránka. Jeden z komiksů je spíš temnější, v aktuálních číslech je to komiks s názvem Elegie prokletých duší. Je zde více ilustrací než textu a ilustrace jsou většinou tmavé. Druhý komiks není tak temný, je tam více textu než v předcházejícím komiksu a je postaven na zázracích, což může být pro čtenáře určitě zajímavé.

Pro pobavení čtenáři ocení rubriku Vtipy, které je věnována dvoustránka s vtipy jak psanými, tak kreslenými. Vtipy jsou vybírané různé – z prostředí škol, vtipy s dětmi, se zvířaty atd.

Další rubrika nese název Seriál a má své místo na jedné straně. V současnosti je mu věnováno povídání o 3D tiskárně s názvem Tiskneme s Pepou a má už přes 5 dílů. Seriál postupně představuje 3D tiskárnu, její funkce, jak pracovat s nastavením tiskárny atd.

Poslední stránka časopisu je věnována ochutnávce z následujícího čísla – hlavní téma a další články, na které se čtenáři mohou těšit.

Stejně jako v dalších časopisech, o kterých se budu dále ještě zmiňovat, i zde je velký prostor věnovaný reklamám, především těm skrytým. Reklamy se skrývají v rubrice Počítačové hry, kdy je představeno několik počítačových her, které jsou ve zkratce popsány. Další reklama se skrývá i v rubrice Film a knihy, kde bývají představené většinou 2 filmy, které brzy budou mít svoji premiéru v kinech. Dále jsou zde představena dvě díla z knižního světa. Rubrika Hračky dělá reklamu především hračkám a je plná různých deskových her, hlavolamů, karetních her a předmětů, které dnešní mládež ráda využívá. Můžeme tady najít třeba tip na reproduktor, sluchátka nebo počítač.

Zbylé stránky obsahují pouze reklamu – najít v časopise můžeme reklamu na předplatné a další časopisy podobného zaměření, reklamy na předměty technického charakteru, na doplňky stravy, vitamíny, další deskové hry, webové stránky, které jsou zaměřeny technického nebo přírodního, na zábavné parky a další.

Přestože je časopis ABC s mnohaletou historií zaplněný z části reklamou, stále se jedná o jeden z nejkvalitnějších dětských časopisů na českém trhu a může být pro naše žáky dobrým zdrojem informací a nových poznatků.

6.2 Časopis Časostroj

Časopis Časostroj patří mezi novější časopisy a na trhu se objevil v roce 2009. Titulní strana časopisu je v současnosti barevná, plná ilustrací a na první pohled je pro děti velice zajímavá. Objevuje se zde zajímavý výběr článků, na které se děti mohou těšit přímo uvnitř časopisu. Děti určitě zaujme titulek jako „*Přísná výchova aztéckých dětí – Za co jim rodiče oholili hlavu?*“, „*Smradlavé dějiny dinosaurů*“, nebo „*Nejděsivější šavlozubci pravěku*“.

Součástí každého čísla časopisu je většinou plakát a nějaká zajímavá „hra“ nebo vystřihovánka či skládačka. Upozornění je hned na titulní straně a následně na straně úvodní. Např. v čísle, kde byla hlavním tématem První republika a její vznik byla součástí časopisu dobová mapa První republiky a hra „pro chytré hlavy o životě v Československu.“ Hra byla vědomostní a skládá se ze 72 kartiček a herního plánu. Hra je více popsána v metodickém listu, který jsem na základě této hry vytvořila pro opakování probraného tématu První republiky. V čísle září 2020 je místo hry vystřihovánka se skládačkou dohromady s návodem,

jak skládat. Číslo říjen 2020 zase uvnitř skrývá malý časovou osu věnovanou tam, jak lidé postupně objevovali svět a dále tam můžeme najít vystřihovánku a návod k tomu, jak si sestavit zeotrope, což byl předchůdce kinematografu. Ve starším čísle květen 2014 se objevuje stolní hra s názvem „Detektivové a padouši.“ Součástí hry jsou karty detektivů a karty padouchů, karty ulic a karty akcí. Vítězem je hráč, který dopadne co nejvíce padouchů. Na kartě detektiva se skrývá třeba Sherlock Holmes. Návod ke hře je součástí čísla časopisu a na konci je i krátký popis jednotlivých detektivů a padouchů.

Na úvodní stránce je krátké úvodní slovo redaktorek Časostroje, které se vztahuje především k hlavnímu tématu, které v čísle můžeme najít. Dále je zde většinou 5 odkazů na stránky těch nejzajímavějších článků. Hned vedle úvodní stránky je stránka věnovaná reklamě. Reklama je zde většinou na předplatné dalších časopisů. Na další dvojstránce je návod jak si předplatit přímo časopis Časostroj i s výběrem dárku k předplatnému (většinou se jedná o knihy).

Pravidelnou rubrikou časopisu je rubrika Divy světa. Rubrice je věnovaná dvojstránka a věnuje se krom zajímavých míst nebo památek u nás v České republice, tak i ve světě. V rubrice najdeme jak ilustrace, fotografie, souvislý text, kde jsou zajímavé informace zvýrazněny odlišnou barvou písma, tak zde nalezneme i krátký popis u každého obrázku. V rubrice byla představena např. Petřínská rozhledna, planina Nazca, jeskyně v Elloře, hrad Lauf a další.

Další stálou rubrikou je hlavní téma, které má dohromady dvě dvoustránky textu s obrázkem a ke konci je mu věnována další jedna stránka formou kvízu, kde si děti mohou zkusit, co všechno si zapamatovali. Kvíz je děláný formou výběru z více odpovědí a správně odpovědi jsou k nalezení dole v obrázku. Odpovědi jsou vzhůru nohama. Hlavní téma se zabývá jak historií českou tak i světovou. Z té české historie časopis zpracovával Komenského, První republiku a její vznik, kněžnu Libuši, život císaře Rudolfa II., ze světové historie bychom mohli číst o Eldorádu nebo třeba o Napoleonovi. Hlavní témata jsou hezky zpracovaná, nejedná se pouze o čtyřstránkový text, většinou stránek doplňují i obrázky, ke kterým jsou krátké popisky, tabulky se základními údaji o životě, pokud se jedná o nějakou historickou osobnost, poznámky.

Další zajímavou rubrikou je Historický zpravodaj, který popisuje nejzajímavější historické události v měsíci. Znamená to, že číslo říjen 2020 skrývá historické události měsíce října. Rubrice je věnovaná vždy jedna stránka a většinou popisuje čtyři události. Historický zpravodaj vyšel i jako zábavná kniha Časostroje a předplatitel si tuto knihu může vybrat jako

dárek. Jsou zde většinou všechny historické události (české i světové) rozdělené podle měsíců.

Velice zajímavá je rubrika Hádanky vynálezce. V ní jsou většinou 3 obrázky některých historických předmětů a ke každému nabídka 3 odpovědí, z nichž je jedna správná. Následně je ke každému předmětu i správná odpověď a vysvětlení jako konkrétně se předmět používal, jakým způsobem sloužil nebo co ho nahradilo.

Součástí každého čísla je i oblíbený komiks. Komiks se jmenuje Kouzelný kalendář a je mu vždy věnována jedna dvoustránka. Hlavními postavami komiksu jsou dva chlapci a jedna dívka. Tyto tři děti se v každém díle (čísle) ocitnou v jiném roce a jsou součástí nějaké historické události nebo potkají některou historickou osobností. Od loňska je součástí časopisu nový komiks s názvem Deník pana Poka a hlavní postavou je skřítek pan Pok, který se setkává v minulosti s různými historickými osobnostmi, vynálezci.

Pravidelná je i rubrika Hitparáda. Zde je sepsáno vždy 6 nějakých zajímavých událostí, míst, osudů, osobností, panovníků, zvířat, která něco spojuje dohromady. Ve starších číslech můžeme najít třeba „6 panovníků, kteří se na trůně neohřáli,“ „6 nejzajímavějších lanovek,“ „6 bitev a válek, které rozhodlo počasí,“ „6 nejděsivějších pravěkých šavlozubců“ a další. Toto je určitě rubrika, s kterou se dá dobře pracovat a která je pro děti zajímavá. Každá ze šesti zajímavostí má svoji tabulku, kde je obrázek, nadpis k zajímavosti, základní popis (např. kdo, kde, kdy, jak dlouho panoval, atd.) a krátký výstižný text. Text není náročný na čtení, není ani nijak dlouhý. Za mě je to určitě část časopisu, s kterou se velmi dobře pracuje.

Další rubrikou je rubrika Jak se žilo. Dvoustránková rubrika se souvislým textem, obrázky s popisem a zajímavostmi. Přibližuje zajímavá řemesla a jak vypadala v minulosti, popisuje „služby“ a věci, jak fungovali dříve a malí čtenáři tak mohou mít srovnání s tím, jak to funguje dnes. Dočíst se zde děti mohou jak fungovala dříve pošta, jak se uchovával led nebo třeba jak se žilo potulným hercům ve středověku.

Zajímavé jsou i Poklady archeologie, kde je dvoustránka věnována archeologickým objevům. Je zde souvislý text, obrázky, na konci je úkol, který se váže k přečtenému textu. V tabulce je vždy popsán objev základními údaji – co bylo nalezeno, kde, z kterého roku nález pochází (jaké je stáří) a kdo je objevitel a kdy nález objevil.

Součástí je rubrika Duel. Rubrika nabízí srovnání dvou historických osobností, panovníků, objevitelů, vynálezců, jejich popis a na konci článku jsou „velikáni“ ohodnoceni známkami. Hodnocení probíhá v rámci vlastností, vynálezů, objevů, činů atd. Nejvyšší známka je 5, nejnižší je 1. Kdo získá nejvyšší počet bodů, vyhrává duel. Cílem je s velkou pravděpodobností předložit dětem dvě osobnosti, které jsou si něčím podobné – např.

vynálezem, ale zároveň se lišili - pocházeli každý z jiné země, z jiných rodin, z jiného prostředí, měli různé vzdělání, zázemí. Číslo říjen 2020 tak srovnává Edisona a Teslu, v jiném čísle je srovnáván indiánský válečník Sedící býk s americkým generálem Custerem. Srovnávána je třeba i ponorka se vzducholodí. Z hlediska didaktického, je to pro mě opravdu zajímavá rubrika, na které se dá dětem ukázat, že když „dva dělají totéž, není to totéž“ a záleží i na tom, kdo se kolem nás pohybuje, jaké máme zázemí a jakým způsobem pracujeme.

Stálá je i rubrika pověstí. V současné době můžeme v časopise nalézt pověsti ze světa, ale ve starších číslech jsou i pověsti hradní nebo městské pověsti (jedná se o česká města). Pokud se pověst váže k nějakému městu je jich popsáno více. Pověsti jsou určitě vhodné do hodin čtení a pro děti jsou zajímavé pověsti, které se týkají měst, která znají.

V každém čísle se objevuje i rubrika Obrazem. Zde je popisováno třeba nějaké zvíře, které už dnes nenalezneme (pomocí obrázků a textu), objevují se zde zaoceánské lodi, které se plavily z Evropy do Ameriky a zpět, v jednom čísle je popsán i první přelet Atlantského oceánu člověkem. V jiném čísle je zase popsáno, jak se oblékal Ludvík XIV.

V časopisu jsou publikované dopisy (i e-maily nebo SMS zprávy) od malých čtenářů. Děti (většinou kolem 10-12 let) buď odpovídají na nějaké zajímavé otázky z minulých čísel nebo píšou, co se jim v minulém čísle nejvíce líbilo. Autoři zveřejněných příspěvků od redakce získají vždy nějaký dárek. Dříve byla tato stránka popsána jako listárna, dnes nese název „Napsali nám...“

Součástí každého čísla jsou i herní recenze, které bych zároveň zařadila i mezi reklamu. V časopisu je přímo i odkaz na hru. Hry, o kterých jsou zde recenze mají spojitost s historií a jsou většinou strategické. Většina her ovšem nemá distributora v ČR, takže se dá koupit jen v cizím jazyce a jsou zpoplatněné. V jednom ze starších čísel, konkrétně květen 2014, se objevila hra s názvem *Kingdom Come: Deliverance*, která právě vznikala a měla i distributora v ČR. Hra je zasazena do české historie, odehrává se kolem roku 1403.

Je zde i rubrika, která se zabývá životem historické osobnosti. Nemá stálý název, protože se zde střídají osobnosti z různých odvětví – jsou zde zastoupeni hudebníci (např. Liszt nebo Dvořák.), letci (Blériot), kriminalisti, malíři a plno dalších.

Při listování můžeme narazit i na rubriku Historická perlička. Není pravidelná, ale i tak se objevuje velmi často. Na stránce je popsána nějaká méně známá avšak docela zajímavá historická událost. Můžeme se dočíst o vlaku, který projel zdí nebo o vzniku náplasti.

Dále se nepravidelně objevuje spousta dalších rubrik. Zařadila bych sem např. řecké báje, různé mýty a legendy, je zde část věnovaná historii kriminalistiky nebo slavným bitvám, dočíst se můžeme i o vzniku basketbalu, o původu některých potravin, o dějinách USA.

Objevuje se zde článek o žokejce Latě, o zábavě předků – jsou zde popisovány různé hry, kterými se v minulosti bavili jak dospělí, tak i děti. Ve starších číslech se objevila i dvojstránka k řešení. Inspektor Hopkins zde řeší nějaký případ odehrávající se v historii a pomocí rébusů, otázek a nápověd malí čtenáři mohou pomoci s řešením případu. V současných číslech už se neobjevuje.

Na konci každého čísla je malá ochutnávka toho, na co se čtenáři mohou těšit v dalším čísle. Zároveň je zde datum, kdy další číslo vychází.

6. 3 Magazínek jednoty COOP

Magazínek jednoty COOP jsem zařadila, protože je velmi dobře dostupný díky tomu, že je zdarma a měl by se objevovat v každé prodejně COOP. Zároveň jsou všechna čísla archivována elektronicky na webových stránkách COOP. Magazínek nese název Čiperka. Vychází 6x do roka. Do roku 2014 vycházel 4x-5x za rok. Každé číslo je celé věnované jednomu tématu. Jedno číslo bylo celé věnováno sportům, jiné číslo bylo celé věnované pohádce Tajemství staré bambitky 2, další číslo bylo zaměřené na hrady a postavy z hradů (nebo pohádek). Narazit můžeme i na číslo, které se celé věnuje Velikonocům nebo číslo, kde se objevují eskymáci a hodně zimy.

Ačkoliv je každé číslo zaměřené na jiné téma, rubriky jsou prakticky vždy stejné nebo podobné. Čiperka je plný různých úkolů, vystřihovánek, omalovánek. Na titulní stránce je pouze obrázek, podle kterého se malí čtenáři mohou domnívat a mohou hádat nebo vymýšlet, na které téma se mohou uvnitř časopisu těšit. Zároveň je na titulní straně znak COOP.

Hned na další stránce se objevuje úvodní povídání k aktuálnímu číslu a tématu. Celým časopisem „provází“ veverčák, který se jmenuje Čiperka. Na stránce můžeme najít i úkoly, u kterých se bude soutěžit o ceny a hned pod tím jsou výherci soutěží z minulého čísla. Soutěže jsou většinou dvě. Jednou ze soutěží je skoro vždycky křížovka.

Součástí každého čísla je domalovávání. Domalovávání je různé. Např. v čísle 3/2018 se obtahuje přerušovaná čára nebo se hned pod tím spojují čísla, z kterých vyje jméno sportovce. V jiném čísle je namalovaná jen polovina okna, vstupní brány a úkolem čtenářů je chybějící části dokreslit. V čísle 1/2022 je dokonce kombinace domalovávání chybějících částí a domalovávání přerušované čáry.

Dále zde můžeme nalézt a vyplňovat křížovku. Křížovka bývá většinou soutěží o ceny, takže jsou u ní i pokyny, jak zaslat tajenku, která v křížovce vyjde. V křížovce nejsou otázky, ale jsou zde očíslované obrázky a názvy obrázků se zapisují ke správnému číslu do křížovky.

Další rubriku bych nazvala jako matematickou nebo počítací. Jako u domalovávání se ze objevují různé aktivity na procvičení počítání. Jednou je zde obrázek, kdy mají děti za úkol spočítat všechny netopýry na obrázku, jindy je zde matematická omalovánka, kdy se podle výsledků vybarví správnou barvou část obrázku.

Objevit můžeme i různé úkoly na hledání správných cest, které dostanou nějakého hrdinu do cíle, práci se stíny (dokreslování stínů), spojování stínů.

Určitě oblíbené je hledání rozdílů na dvou stejných obrázcích. Rozdílů, které je potřeba najít, bývá většinou 5 – 6.

Stejně jako jsme zde měli počítání, máme tady i procvičování v rámci předmětu český jazyk. Děti mají za úkol rozšifrovat pomocí písmen a obrázků vzkaz, v čísle 6/2015 si mohou procvičovat psaní písmene E, rozlišování psacího, tiskacího, velkého, malého a následné vybarvování. Jinde se objevuje úkol, aby čtenáři z písmen sestavili slovo, které se váže k tématu.

Každé číslo obsahuje dvojstránku s nějakým příběhem, který se vztahuje k tématu. Přečíst si můžeme příběh O namyšlené medaile, dračí příběh s názvem Copak se to vyklubalo?, nebo příběh hrdiny nazvaný Jak se chtěl zajíc Václav stát rytířem. V čísle 3/2013 se objevuje příběh O Krokových dcerách, ke kterému byly i otázky a úkoly pro děti. Některá slova byla vynechaná a úkolem čtenářů bylo doplnit správná slova, aby příběh dával smysl. Je škoda, že redakce od tohoto formátu upustila, myslím si, že pedagogům, kteří časopis využívají, by to ulehčilo práci a zároveň je časopis určen spíše dětem 1. – 3. třída a mám pocit, že současný formát příběhů v časopisu je pro dětské čtenáře docela náročný a dlouhý.

Často se v časopisu objevují obrázky, na kterých je něco špatně nebo jsou plné nesmyslů. Úkolem dětí je najít, co na obrázek nepatří a proč. Je zde obrázek s názvem Fotbal plný nesmyslů nebo drak, který má plné břicho a úkolem dětí je zjistit, co z toho, co snědl a má teď v břiše by neměli jíst lidé a proč. Jiné číslo má na stránce obrázek hradu Karlštejn, ke kterému je povídání o tom, že na hrad nesměly žádné ženy a úkolem dětí je najít jednu ženu, která se na hrad přece jen dostala.

Mezi dětmi budou určitě oblíbené úkoly zaměřené na jejich fantazii. V každém čísle časopisu se objeví na jedné straně 5 obrázků a 5 bublin, kam mají děti úkol něco zakreslit. V dračím čísle měly děti vedle vajíček draků s jejich bílými siluetami dokreslit, jak budou dráčci vypadat, až se vylíhnou z vajíčka, v čísle, které se věnovalo hradům, byl odkaz na pověst o hradu Pernštejn, podle které, je na hradě zrcadlo, před kterým kdysi sedávala krásná komorná Eliška, která jím byla přímo posedlá a tak zapomínala na své povinnosti, byla drzá a jako trest po své smrti nyní bloudí na hradě jako duch. A kdo se do Eliščina zrcadla podívá,

zoškliví. Na příběh navazoval úkol. Bylo v něm 5 portrétů různých postav, které bychom mohli potkat na hradě a úkolem dětí bylo do jednotlivých zrcadel nakreslit jejich nejošklivější podobu.

Součástí časopisu je, mezi dětmi oblíbený, komiks. Je mu věnována dvojstránka a většinou je na několik dílů, ale každý díl má svůj uzavřený konec. Zajímavostí je, že jedna část komiksu je barevná, druhá část je černobílá. Zde je určitě prostor pro čtenáře, aby si komiks mohli dobarvit podle sebe.

Každé číslo má několik druhů vystřihovánek a skládaček. Můžeme zde najít např. dračí puzzle – děti si jednotlivé dílky rozstřihají a poté skládají dohromady. Zde by mohla být možnost buď složit, pak si dílky schovat někam do krabičky a zkusit si kdykoliv složit znovu, nebo si složené dílky nalepit na papír. Objevuje se zde i hradní mapa. Zase funguje jako puzzle, když si děti rozstřihají a složí, vznikne jim mapa ČR s vyznačenými nejznámějšími hrady. Jsou zde přímo i vystřihovánky, které jsou složitější a musí se pak různě poskládat. Jsou k nim i postupy a děti si tak mohou složit třeba dračí masku.

V každém čísle se objevuje i návod na složení nějakého zvířátka nebo tvaru z balónku, který si mohou děti zkusit samy doma.

Takovou oddechovou aktivitou je v časopise obyčejná omalovánka, kterou si děti mohou vybarvit podle vlastní fantazie, nejsou nijak svázané nějakým zadáním a je jen na nich, jak bude výsledný obrázek vypadat.

Na konci každého čísla jsou řešení k většině úkolům, krom odpovědí k soutěžím o ceny, které mohou děti zasílat do redakce a ke kterým se správné odpovědi dozví v dalším čísle.

Zároveň jsem u každého čísla vyzpozovala, že se zde objevují reklamy. Většinou se jedná o produkty, které jsou ke koupi v prodejnách COOP nebo o reklamu na nějaké sběratelské akce, které prodejna pořádá. I přesto jsem ovšem překvapená, že to není v takovém rozsahu, jak jsem očekávala, vzhledem k tomu, že je časopis k dispozici zdarma. Objevují se většinou 2 – 3 reklamy za číslo.

Z hlediska obsahu mě časopis velmi překvapil. Líbí se mi, že je hodně tvůrčí, kreativní, předává méně informací, než například ABC nebo Mateřídouška, ale kreativní děti a jejich rodiče nebo pedagogové to určitě ocení.

6. 4 Mateřídouška

Mateřídouška je pro děti mladšího školního věku od šesti do osmi let. Vzhledem k tomu, že časopis je určen spíše mladším čtenářům, je zde více textu, na rozdíl třeba od Sluníčka.

Titulní strana není nijak přeplácaná, je zde velký obrázek, který odkazuje na film, kterému je v časopisu věnován článek. Dále je zde většinou odkaz na dalších pět článků, které uvnitř časopisu může čtenář najít. Ve spodu titulní strany je obrázek k tvoření nebo vystřihovance, který na čtenáře čeká uvnitř.

Stejně jako všechny časopisy je zde stránka věnovaná úvodu a obsahu. Je zde e-mailová adresa, na kterou je možné zasílat nápady (nebo vtipy, odpovědi na soutěže) a odkaz na facebookovou stránku. Je zde jednoduchý obsah a krátký úvodník, kde je zmíněno hlavní téma daného čísla časopisu. Každý ze čtenářů má možnost po přečtení článku poslat e-mailem svoje vlastní zamyšlení.

Stálou rubrikou je Hlavní téma, kterému jsou věnované celkem 4 stránky. Téma je vždy vybíráno podle aktuálního dění a situace ve společnosti. Zaměřuje se na problémy, s kterými se děti v mladším školním věku mohou setkat, na nástrahy, kterým by mohly čelit (např. téma sociálních sítí v čísle leden 2019), věnuje se základním návykům (např. čištění zubů), velkým svátkům v daném měsíci (např. Masopust a tradice s ním spojené) a dalším tématům, které by malým čtenářům mohly být blízké a nebo je důležité o nich mezi dětmi mluvit. V tématu věnovanému sociálním sítím pro děti jsou jak klady využívání sociálních sítí (např. procvičování v cizím jazyce), tak i zápory (např. ne vždy víme, s kým si píšeme). Pomocí obrázků i textu se děti seznamují s nástrahami sociálních sítí a v rámci digitální kompetence a do hodin Informatiky je to téma určitě důležité. Na druhém stupni základních škol by se dalo zařadit i do hodin občanské výchovy. Na konci tématu je i tip na práci s dětmi. V případě sociálních sítí je zde odkaz na Linku bezpečí a doporučení mluvit s dětmi o kyberšikaně. Tip je spíše pro rodiče, ale využijí ho určitě i učitelé ve školách.

Dále se v časopise objevuje povídání o zvířátkách. Většinou se jedná vždy o nějaké zvíře z české ZOO, takže ne vždy jsou to zvířata, která můžeme nalézt v českých domácnostech nebo v české přírodě. Pokud je zvíře z konkrétní ZOO, je zde i malá mapička, kde je vyznačené město, v kterém se ZOO nachází. Jednoduchý text je doplněn obrázkem a malým kvízem, který obsahuje většinou do pěti otázek s možnostmi výběru správných odpovědí. Správné řešení je poté uveřejněné na konci časopisu.

Oblíbené mezi dětmi je určitě tip na tvoření. Je zde písemný návod a každý krok je doprovázen obrázkem. Krom návodu je k dispozici seznam, co všechno je potřeba k danému tvoření, popřípadě alternativa, pokud se dá konkrétní věc nahradit jinou věcí. Návod je jednoduchý, pro menší děti (1., 2. třída) je určitě lepší, pokud pomohou rodiče nebo učitel, větší děti by podle návodu mohly zvládnout samy.

Zábavné budou pro děti i různé druhy vystřihovánek. Každé číslo má většinou 3-4 vystřihovánky, kde si děti mohou vybrat, co budou vystřihovat a následně slepovat. Zde časopis myslí jak na chlapce tak na děvčata a na různé zájmy dětí. V jednom čísle je tak na výběr mezi vystřihovánkou auta, parašutisty, postavičky určené k oblékání šatů nebo básniček s obrázky. Texty básniček jsou většinou od Jiřího Žáčka. K některým vystřihovánkám je připojený i krátký text (např. kdo je to parašutista). Malí čtenáři si tak mohou vybrat podle svých zájmů nebo momentální nálady, kterou z vystřihovánek si vyberou.

Další je rubrika Sport. Zde bývá většinou tip na nějaký sport, který u nás není tak známý. Jsou zde popsána pravidla sportu, vznik a vývoj. Děti se tak mohou dozvědět, že například lakros je sport, kterému se říká i hra indiánů. Samozřejmě nechybí tip na další práci s dětmi po přečtení článku – jak si vyzkoušet sport nanečisto, odkaz na webovou stránku, kde se o sportu mohou dozvědět více. Objevování nových sportů a sportovních her může být jeden ze způsobů, jak přivést děti ke sportu a k pohybu obecně. Ve škole by se zde dal krásně propojit český jazyk s tělesnou výchovou nebo téma zpracovat pomocí projektové výuky,

Rubriku Tvůj styl nebo Pokojíček snů ocení spíš dívky, než chlapci. V rubrice jsou postupně představovány různé styly nebo témata, podle kterých se dá zařídit dětský pokojíček. Rubrice vždy dominuje velká ilustrace dětského pokoje, který je zařízen do jednoho stylu nebo tématu. Jsou zde popsány detaily nebo věci, které odkazují na určitý styl nebo téma. Zároveň čtenáři mají možnost posílat e-maily, ve kterých mohou psát přání, který styl nebo téma by se jim líbilo. Ačkoliv se zdá, že je to rubrika spíš oddechová a jen těžko bychom hledali způsob, jak ji využít ve výuce, je právě s touto rubrikou pracováno v jednom metodickém listu.

Oblíbená rubrika napříč všemi časopisy, která nechybí ani zde, je komiks. V Mateřídoušce najdeme komiks na pokračování. Komiks je barevný, je mu věnována vždy jedna dvoustránka. Text je jednoduchý, pro malé čtenáře snadno pochopitelný. Vzhledem k tomu, že je to komiks na pokračování, dá se s ním po přečtení dále pracovat. Děti mohou vymýšlet, jak by příběh mohl pokračovat nebo pracovat s textem v mluvnické části jazyka. Vyhledávat slovní druhy, vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná, určovat mluvnické kategorie u zvolených slov.

Další rubrikou je rubrika s názvem Společnost. Tato rubrika se věnuje dění ve společnosti a pracuje s tématy, s kterými se děti mohou setkávat i ve škole a o kterých je potřeba s dětmi mluvit. Je to například téma rasismu, v jiném čísle se časopis v této rubrice věnuje národu, co to je a zabývá se pojmem etnikum. Do hodin prvouky nebo vlastivědy, kdy se děti učí o České republice se dá tato rubrika určitě použít. Na druhém stupni by se zase dala použít jako

inspirace do hodin Občanské výchovy. Na konci rubriky je zase tip, jak pracovat s dětmi. Mluvit s nimi o dané problematice, diskutovat atd.

Pro zábavu slouží rubrika Luštění. Týká se vždy jednoho tématu a k tomu je vymyšleno někdy až šest úkolů. Objevuje se zde hledání rozdílů, rébusy, hledání stínů k obrázkům, křížovka, přesmyčky a další.

Jedna stránka je věnována dětským vtipům, s kterými se dá určitě pracovat v rámci čtení. Další stránka je věnována dopisům (nebo e-mailům) od dětí, škol nebo školních družin, popřípadě dalších dětských skupin. Děti zde píšou o svých oblíbených rubrikách, jsou zde otisknuté obrázky, které děti posílají nakreslené podle tématu, kterým se věnovalo nějaké starší číslo časopisu.

S rubrikou Vaření mohou pracovat rodiče s dětmi doma nebo i učitelé ve škole. Je zde popsán jednoduchý recept, který by mohly zvládnout větší děti samy, menší děti s pomocí rodičů nebo jiné dospělé osoby. Jsou zde vypsané suroviny a podrobný postup, který je doprovázen ilustracemi pro lepší představu. Jsou zde i tipy navíc k receptu, aby bylo jídlo ještě o něco lepší. Jak už je zmíněno výše, recepty jsou jednoduché, většinou se jedná o nepečený dezert, chléb s vajíčkem nebo pomazánkou atd.

Rubrice Záliby jsou většinou věnované tři celé stránky. Je zde popisována vždy jedna konkrétní záliba (koníček), které se děti mohou věnovat. Většinou se píše o jednom konkrétním místě, kde se koníčku děti mohou věnovat – dětská skupina, apod. – a autor textu popisuje, jak to na konkrétním místě chodí. Můžeme v časopise najít tipy nebo návody, jak se zálibou začít, na co se zaměřit, co se stane, pokud děti vyrostou a už do dětské skupiny docházet nemůžou. Text je doprovázen fotografiemi, na konci je malý kvíz, který ověřuje, co si čtenáři z textu zapamatovali. Správné řešení je zase k dispozici na konci časopisu.

Další rubrika má název Cvičení a zase se trochu snaží děti rozpohybovat stejně jako rubrika Sport. Tato rubrika je ovšem zaměřená na jógu pro děti a v každém čísle je představena nějaká dětská jógová pozice. Postup, jak se do pozice dostat je popsán textem, který je doprovázen jednoduchými obrázky. Je zde popsána i práce s dechem. Rubrika je určitě využitelná do jakékoliv vyučovací hodiny, pokud jsou děti unavené, dlouho sedí v lavicích a potřebují se aspoň trochu protáhnout. Dá se zařadit i na začátek vyučování, aby se žáci mohli protáhnout a nastartovat tak svůj den.

Rubrika, která je na první pohled zaměřena na čtení a čtenářskou gramotnost je nazvaná Povídka. Jedná se o povídky, které jsou vždy ukončené, ale hlavní postavy se nemění a jsou stále stejné, jen prožívají nová dobrodružství. Text bych zařadila spíše pro žáky od třetí třídy výš, pro malé školáky by byl text ještě hodně náročný, ačkoliv je jednoduchý, písmena jsou

dostatečně velká, ale na malé čtenáře, kteří se čtením teprve začínají je text docela dlouhý. Text je doplněn ilustracemi.

Nyní následují rubriky, s kterými se dá určitě kvalitně pracovat se žáky ve školách, ale zároveň obsahují skrytou reklamu. Určitě je to rubrika Film, která se věnuje jednomu zvolenému dětskému filmu, který bude mít premiéru v měsíci, kdy je časopis vydán nebo v následujících dni. Jsou zde popsány hlavní postavy (pokud se jedná o zvíře, je zde nejdříve popsáno zvíře obecně), a v jednoduchosti se píše o tom, na co se čtenáři, pokud na film půjdou, mohou těšit a co je asi čeká. Text je samozřejmě doplněn fotografiemi z filmu, popřípadě popis fotografií. Mezi reklamou určitě zařadíme i rubriku Knižní tipy. Jsou zde tipy na 2 – 3 knihy pro děti. Najít zde můžeme jak tipy na současnou dětskou literaturu, tak i na starší literaturu pro děti. Knihy jsou ve zkratce popsány tak, aby děti zaujaly. Je zde odkaz i na knihkupectví nebo webové stránky, kde lze knihu pořídit. Další je rubrika Hračky, která představuje většinou 4 hračky a jejich popisem. Objevují se zde různé hračky – roboti, stavebnice, atd. Dále narazíme na rubriku PC hraní, kde jsou 3 – 4 tipy na počítačové hry všeho druhu – strategické hry, bojové a další. Další skrytou reklamou je rubrika Hračka, kde je představována jedna hračka (většinou se jedná o druh nějaké stavebnice). Je zde popsána konkrétní stavebnice a všechno, co z ní děti mohou postavit. Autor textu popisuje, čím začít, aby to hned na začátku nebylo náročné, čím si pomoci, když už děti neví jak dál a podobně. Je zde i tip pro rodiče, jak se sestavenými postavkami dále pracovat. V čísle leden 2019, kde je představováno z lega, z kterého se postupně sestaví 5 robotů, je i námět na prostorovou orientaci a orientaci na papíře. Úkolem dětí je na papír nakreslit sled příkazů (jednoduchých pomocí šipek), podle kterých pak s robotem budou chodit a mohou dojít až do vedlejší místnosti. S tímto by se dalo pracovat i ve školách v hodinách matematicky při orientaci na čtvercové síti, kdy může robot pomocí příkazů dojít do určitého bodu. Další skrytá reklama se nachází na stránce s angličtinou – děti si na jedné stránce procvičí jednoduchá anglická slovíčka (zvířata, barvy, počítání,...). Pod aktivitou je odkaz na kurzy angličtiny pro děti nebo školy angličtiny pro děti.

Poslední rubrikou, o které se zmíníme jsou reklamy, které jsou na první pohled jasné a zřejmé. V Mateřídoušce se jich objevuje opravdu mnoho. Bývají to tipy na dětské filmy (+ plakáty), odkazy na starší čísla Mateřídoušky nebo na předplatné, reklamy na sběratelské akce v obchodech, další reklamy na dětské knihy, které právě vycházejí a další pozvánky do kina na různé rodinné nebo dětské filmy.

Časopis Mateřídouška je stále velice kvalitní časopis plný zábavy, kvalitního obsahu a zajímavých rubrik, přesto se v něm na rozdíl od jiných dětských časopisů objevuje spousta

reklamy, hlavně té skryté. Pedagogové by se při práci s časopisy určitě měli zaměřovat na reklamu, především tu skrytou. Učit žáky skrytou reklamu hledat v rámci mediální výchovy a pracovat s ní.

6. 5 Sluníčko

Časopis Sluníčko je jeden z časopisů, který je určen nejen těm nejmenším čtenářům, ale i našim malým nečtenářům. Jak už bylo zmíněno výše, časopis je určen především pro děti 3 – 6 let, takže ho nejvíce využijí především učitelé prvních (i druhých) tříd, předškolní pedagogové a rodiče doma.

Titulní stránka je jednoduchá, veselá a barevná. Obsahuje samozřejmě název časopisu, doporučený věk čtenářů, symbol – obrázek sluníčko a jednoduché obrázky s titulkem. Strana není překombinovaná, je tam toho málo, ale je přehledná a na první pohled je jasné, na co se můžeme uvnitř těšit.

Stejně jako u všech časopisů je hned na první stránce úvodní slovo, kde se dozvíme, co nejvíce k aktuálnímu číslu a na co se těšit. Zároveň je zde QR kód, přes který lze načíst na youtube pohádky a písničky od Sluníčka. Pro rodiče a určitě i pro učitele, je to jednoduchý způsob, jak rychle dohledat písničku z časopisu a dětem ji pustit.

Součástí každého čísla časopisu je čtení. Naleznout zde můžeme třeba obrázkové čtení. Texty jsou jednoduché, většinou se jedná o nějaký krátký příběh. Pokaždé je používán trochu jiné písmo, každý příběh je doplněn menšími ilustracemi. U některého čtení jsou i vysvětlivky ke slovům, které by mohly dětem dělat problémy. Narazit můžeme samozřejmě na komiks, který se stále nese velké oblibě mezi malými čtenáři. Ve starších číslech můžeme najít komiksy s velice jednoduchým textem. Ocenění si určitě zaslouží následná dvoustránka, která se vždy vázala k předchozímu komiksu a byla plná úkolů. V současnosti je pouze komiks bez následných úkolů, což je určitě škoda. Mezi další čtení patří povídky nebo příběhy na pokračování, které jsou doprovázené ilustracemi. Texty jsou jednoduché, pohádkové, písmo je dostatečně velké. U některých těchto příběhů můžeme najít titulek „Čtení na dobrou noc.“ Číst mohou zkusit samy děti nebo jim čtou jejich rodiče. Za povšimnutí stojí i texty, kdy je ke každé krátké části příběhu nebo povídky přiřazen obrázek. Zde by mohly děti nejprve hádat podle obrázků, o čem příběh bude a co se v něm stane. V minulosti se u většiny příběhů objevovaly otázky k procvičení porozumění textu, nebo otázky zaměřené na význam použitých slov atd.

V současných číslech se objevují i jednoduché dětské písničky, u kterých je QR kód, přes který lze písničku pustit na telefonu nebo tabletu. QR kód u písničky přesměruje rovnou na

konkrétní písničku, QR kód, který se nachází na úvodní straně časopisu přesměruje na youtube kanál časopisu Sluníčko. K písničce je na jedné straně obrázek s nějakým úkolem (např. najít všechny hvězdičky a spočítat je), na druhé straně je název písně s textem a s notovým zápisem. Pokud někdo hraje na hudební nástroj, může podle notového zápisu píseň hrát.

Další obsah časopisu bych zařadila mezi vzdělávací, některé části i mezi výchovné. V některých číslech se objevuje angličtina pro nejmenší děti. Jednoduchým způsobem se zde dají procvičovat názvy zvířat, věcí, barev, čísel. Pro rozvoj dětské řeči se objevuje rubrika s názvem Logohraní. Jsou zde typy na procvičování výslovnosti hlásek, zároveň jsou jednotlivá cvičení označena věkovou skupinou, pro kterou je cvičení vhodné. Cvičení jsou většinou 3 a jsou rozdělena na 3+, 4+ a 5+. Ve starších číslech můžeme narazit na barevnou abecedu, která slouží k procvičování nových písmen. V čísle únor 2022 je dvoustránka zaměřená na procvičování částí dní, která se dá určitě využít do hodiny prvouky, v jiném čísle se procvičují názvy ovoce a zeleniny. Procvičovat s dětmi můžeme i počítání a zapisování číslovek. Mezi vzdělávací obsah časopisu patří i krátké povídky o mláďatech některých zvířat, zajímavosti. Texty jsou krátké, zajímavé, obsahují pouze informace, které malí čtenáři dokážou zpracovat. V časopise můžeme narazit i na rubriku s názvem Encyklopedie. V té jsou krátce popsány zajímavosti a důležité informace, které se týkají jednoho tématu. Ke každé krátké informaci je obrázek, poznámka, popřípadě nějaká vysvětlivka. Jako poslední bychom do sekce vzdělávací mohli zařadit omalovánky, které se vybarvují podle nějakého zadání. Většinou se jedná o kombinaci procvičení barev a čísel nebo písmen, zároveň si děti procvičí soustředění.

Zbýlý obsah časopisu bychom zařadili mezi aktivity zábavné, tvořivé, na rozvoj motoriky, soustředění. Patří sem hledání rozdílů nebo hledání nesmyslů. Při hledání nesmyslů je vyobrazena nějaká situace, místo, aktivita (např. vesmír, sport, škola atd.), kde jsou zakreslené i věci, které do obrázku nepatří. Tyto věci musí děti najít a vysvětlit, proč na obrázek nepatří. Dále sem patří klasické omalovánky, kdy děti mohou vybarvovat podle vlastní fantazie, křížovky, hledání správných cest, které vedou do cíle. Uprostřed časopisu jsou na tvrdším papíru k dispozici vystřihovánky s návodem, jak po vystřihnutí vystřihovánku sestavit. Je zde i návod na tvoření do pracovních činností. Vystřihovánky a tvoření je vždy na téma, které je v měsíci aktuální. V únorovém čísle se tak většinou tvoří valentýnky, srdíčka, v dubnovém čísle s blížícími se Velikonocemi se dělají velikonoční přání, obrázky, vajíčka.

I Sluníčko má samozřejmě soutěže o ceny, proto je v každém čísle vždy vyhlášena nová soutěž s pokyny a vyhodnocení soutěže z minulého čísla.

Samostatnou kapitolou jsou samozřejmě reklamy, kterých ve Sluníčku můžeme najít hned několik. Všechny reklamy jsou jasné na první pohled. Objevují se zde reklamy na dětské produkty dostupné v drogeriích (např. šampon ve tvaru medvídka atd.), reklama na předplatné, s kterým mohou předplatitelé získat nějaké dárky (jeden dárek pro děvčata, jeden dárek pro chlapce). Jedná se většinou o nějakou hračku. Je zde reklama a odkaz na sociální síť Časopisu, což pro čtenáře, kterým je časopis určen určitě není vhodné. Na zadních stránkách časopisu je reklama na nějaké akce – je zde např. reklama na dětský kartáček, nebo reklama na sběratelskou akci v jednom obchodě z roku 2019.

I přes počet reklam je Sluníčko stále jedním z nejkvalitnějších dětských časopisů u nás. Zároveň skoro u každého obsahu je tip pro rodiče (popřípadě pro učitele), jak s tématem dále pracovat, doprovodné otázky, které dětem můžeme pokládat, na co se zaměřit, co si tímto úkolem děti procvičují. Zde se Sluníčko vrací k časopisům, které dříve vznikaly za účelem vzdělávacím a byly určené především učitelům a rodičům s poznámkami pro práci s nimi.

7 METODICKÉ LISTY

1. Využití časopisu v hodině hudební výchovy.

Předmět	Hudební výchova
Ročník	3., 4.
Hodinová dotace	45 minut (1 vyučovací hodina)
Mezipředmětové vztahy	ČJ – Žáci dopisují do textu písně podle poslechu, čtou text písně.
Vzdělávací cíle	Žák doplňuje vynechaná slova podle poslechu. Žák zazpívá píseň Tajemství staré bambitky 2. Žák doprovází píseň na malé hudební nástroje.
Pomůcky	Magazínek prodejen COOP Čiperka, 6/2021, s. 20 (Příloha A) Malé hudební nástroje (dřívka, triangel, činelky, tamburína)
Popis použitých aktivit	Doplňování vynechaných slov podle poslechu – žáci doplňují do textu vynechaná slova podle poslechu. Pro mladší děti můžeme slova, která budou doplňovat, napsat na tabuli.
Průběh hodiny	Povídáme si o pohádce Tajemství staré bambitky. Pustíme si nějaké písničky z pohádky a některé si zazpíváme s doprovodem. Víte, děti, že půjde do kin druhý díl pohádky? Povídáme si, o čem by druhý díl mohl být. Pustím trailer z youtube. Pustíme si písničku z druhého dílu. Rozdám písničku s textem, kde jsou vynechaná slova a proházené verše. (Magazínek prodejen COOP Čiperka, 6/2021) Poslechneme si píseň ještě jednou a v první sloce se společně snažíme správně seřadit prohozené verše. V dalších slokách žáci sami zkouší za poslechu písně doplnit vynechaná slova. (Pouštím min. 2x) Následuje společná kontrola.

	<p>Píseň si několikrát zazpíváme společně s videem.</p> <p>K písni si přidáme menší hudební nástroje – malé bubínky, triangel, dřívka.</p> <p>Text k písni schováváme, abychom si ji příště mohli zase zazpívat.</p>
<p>Metodika práce s časopisem</p>	<p>Magazínek Čiperka se dá sehnat v každé prodejně COOP, je dostupný zadarmo a tudíž můžeme mít ve třídě více výtisků jednoho čísla. Zároveň je magazínek archivován na internetových stránkách a jsou tak dostupná i starší čísla.</p> <p>Číslo 6/2021 je celé věnováno pohádce Tajemství staré bambitky 2 , tudíž se hodí jako pomůcka před plánovaným společným promítáním této pohádky ve třídě.</p> <p>Při rozdání časopisu je dobré dát žákům pár minut pro rychlé prohlédnutí a vyzvat je, aby sami našli stránku, se kterou budeme pracovat právě v hodině hudební výchovy. Písnička se nachází až na konci.</p> <p>Po správném nalezení vyzveme i ostatní žáky, aby si požadovanou stránku našli a společně si stránku prohlédneme.</p> <p>Můžeme použít následující otázky: Co si myslíte, že budeme s textem písně dělat? Přečtete si každý první 4 řádky, co je na nich zvláštního? (Většina dětí by měla poznat, že jsou řádky zpřeházené, vede k tomu několik indicií: Je to napsané přímo jako úkol hned na začátku. Přečtené 4 řádky, tak jak jsou za sebou, nedávají smysl. První řádek začíná malým písmenem a druhý velkým písmenem, i když první nekončí tečkou.) Dokážete odhadnout, jak by mohly jít řádky za sebou? (První řádek by měl začínat velkým písmenem, poslední končit tečkou.) Když dají žáci dohromady pořadí, pouštíme písničku jako kontrolu.</p> <p>V dalších slokách doplňují žáci vynechaná slova podle poslechu. Pouštíme minimálně dvakrát, rychlejším bude</p>

	<p>stačit jednou, poté následuje kontrola.</p> <p>Pustíme píseň ještě jednou a vyzveme žáky, aby při poslechu zároveň četli další sloky písně. Následovat by měla otázka: Je nějaký rozdíl mezi textem, který máte před sebou a textem, který posloucháme? (Ano, text písně v časopisu je trochu jiný než píseň, která je nazpívána na youtube. Můžeme s dětmi zkusit na internetu najít na různých stránkách text této písně a zjišťovat, jestli se také liší a zároveň rozvinout debatu, proč si myslí, že to tak je.)</p> <p>Žáky upozorníme na to, že to, co můžeme nalézt v časopise (ale i v jiných ne odborných publikacích a internetových zdrojích) nemusí být vždy pravdivé a někdy je potřeba si nalezené informace ověřit i na jiných místech.</p> <p>Rozdáme dětem i správný text písně, podle kterého mohou zpívat s videem a přidáme si malé hudební nástroje.</p>
Reflexe uskutečněné hodiny	<p>Tuto hodinu jsem vyučovala na začátku ledna letošního roku u žáků čtvrtého ročníku. Žáci píseň neznali, ale po prvním poslechu si ji hned zamilovali a od té doby posloucháme každý týden. Pro žáky byl matoucí text, který se v dalších slokách lišil od textu, který byl zpíván na internetu.</p> <p>Většina žáků byla schopna doplňovat slova podle poslechu písně. Žáci na konci vyučovací hodiny zazpívali píseň Tajemství staré bambitky 2 a vhodně ji doprovázeli na malé hudební nástroje.</p> <p>Vzdělávací cíle byly u většiny žáků naplněny.</p>

2. Využití časopisu v hodině českého jazyka

Předmět	Český jazyk
Ročník	4., 5. ročník
Hodinová dotace	2 x 45 minut
Mezipředmětové vztahy	VV – Žáci výtvarně ztvární přečtenou pověst a tvoří ilustrace. VL – Propojení zeměpisné a dějepisné části vlastivědy. Hledání místa v mapě, historie hradu.
Vzdělávací cíle	Žák odvypráví vlastními slovy pověst o bílé paní Perchtě. Žák vytvoří a popíše vlastní ilustraci k příběhu. Žák diskutuje o jednání postavy s ostatními spolužáky. Žák spolupracuje ve skupině.
Pomůcky	časopis Časostroj červen 2014, s. 48-49 (Příloha B), čtvrtky A4, pastelky (fixy, voskovky)
Popis použitých aktivit	Čtení s porozuměním ve skupině – žáci čtou ve skupině daný text společně, domlouvají se, kdo čte, jakou část a diskutují o přečteném. Řízená diskuze – po přečtení v každé skupině probíhá řízená diskuze učitelem (nebo asistentkou) pro zjištění, zda žáci text opravdu četli, co si zapamatovali, popřípadě, zda dokážou vyhledávat v textu zpětně odpovědi na kladené otázky. Hodnotící kruh – na konci hodiny probíhá hodnocení v kruhu, ukázka a zhodnocení vlastní práce a skupinové práce, závěrečné společné hodnocení. Při závěrečném hodnocení můžeme hodnotit slovně my i žáci, můžeme použít smajlíky, kdy žák může (ale nemusí) vysvětlit, proč si zvolil usmívajícího smajlíka nebo proč si zvolil mračouna atd.
Průběh hodiny	Čeká nás čtení hradní pověsti. S žáky si vysvětlíme, co je to pověst. Známe nějaké pověsti? Budeme číst o rožmberské bílé paní, víme, kde leží Rožmberk? Ukážeme si na mapě ČR – které velké město je poblíž, které pohoří, řeka? Navštívil už někdo Rožmberk?

	<p>O čem myslíte, že by mohla pověst vyprávět, když se tam vyskytuje bílá paní?</p> <p>Budeme pracovat ve skupinkách. Rozřadíme se do čtyřčlenných skupin pomocí losování barevných dřivek. Každá skupina si sedne do jednoho hnízdečka a každý žák dostane jeden text hradní pověsti.</p> <p>Úkolem žáků je text společně ve skupině přečíst tak, aby četli všichni. Připomínáme pravidla práce ve skupině. Po přečtení celá skupina mě (nebo asistentce) převypráví pověst, o které četla. Diskutujeme, co je překvapilo, co se jim nelíbilo, co by sami udělali jinak, jestli se postava bílé paní zachovala správně nebo se měla zachovat jinak. Během samotného čtení procházíme s asistentkou mezi skupinami a kontrolujeme, že všichni ve skupině sledují text a že se ve čtení střídají.</p> <p>Po přečtení dostane každý čtvrtku a samostatně vytvoří ilustraci, která by mohla příběh doplnit.</p> <p>Když mají všichni hotovo, v kroužku na koberci si prohlédneme jednotlivé ilustrace, okomentujeme, každý popíše, kterou část příběhu si vybral a namaloval a proč.</p> <p>Poté bude následovat společné závěrečné hodnocení – hodnotí vždy jeden ze skupiny za celou skupinu – jak se jim pracovalo, jakou by sami sobě dali známku, jak se jim pověst líbila. Po mluvcím může kdokoliv ze skupiny něco k jejich práci doplnit.</p>
<p>Metodika práce s časopisem</p>	<p>Časopis Časostroj je pro mě osobně velmi oblíbeným časopisem při práci ve škole, protože se dá použít v nejrůznějších předmětech. V tomto případě byla vybrána hradní pověst o bílé paní z hradu Rožmberk. Když jsou žáci rozděleni do skupin a mají před sebou text, můžeme se před samotným čtením ještě vyptávat, např. Jak se vám líbí ilustrace bílé paní? Co to ilustrace je? Vzhledem k tomu, že</p>

	<p>poté žáci budou sami tvořit ilustrace k přečtenému textu, měli bychom si pojem ilustrace vysvětlit. (Nakreslený nebo namalovaný obrázek, který se váže k textu. Nejčastěji na něj můžeme narazit v knihách nebo i v učebnicích.) Poté už každá skupina začíná číst. Pokud se skupinovou prací teprve začínáme nebo víme, že to pro žáky bude těžký úkol, můžeme text číst společně. Během společného čtení pokládáme otázky k textu, abychom se ujistili, že děti vnímají, popřípadě vysvětlujeme slova, která by dětem mohla dělat problémy.</p> <p>Možné otázky, pokud zvolíme společné čtení: Jaký byl ve středověku nejznámější český šlechtický rod? (Rožmberkové) Jak se jmenoval kandidát na polský trůn? (Vilém z Rožmberka) Jak se Rožmberkům říkalo? (Páni z růže) Jak se nejznámější strašidlo z Rožmberku jmenovalo? (Perchta) Proč se Perchta po smrti stala duchem? (Nedokázala odpustit a tím na sebe uvalila kletbu)</p> <p>Když společně dočteme, můžeme se zeptat, jak by se na Perchtině místě zachovali sami žáci a proč. Poté už každý samostatně dělá k pověsti ilustraci.</p> <p>Pokud zvolíme samostatné čtení ve skupinách, obcházíme průběžně skupiny a kontrolujeme, že se ve čtení střídají a dávají pozor, můžeme namátkově položit jednu z výše uvedených otázek. Po dočtení skupina učitelí (nebo asistentce) odvypráví ve zkratce pověst, zase následuje diskuze zmíněná výše (Jak by se žáci zachovali na místě Perchty), avšak diskuze probíhá ve skupině. Poté žáci text odkládají a pracují samostatně na ilustraci.</p>
Reflexe uskutečněné hodiny	<p>Výše popsanou hodinu jsem vyučovala ve 4. ročníku na podzim. Hodina krásně propojovala čtení s vlastivědou (orientace na mapě – Rožmberk, historie) a výtvarnou výchovou (vlastní ilustrace k pověsti).</p> <p>Žáci zvládali vyprávět vlastními slovy přečtený příběh,</p>

	<p>vytvořili vlastní ilustraci k příběhu a většina z nich byla zároveň schopna svou ilustraci popsat. Žáci spolupracovali ve skupině, četl každý přiměřeně svým schopnostem. Žáci zvládli diskutovat o jednání postavy s ostatními, vyslechli a respektovali názory ostatních spolužáků.</p>
--	--

3. Využití časopisu v hodině českého jazyka

Předmět	Český jazyk
Ročník	5. ročník
Hodinová dotace	2 x 45 minut
Mezipředmětové vztahy	VL – propojení zeměpisné části při probírání Evropy a sousedních států ČR (konkrétně Slovensko)
Vzdělávací cíle	<p>Žák vyhledává v textu podstatná jména.</p> <p>Žák umí určovat mluvnické kategorie u sloves.</p> <p>Žák umí správně odpovědět na otázky týkající se přečteného textu.</p> <p>Žák si umí říct o pomoc.</p> <p>Žák samostatně vytvoří pětilístek.</p>
Pomůcky	časopis Časostroj září 2020, s. 54-55 (Příloha C), pracovní list (Příloha D)
Popis použitých aktivit	<p>Brainstorming – patří mezi nejznámější techniku k řešení nějakého problému (jde o „sběr“ nápadů na řešení) nebo jako úvodní aktivita k novému tématu (sbíráme pojmy, informace, co už k tématu známe). Dá se využívat v třídnických hodinách i naukových předmětech. V odborné literatuře nebo i na internetu na něj můžeme najít mnoho variací. (<i>Dubec, 2007, s. 57-58</i>)</p> <p>Pětilístek – metoda, která se nejčastěji používá pro hodnocení nebo pro zopakování probíraného tématu. Má pět řádků, na každý řádek žáci doplňují slova:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. řádek: 1 podstatné jméno (může učitel zadat konkrétně, nebo si vyberou žáci sami první slovo, které je k tématu napadne) 2. řádek: 2 přídavná jména (jaké je to podstatné jméno) 3. řádek: 3 slovesa (co to podstatné jméno může dělat nebo co se dělo – např. pokud je to spojené s historií) 4. řádek: věta o 4 slovech (váže se k tématu, tedy k 1. řádku) 5. řádek: 1 podstatné jméno (synonymum ke slovu na prvním

	řádku)
Průběh hodiny	<p>V hodině každý pracuje sám, společně si připomeneme, co je to pověst.</p> <p>Řekneme si, kterého města se dnes pověst bude týkat – Bratislava.</p> <p>Brainstorming – co víme o Bratislavě?</p> <p>Ukážeme si Bratislavu na mapě. Byl někdo v Bratislavě?</p> <p>Po úvodní diskuzi dostává každý pracovní list a text z časopisu Časostroj.</p> <p>Každý čte sám, vyplňování pracovního listu k textu může probíhat samostatně nebo ve dvojici se spolužákem sedícím vedle.</p> <p>Kdo bude rychlý a bude mít hotovo, může s vyplněním pomáhat slabším spolužákům, pokud chtějí.</p> <p>Ve dvojici poté diskutují o pověsti, co je zaujalo, jestli něco znali, zda je něco překvapilo.</p> <p>Na konci proběhne závěrečná reflexe, prohlédnutí ilustrací, možnost přečíst svůj pětílístek.</p>
Metodika práce s časopisem	<p>V této hodině bude každý z žáků pracovat s časopisem sám. K textu pověsti bude mít pracovní list s úkoly a otázkami, který jí k dispozici níže. S žáky si nejdříve společně přečteme otázky a úkoly, zda je jim vše jasné a otázky jsou srozumitelné. Učitel upozorní žáky, že pokud jim v textu, který budou číst nebude něco jasné nebo se objeví slovo, jehož význam neznají, mají možnost se ho zeptat a učitel by měl význam slova objasnit. První úkol (Podle nadpisu a prvního odstavce zkus vymyslet, čemu se pověst bude věnovat.) můžeme vyplnit společně a žáci si tak před samotným čtením mohou poslechnout ostatní spolužáky, o čem si myslí, že pověst bude vyprávět (i podle ilustrací k textu). Svůj nápad zapíše do pracovního listu. Mohou připsat i některý z ostatních nápadů, pokud se jim zdá</p>

	<p>zajímavý nebo je zaujal. Poté už čte každý sám a vyplňuje. Učitel kontroluje slabší žáky a pomáhá jim se čtením (obzvláště pokud má některý z žáků problémy se čtením nebo nějakou specifickou poruchu učení), kontroluje porozumění, může chvíli číst za něj. Text je dlouhý a pro některé žáky může být náročný, proto je zde za potřebí trochu pomoci a povzbuzení, ulehčení od dlouhého samostatného čtení.</p> <p>Při tvorbě pětilístku žáci pracují sami, text mohou mít stále u sebe. Pokud s metodou pětilístku začínáme nebo ji žáci ještě neznají, můžeme pětilístek vytvořit společně celá třída na tabuli. Pokud uvidíme, že většina žáků tvorbu pětilístku nezvládá, můžeme je vyzvat k vytvoření společně nebo vyzvat jiné spolužáky, aby s pětilístkem daným žákům pomohli.</p>
<p>Reflexe uskutečněné hodiny</p>	<p>Hodina byla zrealizována v 5. ročníku ke konci 1. pololetí. Hodina propojovala čtení s porozuměním s probíranými gramatickými jevy v mluvnici a zeměpisnou částí historie, která se v 5. ročníku věnuje Evropě.</p> <p>Všichni žáci byli schopni v textu vyhledat požadovaný počet podstatných jmen správného rodu. Většina žáků zvládla určit mluvnické kategorie u sloves, některým dělalo velký problém určování slovesného způsobu. Všichni žáci (někteří s dopomocí svých spolužáků) byli schopni odpovědět na otázky týkající se porozumění textu. Žáci, kteří si nevěděli rady a potřebovali pomoc, o ni uměli požádat. Více než polovina žáků nebyla schopna samostatně vytvořit pětilístek.</p> <p>Vzdělávací cíle byly z velké části naplněny, tvorba pětilístku byla nakonec realizována ve dvojicích.</p>

4. Využití časopisu v hodině českého jazyka

Předmět	Český jazyk
Ročník	1. ročník
Hodinová dotace	45 minut
Mezipředmětové vztahy	VV – žáci kreslí obrázky
Vzdělávací cíle	Žák pozná v textu písmenko R. Žák umí pojmenovat obrázky. Žák vyhledává obrázky začínající na písmeno R.
Pomůcky	časopis Sluníčko 2/únor 2019, s. 17 (Příloha E), pastelky, čtvrtka A5, kartičky písmen na tabuli
Průběh hodiny	<p>Na začátku hodiny si s žáky připomeneme písmenka, která už umíme a která znají.</p> <p>Které písmenko jsme se učili naposledy? (písmeno R)</p> <p>Rozpoznáme písmeno R mezi ostatními písmeny? Žáci chodí a ukazují kartičky, na kterých je písmeno R.</p> <p>V kruhu: Která slova začínají na písmeno R? Jedeme po kruhu, každý žák zkusí říct nějaké slovo, které začíná na R.</p> <p>Doprostřed kruhu dáme namíchané kartičky s obrázky a s písmeny. Vyzveme žáky, ať si každý vybere jednu kartičku. Na kartičce musí být buď obrázek, který začíná na R nebo písmeno R. Když každý žák má, ukáže ostatním.</p> <p>Společně můžeme opravit, pokud má někdo špatnou kartičku. Jsou uprostřed ještě nějaké kartičky, které splňují podmínku? Hledáme společně a kartičky s obrázky vždy pojmenujeme.</p> <p>Po aktivitě se žáci vrací do lavice a pracujeme s časopisem Sluníčko. V něm je jedna stránka věnována abecedě, tentokrát písmenu R. Každý žák si vezme pastelku a obtáhne všechna písmena R. Kontrola ve dvojici. Nepřehlédl někdo nějaké?</p> <p>Poté ve dvojici kroužkují v časopise všechny obrázky, které začínají na písmeno R.</p> <p>Kdo má hotovo, dostává čtvrtku A5 a pastelkou kreslí aspoň</p>

	<p>3 obrázky, jejichž název začíná na písmeno R.</p> <p>Po dokončení, v kruhu na koberci, každý žák ukáže svoje namalované obrázky a ostatní kontrolují, zda opravdu začínají na R.</p>
<p>Metodika práce s časopisem</p>	<p>Časopis Sluníčko je určen především dětem mladšího školního věku a pro předškoláky. V tomto případě se rubrika s názvem Barevná abeceda hodí pro žáky 1. ročníku.</p> <p>V časopisu jsou dva úkoly. Prvním je obtahovat pastelkou všechna písmenka R, která žáci najdou. Písmena jsou různě napsaná přes sebe, některá jsou plnou čarou, některá přerušovanou, některá jsou psána pomocí teček. Pro některé žáky může být tento úkol složitý, protože jim směsice čar a teček různě přes sebe může dělat problémy. Učitel by jim měl být nápomocný a zvýšenou pozornost by měl věnovat žákům, u kterých tento problém předpokládá a pomoci jim. Možností je i stránku naskenovat a promítnout na interaktivní tabuli, pokud je k dispozici a ze začátku hledat a označovat písmena společně. Na konci je možná společná kontrola s označením zbývajících písmen. Pokud většina žáků zvládá sama a ti rychlejší jsou těm pomalejším nebo slabším nápomocni, nemusíme společnou práci zařazovat.</p> <p>Druhým úkolem v časopisu je kroužkovat obrázky začínající písmenem R. Tato práce probíhá ve dvojici, učitel kontroluje správné pojmenování obrázku. Pokud je obrázek špatně pojmenován, může být chyba v kroužkování (nebo nezakroužkování). Např. žáci mohou obrázek ryby místo „ryba“ pojmenovat třeba jako „kapr.“ Na konci si společně obrázky správně pojmenujeme. Učitel se ptá žáků, které obrázky zakroužkovali a které ne.</p>

5. Využití časopisu v hodině českého jazyka

Předmět	Český jazyk
Ročník	2. ročník
Hodinová dotace	45 minut
Mezipředmětové vztahy	OSV – žáci hrají deskovou hru
Vzdělávací cíle	Žák umí vymyslet slovo začínající daným písmenem. Žák si upevňuje abecedu. Žák hraje fér a je spravedlivý. Žák pomáhá, pokud je to potřeba.
Pomůcky	Časopis Sluníčko 2/únor 2019, s. 22-23 (Příloha F), hrací kostka, čtyři figurky stejné barvy pro každého, kartičky písmenek do dvojic
Popis použitých aktivit	Práce s kartičkami – pracujeme s kartičkami, na kterých jsou písmena. Kartičky se dají využít pro práci s abecedou. Nejlepší je, pokud má každý žák svoje desky se svými písmeny nebo může učitel vytvořit svoje vlastní a zalaminovat.
Průběh hodiny	Na začátku hodiny si s dětmi zopakujeme abecedu. Nejdříve společně říkáme abecedu. Poté žáci ve dvojicích skládají kartičky s písmeny podle abecedy. Každého, kdo správně složí abecedu, pochválíme. Slabším žákům nabídneme pomoc nebo vyzveme rychlejší žáky, aby byli ostatním nápomocni, pokud je o to požádají. Když mají všichni složeno, říkáme slova a žáci zvedají ve dvojici písmena, na která slova začínají. Prvních 5 slov může říct učitel, další slova vymýšlí sami žáci. Poté rozdáme do čtveřic hrací plánek hry Sluníčko, usměj se! a vysvětlíme pravidla a princip hry. Poté kontrolujeme mezi skupinami, že žáci zadání pochopili. Upozorňujeme žáky, že pokud někdo neví, ostatní mu jsou nápomocni a snaží se mu poradit. Hru ukončíme nejpozději 10 minut před koncem hodiny, aby žáci stihli vrátit hrací kostky, figurky i plánek a zbyl čas na

	<p>závěrečné hodnocení.</p> <p>V hodnocení by mohly zaznít otázky: Jak se vám společně pracovalo? Co vám šlo? Co vám naopak nešlo?</p> <p>Hodnotit může i učitel, co třeba viděl během jednotlivých her a na co by rád upozornil a od žáků to nezaznělo. Např. vyzdvihnout skvělou práci jedné skupiny, nepříjemný hluk, který během hry panoval a další.</p>
<p>Metodika práce s časopisem</p>	<p>Žákům rozdáme herní plánec do čtveřic a vysvětlíme pravidla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Každý žák bude mít 4 figurky jedné barvy. 2. Uprostřed na startu může mít každý žák vždy jen jednu figurku. Další figurku si může na start vložit, až se první figurka posune do pole. 3. Ze startu posouvá figurku číslo 6, které musí padnout na hrací kostce. 4. Po vykročení ze startu na žluté políčko pokračuje hráč vždy o tolik políček, kolik hodí na kostce (pokud padne 5, posune se o 5 políček). 5. Po hracím plánu se postupuje podle abecedy. 6. Vyhrává ten, který jako první umístí všechny své figurky do jednotlivých mráček. 7. Do mráček se dá jít jen z barevně označených políček, z kterých vede do mráčku šipka. <p>Pravidla si může učitel přizpůsobit třídě a podle svých preferencí a cílů. Ze začátku mohou žáci postupovat jen podle abecedy, později, pokud budeme hru někdy opakovat, mohou vymýšlet slova, která začínají na písmeno, na které právě postavili svoji figurku. Později můžou tvořit větu, jejíž slova musí vždy začínat na jedno stejné písmenko.</p> <p>Pokud učitel bude skupinky rozdělovat losem a stane se, že bude skupina spíše slabších žáků, může učitel více dohlížet a pomáhat.</p>

6. Využití časopisu v hodině prvouky

Předmět	Prvouka
Ročník	2., 3. ročník
Hodinová dotace	2 x 45 minut
Mezipředmětové vztahy	ČJ – popis VV – návrh pokojíčku snů
Vzdělávací cíle	Žák slovně popíše cestu ze školy domů. Žák slovně popíše obrázek, který vidí (používá „vlevo,“ „vpravo“). Žák výtvarně zpracuje návrh svého pokojíčku snů. Žák svůj návrh popíše.
Pomůcky	Časopis Mateřídouška leden 2019, s. 10-11 (Příloha G), bílá čtvrtka A4, pastelky (fixy),
Průběh hodiny	<p>Na začátku hodiny si uděláme malou anketu a ptáme se: Kdo z vás chodí do školy pěšky? Koho z vás vozí rodiče autem? Kdo z vás jezdí autobusem? Kdo z vás jezdí vlakem? Kdo z vás jezdí na kole, na koloběžce?</p> <p>Poté může nastat diskuze: Proč někdo chodí pěšky a někdo jezdí autobusem? (např. bydlí v jiné obci (čtvrť města), než ve které se nachází škola) Proč někoho vozí rodiče? (např. jezdí kolem školy do práce, žáci chodí brzy ráno do družiny, tak aby nechodili za tmy sami, atd.)</p> <p>Práce ve dvojici: každý si představí svoji cestu ze školy domů a zkusí ji popsat spolužákovi ve dvojici. Žáci by si měli uvědomit, kolem čeho chodí nebo jezdí (např. obchod, les, socha, hřiště, atd.).</p> <p>Poté v kruhu zkusí každý žák popsat cestu ze školy domů svého spolužáka, který mu cestu popisoval. Spolužák může poradit, doplnit něco zajímavého, co nezaznělo.</p> <p>Když se tedy každý žák dostal domů, půjde do svého pokojíčku. A s pokojíčkem budeme pracovat dál.</p> <p>Žáci se vrátí do lavice a dostanou časopis, ve kterém je návrh</p>

	<p>pokojíčku. Společně celá třída budou popisovat, co na obrázku vidí. Všimají si něčeho zajímavého, popisují co nejlépe tak, aby si to kdokoliv zvládl představit. Čtou popisky.</p> <p>Poté se žáků zeptáme, zda se jim pokojíček líbí a co by na něm změnili, aby jim tam bylo dobře.</p> <p>Následně dostanou žáci za úkol na čtvrtku udělat návrh vlastního vysněného pokojíčku, jak by si ho představovali, co by tam chtěli mít, jaké barvy, skříně, atd.</p> <p>Následuje samostatná práce žáků (cca 45 minut).</p> <p>Hodinu zakončíme hodnocením v kruhu, kde každý žák popíše svůj návrh pokojíčku snů ostatním. Každý může říct, zda se jeho pokojíček, který má doma podobá tomu vysněnému.</p>
<p>Metodika práce s časopisem</p>	<p>Obrázek pokojíčku snů se nachází v rubrice Tvůj styl a je zařazován pravidelně, kdy je dvoustrana časopisu věnována pokojíčku snů v nějakém stylu. V tomto případě je to styl „kawaii,“ o kterém si učitel s žáky může popovídat. Kawai je japonský styl, který se objevuje například i v módě. Na internetu lze vyhledat obrázky spojené s tímto stylem, jedná se hlavně o oblečení.</p> <p>Následně si společně prohlédneme obrázek, necháme žáky chvíli potichu diskutovat a všimáme si, čeho si na obrázku všimají. Poté žáky vyzveme, aby zkusili pokojíček popsat. Zopakujeme si pojmy vlevo, vpravo. Necháme každého říct aspoň jednu větu a doptáváme se. Učitel se může ptát na věci, které jsou v krátkých popiscích u věcí.</p> <p>Otázky:</p> <p>Z čeho jsou ušité vlaječky? (Z látek s oblíbenými motivy.)</p> <p>Jaká byla první japonská postavička, kterou zná celý svět? (Hello Kitty)</p> <p>Co lampička na nočním stolku „promítá“ na strop? (hvězdičky)</p>

	<p>Co je uložené v taburetu? (kostým motýlí víly)</p> <p>Jak lze kawaii přeložit do češtiny? (roztomilý, roztomilé)</p> <p>Pokud už máme pokojíček dokonale popsany, diskutujeme se žáky nad tím, co je tam hezkého, zajímavého, co by také chtěli mít ve svém pokojíčku a co se jim naopak nelíbí a ve svém pokoji by to nechtěli a proč.</p> <p>Následuje tvorba vlastního návrhu, žáci mohou mít k dispozici stále obrázek pokoje, s kterým jsme pracovali.</p>
--	--

7. Využití časopisu v hodině mediální výchovy

Předmět	Mediální výchova
Ročník	5. ročník
Hodinová dotace	4 x 45 minut
Mezipředmětové vztahy	ČJ – čtení INF – práce s technologiemi, vyhledávání na internetu
Vzdělávací cíle	Žák rozpozná reklamu v médiích. Žák rozpozná skrytou reklamu v časopisech. Žák umí pojmenovat účel reklamy.
Pomůcky	Jakékoliv dětské časopisy, interaktivní tabule nebo televize, tablety (nebo počítače), papíry A3, fixy.
Popis použitých aktivit	Brainstorming – viz. Metodický list č. 3
Průběh hodiny	<p>Na začátku hodiny sdělíme žákům cíle a obsah hodin.</p> <p>Na úvod začneme brainstormingem na téma reklama. Téma napíšeme na tabuli a necháme žáky, ať vypisují vše, co je k tématu napadne. Pokud už nikoho nic nenapadá, přejdeme k diskusi o tom, co vše na tabuli máme a proč se to některým vybaví při vyslovení slova reklama.</p> <p>Poté žákům pustíme vybranou televizní reklamu a společně se o ni pobavíme. Můžeme klást následující otázky:</p> <p>Co bylo účelem reklamy?</p> <p>Co vás na reklamě nejvíce zaujalo?</p> <p>Ze společné diskuze by nám mělo vyjít, jaký je účel reklamy.</p> <p>Pustíme žákům reklamu rozhlasovou, která je pouze se zvukem bez obrazu.</p> <p>Čím se tato reklama liší od té první?</p> <p>Čím nás tato reklama přilákala?</p> <p>Kde ještě se můžeme s reklamou setkat? (žáci budou pravděpodobně odpovídat na plakátech, billboardech atd.)</p> <p>Můžeme se setkat s reklamou i v novinách nebo v časopisech?</p> <p>Rozdáme do čtyřčlenných skupin dětský časopis a vyzveme žáky, aby v něm označili reklamu a poté si ve skupině</p>

	<p>ukazujeme, na které reklamy narazili. Předpokládáme, že žáci si budou všimnout reklam, které jsou na první pohled zřejmé.</p> <p>Jak se tyto tištěné reklamy liší od předchozích reklam? Čím nás takové tištěné reklamy zaujmou?</p> <p>Zeptáme se, zda je v časopise něco, co se na první pohled jako reklama netváří, ale mohlo by to být reklamou. (Pokud žáci neví, připomeneme si, jaký je účel reklamy – reklama většinou propaguje jakýkoliv produkt.)</p> <p>Jak takovou reklamu nazýváme? (skrytá reklama)</p> <p>V kruhu na koberci si zopakujeme vše, co víme o reklamě a zapisujeme na tabuli nebo někam, kde to budou mít všichni žáci na oči.</p> <p>Poté dostanou žáci do skupiny čtvrtku A3, fixy a jeden tablet. Jejich úkolem bude vymyslet tištěnou reklamu tak, aby měla všechny náležitosti a mohla by být součástí tištěného média. Zopakujeme si, co je důležité u tištěné reklamy, aby zaujala čtenáře, jaký je její účel a necháme žáky pracovat. K dispozici jsou jim stále časopisy, s kterými pracovali a tablety (nebo počítače), které mohou ke své práci využít.</p> <p>Na vytvoření vlastní tištěné reklamy mají žáci cca 60 minut.</p> <p>Po dokončení práce následuje prezentace každé skupiny, kdy by žáci měli říct, jak se jim ve skupině pracovalo, reklamu na který produkt zvolili, čím se inspirovali. Po každé prezentaci ostatní žáci hodnotí, zda by je reklama zaujala a zda by si třeba produkt koupili nebo by si o něm díky reklamě chtěli zjistit více.</p> <p>Po této práci bude následovat hodnocení v kruhu, kdy se nejdříve zopakuje, co je to reklama, co je skrytá reklama, co je účelem reklam a kde se s nimi můžeme setkat. Poté každý žák ve zkratce řekne, co ho zaujalo, co si z hodiny odnáší.</p>
Metodika práce s časopisem	Do této hodiny mediální výchovy je dobré vybrat různé

dětské časopisy, zkusit si předem zjistit, které časopisy si děti kupují a na ty se zaměřit, protože jim budou blízké. Je dobré také vybrat časopisy, které obsahují vysoký počet skrytých reklam, aby si žáci uvědomily, že článek o jejich oblíbené knize, filmu, hračce nebo počítačové hře obsahuje ve skutečnosti skrytou reklamu.

Do skupin je dobré dávat větší počet časopisů, aby žáci mohli porovnávat a zjišťovat, kde je více reklam, kde méně a jaké reklamy se v různých časopisech objevují. Učitel mezi žáky během této jejich práce chodí, poslouchá a nějaké zajímavé myšlenky, které od nich uslyší, pak může zapojit do diskuze o reklamách.

Po diskuzi k reklamám, které v časopisech žáci objevili, vybere učitel jednu z reklam, ukáže ji všem a vyzve žáky, aby popsali, co vidí, jak na ně reklama působí, jak se liší od jiných reklam (zvolený obrázek, použité barvy, věty, slova).

Poté se zaměří na reklamu skrytou a žáci mají za úkol takové reklamy v časopisech vyhledávat. Pokud nemohou nic najít, učitel jim může lehce napovědět a vyjít z toho, že reklama nabízí a propaguje zvolený produkt. Žáky by pak mohlo napadnout, že články o knihách, počítačových hrách, hračkách, filmech obsahují skrytou reklamu, protože nás takové články mají za úkol nalákat, abychom si takový produkt chtěli koupit.

Nakonec žáci časopis mohou použít jako inspiraci pro jejich vlastní reklamu. Zde záleží na nich, do jaké míry se budou inspirovat a jak, ale časopis by jim měl být pro tyto účely k dispozici.

Závěr

Cílem práce bylo poukázat na význam a možnosti využití časopisů ve výuce a vytvořit vlastní návrh vyučovacích hodin, kde se bude dětský časopis využívat.

Z průzkumu bylo zjištěno, že většina vybraných pedagogů, s kterými byly zrealizovány rozhovory, časopisy ve výuce rádi využívají a vidí v jejich používání smysl především při rozvoji čtenářské gramotnosti a zařazují tak práci s časopisem především do hodin čtení. Časopis je pro ně zároveň vítanou pomůckou pro zpestření hodin a způsob, jak některé žáky přivést ke čtení a ukázat jim, že číst se nemusí jen knihy s příběhy, ale i texty a články, které mohou v některých případech sloužit i jako zdroj informací. V popředí oblíbenosti mezi pedagogy stále zůstávají časopisy, které mají dlouhou historii – ABC, Mateřídouška a Sluníčko.

Z rozboru časopisů se zjistilo, že kvalita obsahu jednotlivých časopisů je na vysoké úrovni, texty jsou zpracovány kvalitně, jazyková stránka je též kvalitní. Velice překvapivá byla četnost reklam ve vybraných časopisech, ať už se jednalo o reklamy na první pohled zřejmé nebo reklamy skryté. Nejvíce reklam bylo zaznamenáno v časopisech ABC a Mateřídouška. I přes množství reklam, které se v těchto časopisech objevuje, je jejich obsah stále na vysoké úrovni a časopisy patří mezi jedny z nejkvalitnějších u nás. Překvapivé jsou výsledky analýzy časopisu Čiperka, který je magazínem společnosti Jednota COOP a je k dispozici zdarma. Přesto je jeho jazyková stránka a jeho obsah srovnatelný s výše zmíněnými časopisy a četnost reklam v jednotlivých číslech je dokonce menší než u již zmíněných časopisů.

Návrhy vyučovacích hodin nejsou zaměřené jen na hodiny čtení, ale snaží se prolínat čtenářskou gramotnost s dalšími předměty. Časopisy se tak objevují v hodinách hudební výchovy, vlastivědy, prvouky, ale své místo by si jistě našly i v dalších předmětech a určitě by měly být součástí průřezového tématu mediální výchova.

Přínosem práce jsou především metodické listy vypracované pro vybrané hodiny. Některé z nich obsahují i reflexi hodiny, která podle návrhu byla vyučována. Práce také nabízí tipy na další současné časopisy, které jsou roztrženy podle věku malých čtenářů a pedagog tak může podle věku svých žáků nalézt další dětské časopisy, které může žákům nabídnout ve výuce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ALTMANOVÁ, Jitka. *Čtenářská gramotnost ve výuce: metodická příručka*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-98-8.

BEZDĚKOVÁ, O. *Po stopách kreslených seriálů 1. díl*. Praha : Volvox globator, 2012. ISBN 978-80-7207-861-5

BEZDĚKOVÁ, O., KREJČÍ, M. *Po stopách kreslených seriálů 2. díl*. Praha : Volvox globator, 2012. ISBN 978-80-7207-862-2

BĚLECKÝ, Zdeněk. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6.

BLAŽEK, Radek, Zuzana JANOTOVÁ, Eva POTUŽNÍKOVÁ a Josef BASL. *Mezinárodní šetření PISA 2018: národní zpráva*. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-24-3.

ČAPEK, Robert. *Líný učitel: jak učit dobře a efektivně*. Praha: Raabe, [2019]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-344-5.

DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945-2000*. Brno: Host, 2002. ISBN 80-7294-041-4.

DUBEC, Michal. *Třídnické hodiny: metodika práce třídního učitele s tématy osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Projekt Odyssea, 2007. ISBN 978-80-87145-20-3.

JANOUSEK, Pavel. *Přehledné dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2012. Literární řada. ISBN 978-80-200-2057-4.

KUBÍČEK, Jaromír. *Noviny a časopisy na Moravě a ve Slezsku do roku 1918: literatura a prameny, sbírky, bibliografie*. V Brně: Moravská zemská knihovna, 2001. Bibliografie a prameny k vývoji Moravy, 39. ISBN 80-7051-133-8.

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele*. [Praha]: Partners Czech, c2006. ISBN 80-239-6762-2.

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.

PROCHÁZKOVÁ, Ivana. *Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet?* [online]. 2006 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2021 [online]. Praha, 2021 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznaceny-mi-zmenami.pdf>

ROTH, Jiří. *Mediální výchova v Čechách*. Praha: Tutor, c2005. ISBN 80-86700-25-9.

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

ŠVEC, Štefan. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2478-5.

TOMAN, Vlastislav. *Můj život s ABC - abíčkem*. Praha: Ostrov, 2005. ISBN 80-86289-38-9.

URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Čiperka 6/2021, s. 20

Příloha B: Časostroj červen 2014, s. 48-49

Příloha C: Časostroj září 2020, s. 54-55

Příloha D: Pracovní list k práci s textem

Příloha E: Sluníčko 2/2019, s. 17

Příloha F: Sluníčko 2/2019, s. 22-23

Příloha G: Mateřídouška leden 2019, s. 10-11

Bambitková písnička

Co by to bylo za pohádku, kdybychom si v ní nemohli zazpívat nějakou pěknou písničku. Pochoptečně o bambitce. Já jsem se sice snažil pořádně si celou písničku zapamatovat, ale občas jsem něco popletl.

► V první sloce mám přeházené verše. Dej je do správného pořadí.

► Do refrénu se mi místo textu přimotaly obrázky. Nahraď je správnými výrazy.

► Ve třetí a čtvrté sloce mi dokonce několik slov chybí úplně. Dopln je.

1. též láska k dětem,
a hýbe světem.
rodina je k mánf
Pravda je zbraňf

2. Když strach se šíří
a obchází zdejší,
s tím nesmíš se smířít
a lepší svět přeji si.

Refrén:
Heja, heja, hej
do boje se dej,
až bambitka vystřelí,
smělé měj.
Heja, heja, hej
šťěstí druhým přeji,
a když mlčí,
raduj se a směj.
Heja, heja, hej.

3. je odvaha,
láska i ,
 nálada,
když překonáš tíseň.

4. Zbraň je rodina
i přítel v nouzi.
, co zašteká,
když cítí bouři.

Refrén:
Heja, heja, hej...

5. Zbraň je svoboda
i hbité dlaně,
hrdost národa,
pomocné rámě.

6. Zbraň je nápad,
co změní svět,
když začneš chápat
smysl těch vět.

Refrén:
Heja, heja, hej...

Řešení úkolů najdete na straně 23.

20

> HRADNÍ POVĚSTI

Napsal Daniel Storch
Ilustroval Jaromír Fumař Pálme

Perchta, bílá paní rožmberská

Poznej nejznámější české strašidlo!

Vltava možná poklidně šumí, ale byla svědkyní velkých věcí. Nikdo například nezná lépe příběh Perchty, jež se už stovky let prochází po ochozech Rožmberku a dalších hradů v jižních Čechách. Tíše našlapuj, vydáš se za ní přímo do minulosti

Rožmberkové. Páni z růže. Ve středověku nena-
jdeš mocnější český
šlechtický rod! Patřily jim
desítky měst a hradů. Třeboň,
Strakonice či Vimperk, tam
všude vlála zástava s rudou
pěticípou růží na bílém poli.
Až do počátku 17. století radili
Rožmberkové vladařům a se-
dali po jejich boku. Působili
jako místodržící i velitelé
armád. **Vilém z Rožm-
berka byl dokonce
kandidátem na polský
trůn!** To se psal rok
1573. Stejně tak Rožm-

berkové povolali mistra Jakuba
Krčína, který udělal z Třeboňska
rybníkářskou velmoc. Byly to
prostě hlavy otevřené.
A protože každý pořádný rod si
zaslouží pořádné sídlo, nechali
páni z růže kolem roku 1250 vy-
budovat hrad Rožmberk. Bělostná
stavba nad Vltavou dala celému
rodu jméno – de Rosenberch. Do
té doby si říkali Vítkovci podle
svého zakladatele Vítka z Prčice.

Strašidlo, co nás má rádo

Rožmberk byl hlavním domovem
těchto šlechticů po padesát let.

Bílá paní proti nacistům

O boji Perchty proti zlořádům koluje
mnoho legend. Ne všechny jsou ovšem
starobylé a zašlé prachem. Traduje se
například, že bílá paní zasahovala i za
druhé světové války. Když hrad Rožm-
berk obsadily dívky z nacistické organi-
zace Bund deutscher Mädel, nedovolila
jim na bělostnou věž vyvěsit prapor
s hákovým křížem. Zahrnala je. Co mys-
líš, opravdu se to stalo?

Poté odešli na nedaleký Český Krumlov. Ale tím příběh hradu neskončil. Pánové ho dál rozvíjeli, jen se stal „tím druhým“. A stejně jako na ostatních hradech Rožmberků, i **tady můžeš potkat naše nejznámější strašidlo! Perchtu. Slavnou bílou paní z Rožmberku.**

Že ji neznáš? Tak to pojď rychle napravit. Bát se jí rozhodně nemusíš. Aspoň pokud přicházíš s čistými úmysly. Je hodná. Chrání celý rod. A činí tak i přesto, že její příběh je vlastně tuze smutný. Strašidlem se totiž nikdo nestane jen tak. Krásná průsvitná dáma bloudící po hradbách ve sněhobílých šatech si toho dost vytrpěla. Skutečná Perchta z Rožmberka (asi 1429–1476) totiž žila v časech, kdy platilo jedno nesmyslné pravidlo. Když se jednou dívka provdala, musela už zůstat se svým mužem. I kdyby byl zlý. Třeba i surový. I kdyby jí bil. Nekruť hlavou, doba byla taková. **A Perchtin manžel byl opravdový nelída!**

Prokletí kvůli jedinému ne

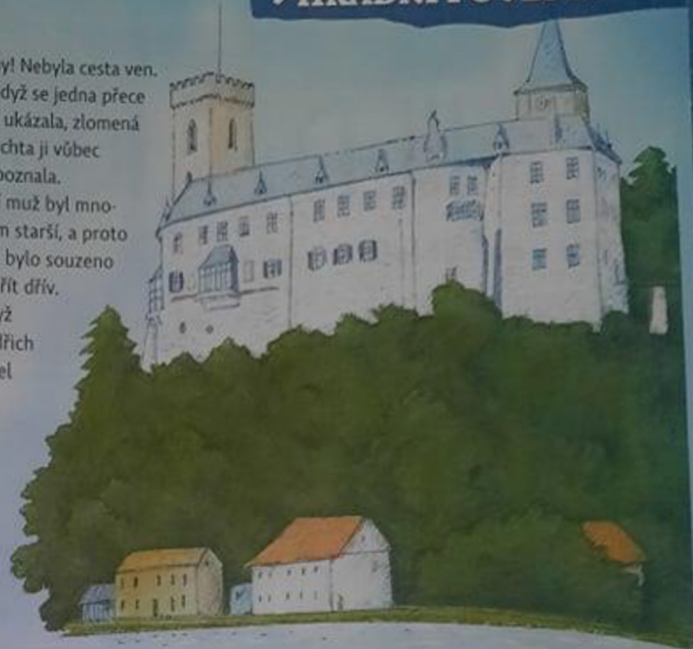
Perchta byla dcerou Oldřicha z Rožmberka a prý to byla velmi sličná a milá dívka. Nápadníci se kolem ní jen točili. Ovšem ona měla oči jen pro mládence jménem Petr. Dokonce byl i urozený. Všechno bylo na dobré cestě. O to víc ji pak zdrtilo, když otec jednou rozkázal: **„Vezmeš si pana Jana z Lichtenštejna a basta!“**

Uvědomě Perchta prosila a plakala. Uvědomě vzývala lásku. A to ještě nevěděla, co jí čeká. Její nový muž byl totiž hrubíán. K tomu s ním na hradě žily i jeho zlá matka a o nic lepší sestry. Každý nový den od sňatku znamenal pro Perchtu jen trápení. Nikdo pro ni neměl vlídného slova. Jen

rány! Nebyla cesta ven. A když se jedna přece jen ukázala, zlomená Perchta ji vůbec nepoznala. Její muž byl mnohem starší, a proto mu bylo souzeno umřít dřív. Když Oldřich ležel

na smrtelné posteli, konečně pochopil, jak zle se choval. Všechno mu došlo. Zhrozil se sám sebe a poprosil Perchtu od srdce o odpuštění. Jenže týraná dívka už nebyla ničeho podobného schopná. Nedokázala odpustit. **Proto řekla jenom: „Ne.“** A tím na sebe přivolala věčnou kletbu. **Třebaže ji všichni poddaní milovali, po smrti se stala duchem.** Od té doby mlčky obchází rožmberská panství a chrání svůj rod a všechny jeho potomky. Když se usmívá, prý to znamená, že již brzy bude líp. Ovšem

když se zamračí, je zle. Až Perchtu potkáš, aspoň jí zamávej. Určitě jí tím uděláš radost! ■

Ráj nejen pro vodáky

Ne náhodou patří Rožmberk k nejoblíbenějším turistickým cílům v jižních Čechách. Také se zde koná hodně svateb. A jeho svítivou krásou se můžeš nechat okouzlit i ty. Na gotických základech stojící, mnohokrát přestavěný hradní krasavec hlídá naše hranice s Německem v městečku Rožmberk nad Vltavou, okres Český Krumlov. Od okresního města leží 23 kilometrů jižně. Pokud někdy začneš sjíždět řeku, určitě tohle místo nemineš.

> POVĚSTI ZE SVĚTA

Napsala Helena Plocková

Ilustroval Jaromír Fumas Palme

BRATISLAVA

Město chamtivých duchů i statečných duší

Nejen v Čechách a na Moravě je spousta zajímavých míst opředených pověstmi. Tentokrát tě Časostroj vezme kousek dál na východ od našich hranic. Víš, jaké je hlavní město Slovenska? Právě tam míříme. Vítá tě tajemná Bratislava!

Bratislava, dříve známá pod různými jmény – třeba Pressenburg či Prešpurk – je hlavním městem Slovenska. Ačkoliv samostatné Slovensko existuje teprve od roku 1993, Prešpurk má historii mnohem bohatší. Lidé v jeho okolí žili už v pravěku. **Úrodná oblast na břehu velké řeky se pak někdy ve 4. století př. n. l. zalíbila Kel-tům, kteří si tam vystavěli oppi-**

dum i s mincovnou. Od 7. století bylo území města nejprve součástí Sámovy říše a později i Velké Moravy. Tu však na počátku 10. století dobyli Maďaři a **městečko Poszony, jak mu říkali, se stalo na dalších tisíc let součástí Uher.**

Teprve po vzniku Československa v roce 1918 se město, už pod jménem Bratislava, stalo metropolí Slovenska. A tou je dodnes. A jako každé starobylé místo má i Bratislava spoustu pověstí. Třeba tu o statečných rybářích a orlovi, který místní obyvatele zachránil před nelibostnými útočníky.

Odvážní rybáři

Kdysi dávno se ze samého srdce Asie dostali na území Uher kočovní Mongolové. Tito válečníci dorazili až k hradbám dnešní Bratislavy. Tamější obyvatelé jejich útoky úspěšně odráželi, ale po čase jim začaly docházet síly a hlavně zásoby. Nikdo nevěděl, co si počít. Až rybář Lukáč přišel s odvážným nápadem: **„Vyplujeme v noci za hradby a nalovíme ryby!”** Ostatní nejprve váhali, ale nakonec souhlasili.

Hned první noc byl úlovek tak veliký, že s ním nasýtí celé město. A tak vyplouvali za hradby každou noc a každé ráno se pak uli-

Víš, že?

Mongolové skutečně Bratislavu obléhali, a to při svých nájezdech v letech 1241 a 1242. Město ani hrad nedobyli, zpusťovali však jeho okolí.

Orel nejprve vzlétl vzhůru a pak začal rychle klesat. Obloha se zatáhla a strhla se silná bouřka

Foto: Shutterstock

ceci linula vůně čerstvě upečených ryb. Útočníkům ale brzy došlo, co se pod rouškou tmy děje...

Záchrana z nebes

Další noc si Mongolové počkali, až rybáři znovu vyplují za město. Pak naskákali do svých člunů a odřízli jim cestu zpět. Jediná šance na záchranu se skrývala na nedalekém ostrově. Když k němu rybáři dorazili, vytáhli své loďky z vody, schovali je v houštině a vyčkávali.

Mongolové po chvíli ostrov objevili, nikde ale neviděli rybářské bárky, a tak jen kroužili kolem. Vtom se nad hlavami rybářů objevil veliký orel. „Copak se tu děje?“ promluvil na ně lidským hla-

sem. Rybáři úžasem zkomněli, ale nakonec orlovi vše povyprávěli. „Pomůžu vám,“ pravil, „na oplátku však budete ve městě chránit orlí hnízda.“ Rybáři souhlasili. Orel jim ještě přikázal, aby šli do středu ostrova a pořádně se chytili veliké skály.

Na památku fontána

Sotva tak rybáři učinili, začala mela. Orel nejprve vzletl vzhůru a pak začal rychle klesat. Oblouha se zatáhla a strhla se silná bouřka. Vlny, které způsobilo jeho mávání křídel, se

přelévaly přes ostrov a jen tak tak rybáře nesmetly. Když bylo po všem, zůstali po nepřátelích jen převrnuté loďky a zničený tábor pod hradbami.

Obléhání města skončilo. Z ostrova se později stala pevnina a na místě skály, které se prý drželi rybáři, dnes najdeš Slovenské národní divadlo. Před ním stojí fontána ozdobená sochou orla, která slavnou pověst návštěvníkům připomíná. A co další legendy?

JEDEM DOMŮ! TEN PTÁK PROTI NÁM OČIVIDNĚ NĚCO MÁ...

Rolandova, nebo Maxmiliánova fontána?

Při procházce Bratislavou narazíš uprostřed Hlavního náměstí na další slavnou fontánu. Tuto renesanční kašnu zdobí socha uherského krále Maxmiliána II. Podle legendy však nejde o krále, ale o francouzského rytíře Rolanda. Tento slavný hrdina prý kdysi dávno zavítal do Bratislavy, aby její obyvatele ochránil před nebezpečím.

Dědina duchů

Blízko bratislavské čtvrti Patrónka stávala kdysi vesnice Sellendorf, kterou zničila chamtivost tamějších obyvatel. Nejznámější verze pověsti povídá, že jednou přišel do vesnice chudý stařík, který si chtěl nechat semlít pšenici. Místní se mu ale jen posmívali a nakonec ho o zrna okradli. Stařík si šel stěžovat za rychtářem, ale spravedlnosti se nedočkal, a tak dědinu proklel. Ta se pak propadla do země. Jednou za rok se prý vesnice vynoří na povrch a koná se tam rej duchů. V tu dobu je lepší místu se rozhodně vyhnout! ■

Kudy, kudy cestička...

Bratislava leží jen asi 60 kilometrů od našich hranic. Dostaneš se do ní stejně dobře autem jako vlakem či autobusem nebo na kole. Tak popros rodiče a vydejte se na výlet. Určitě bude stát za to!

☑ Symbolem města je Bratislavský hrad se čtyřmi věžemi, který střeží slovenskou metropoli z levého břehu Dunaje

Příloha D: Pracovní list k práci s textem

Čtení s porozuměním

Jméno:

Datum:

Bratislava

Město chamtivých duchů i statečných duší

1. Zamysli se – podle nadpisu a prvního odstavce zkus vymyslet, čemu se pověst bude věnovat:

2. Proč byli rybáři odvážní?

3. Vypiš 3 různá slovesa z přečteného textu a urči u nich osobu, číslo, čas a způsob:

4. O čem vypráví pověst Dědina duchů? Odpověz pomocí pětílístku:

----- (1 podst. jm.)

----- (2 příd.jm.)

----- (3 slovesa)

----- (věta o 4 slovech)

----- (synonymum k podst. jm.)

5. Vypiš 5 podstatných jmen rodu mužského, na každý řádek jedno slovo:

Bonusový úkol pro rychlíky: Vyber si jednu pověst a udělej k ní ilustraci.

BA REVNÁ ABECEDA

Obtáhni pastelkou všechna **R**, která najdeš.

Pojmenuj obrázky a zakroužkuj ty, které začínají na **R**.

17

Hra je určena pro 2-4 hráče. Je potřeba hrací kostka a čtyři figurky stejné barvy pro každého hráče. První figurky se umístí na shodně barevná pole uprostřed sluníčka. Na následující žluté pole hráči figurky nasadí po hození šestky ze tří pokusů. Dále postupují podle hozených hodnot na kostce ve směru pořadí písmen v abecedě. Cílem hry je, aby každý měl svou figurku umístěnou na své barvě v každém ze čtyř mráčků.

- Pokud hráči padne větší číslo a nemůže s figurkou do mráčku, tak čeká, až mu potřebné číslo padne, nebo může zkusit jiný mráček.
- Pokud se sejdou na políčku dva hráči, nevyhazují se. Ten, který přichází později, stoupne si na políčko za prvního.
- Pro zpestření mohou hráči říkat slova (např. zvířata) začínající na písmenko, na kterém právě stojí. Hru si užij a uč se při ní písmenka abecedy!

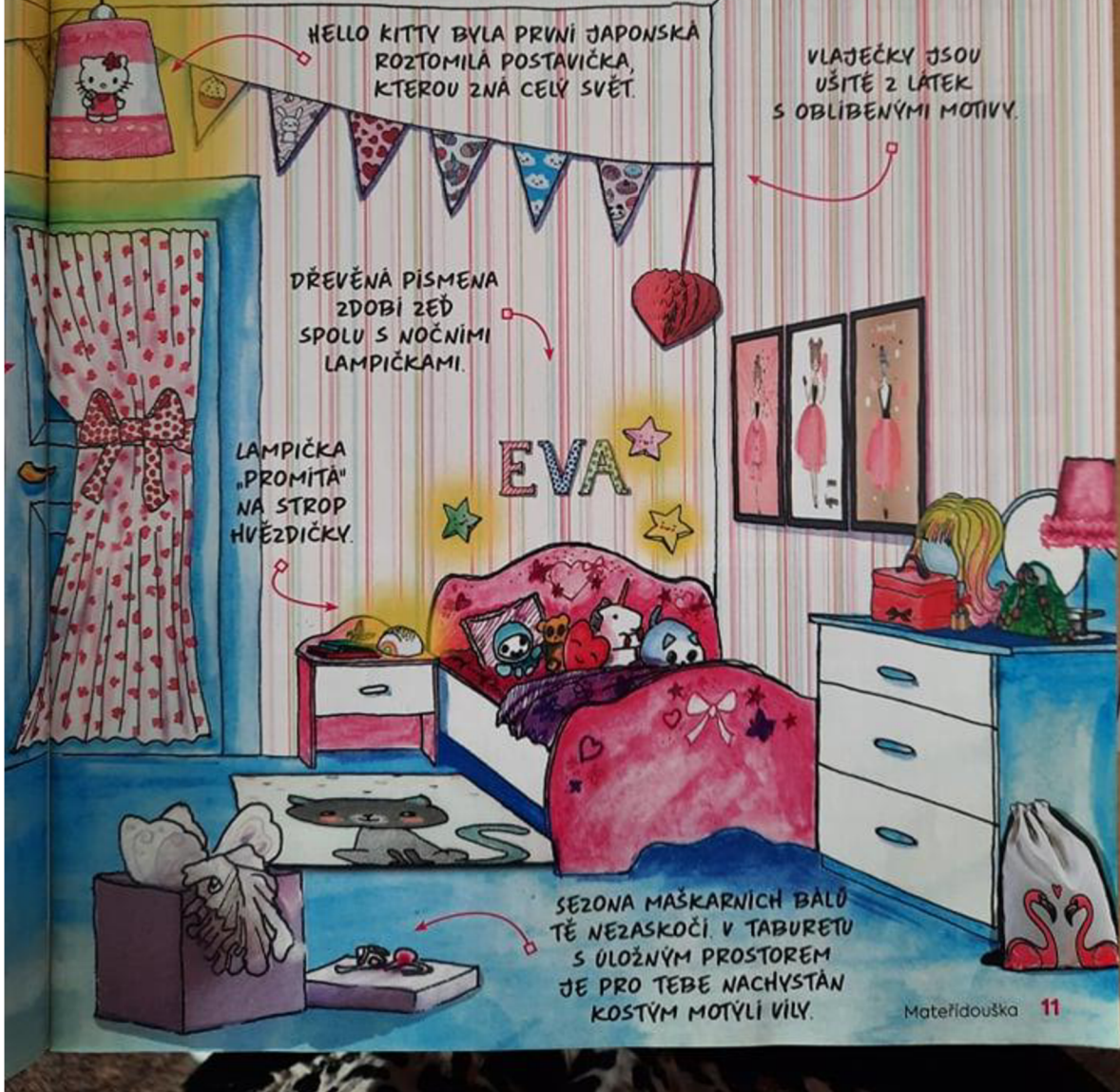

NAJDI SVŮJ VYSNĚNÝ

I v novém roce budeš v Mateřídoušce nacházet rubriku Pokojíček snů, ve kterém pro tebe vytváříme vzorové pokojíky zařízené podle určitého tématu. V minulých číslech jsi mohl nahlédnout do komnaty ledové princezny, superhrdiny nebo třeba do pozorovatelný ornitologa. Seriál ti poskytne nápady, jak si vyzdobit vlastní pokojíček.

Svůj návrh nám pošli do redakce na adresu materidouška@cncenter.cz a můžeš se těšit, že

ho najdeš v některém z dalších čísel. Tentokrát Mateřídouška splnila přání Evě Ilkové, která nám do redakce napsala: „...Už delší dobu bych si chtěla vyzdobit pokojíček ve stylu kawaii. Mám ráda všechno, co je roztomilé, například postavičky s velkýma očima, vlaječky a světýlka v pastelových barvách...“

HELLO KITTY BYLA PRVNÍ JAPONSKÁ ROZTOMILÁ POSTAVIČKA, KTEROU ZNÁ CELÝ SVĚT.

VLAJEČKY JSOU UŠITÉ Z LÁTEK S OBLIBENÝMI MOTIVY.

DŘEVĚNÁ PISMENA ZDOBÍ ZEĎ SPOLU S NOČNÍMI LAMPIČKAMI.

LAMPIČKA „PROMÍTÁ“ NA STROP HVĚZDIČKY.

EVA

SEZONA MAŠKARNÍCH BÁLŮ TĚ NEZASKOČÍ. V TABURETU S ÚLOŽNÝM PROSTOREM JE PRO TEBE NACHYSTÁN KOSTÝM MOTÝLI VÍLY.